

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Ústav pedagogiky a sociálních studií

Diplomová práce

Bc. Tomáš Kubíček

Závislost na Internetu u žáků druhého stupně základní školy

Olomouc 2020

vedoucí práce: doc. PhDr. Miroslav Chráska, Ph.D.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma *Závislost na Internetu u žáků druhého stupně základní školy* vypracoval samostatně a použil výhradně uvedené a citované prameny, které jsou k nalezení v seznamu bibliografických citací.

V Olomouci dne 14. prosince 2020

.....

Podpis

Děkuji autorům všech použitých pramenů, díky jejichž znalostem mohla tato diplomová práce vzniknout. Největší poděkování však patří doc. PhDr. Miroslavu Chráskovi, Ph.D. za jeho odborné vedení práce, poskytování podkladů a cenných rad, konstruktivní kritiku, a také velmi vstřícný přístup po celou dobu tvorby práce. Rovněž děkuji autorům PhDr. Martinu Dolejšovi, Ph.D. a Mgr. Jaroslavě Suché, Ph.D. za poskytnutí nepublikovaných informací o svém výzkumném šetření. V neposlední řadě bych chtěl také poděkovat všem svým kolegům z praxe, kteří mi pomohli s realizací výzkumného šetření, a rovněž všem respondentům, kteří se tohoto výzkumného šetření zúčastnili, za jejich čas a ochotu.

Obsah

Úvod.....	6
1 Teoretická část	8
1.1 Internet	8
1.1.1 Definice pojmu	8
1.1.2 Služby Internetu.....	9
1.2 Sociální sítě	12
1.2.1 Definice pojmu	13
1.2.2 Nejvyžívanější sociální sítě	14
1.3 Závislost	18
1.3.1 Definice pojmu	18
1.3.2 Závislost na Internetu.....	20
1.4 Charakteristika žáka druhého stupně základní školy	31
2 Praktická část	33
2.1 Výzkumné cíle, výzkumné problémy a formulace hypotéz.....	33
2.1.1 Výzkumný cíl 1	33
2.1.2 Výzkumný cíl 2.....	34
2.1.3 Výzkumný cíl 3.....	34
2.1.4 Výzkumný cíl 4.....	35
2.1.5 Výzkumný cíl 5.....	35
2.1.6 Výzkumný cíl 6.....	36
2.2 Výzkumná metoda	36
2.2.1 Test závislosti na Internetu (IAT).....	37
2.2.2 Dotazník aktivity na sociálních sítích.....	38
2.2.3 Sběr základních údajů o respondentovi	39
2.2.4 Verze dotazníku	39

2.3	Předvýzkum.....	39
2.3.1	Předvýzkum v šestém ročníku	40
2.3.2	Předvýzkum v devátém ročníku	41
2.3.3	Shrnutí závěrů předvýzkumu	42
2.3.4	Revize dotazníku.....	43
2.4	Charakteristika výzkumného souboru.....	44
2.5	Použitý software, postupy a metody ke zpracování výsledků výzkumu.....	48
2.6	Výsledky a vyhodnocení výzkumu	50
2.6.1	Ověření reliability testu závislosti na Internetu IAT	50
2.6.2	Ověření platnosti hypotéz	51
3	Diskuse.....	64
	Závěr	70
	Seznam bibliografických citací.....	72
	Seznam použitých zkratk	78
	Seznam tabulek	79
	Seznam grafů	80
	Seznam příloh	81
	Přílohy.....	I
	Příloha 1: Návrh dotazníku	I
	Příloha 2: Revidovaný dotazník.....	XI

Úvod

Je obecně známou a vnímanou skutečností, že v průběhu posledních několika desítek let vzrůstá důležitost Internetu a informačních technologií ve společnosti. Každý člověk přichází denně do kontaktu s nejrůznějšími formami informačních technologií, nejčastěji s počítači a pracuje s nepřehledným množstvím informací, ať už ve škole, v zaměstnání, či ve svém volném čase. A právě v souvislosti s informacemi je Internet klíčovým a oceňovaným pomocníkem, bez kterého si dnes již většina lidí nedovede svůj život představit. V roce 2020 lze pozorovat poměrně značnou akceleraci zmíněného růstu důležitosti Internetu, a to nejen v České republice, z důvodu epidemie Covid-19. V rámci protiepidemických opatření jsou omezovány fyzické sociální aktivity a pohyb občanů České republiky, což má za následek zvýšenou potřebu občanů využívat služeb Internetu.

Internet však nemá pouze kladné stránky. Často bývá zneužíván k nejrůznějším podvodným činnostem, kyberšikaně, ale zejména si na něm lze snadno vybudovat závislost. Domníváme se, že jednou z významných rizikových skupin závislosti na Internetu jsou žáci druhého stupně základní školy, kteří mnohdy tráví na Internetu nepřiměřené množství času. K tomu jsou v současné době nuceni i tím, že v důsledku protiepidemických opatření neprobíhá jejich vzdělávání pouze prezenční formou, tak jak tomu bylo dříve, ale rovněž formou distanční. Také jsou omezováni při osobním kontaktu se svými vrstevníky, kteří jsou pro žáky v tomto věku velmi důležití, a proto mnohdy nemají jinou možnost, než za účelem komunikace s nimi využít některé z dostupných online platforem.

Závislost na Internetu u žáků druhého stupně základní školy je tedy tématem, kterým se tato diplomová práce bude zabývat. Tímto tématem se již v různém rozsahu zabývalo mnoho autorů. Naše práce je však, v čemž věříme, že nám po jejím přečtení dáte za pravdu, unikátní z důvodu její aktuálnosti.

Prvním z cílů diplomové práce je zjistit, jak velký je vliv protiepidemických opatření v roce 2020 na zvýšení závislosti na Internetu u žáků druhého stupně základní školy, případně tento vliv negovat. Dalším cílem je rovněž nalezení faktorů, které mají dle odborníků vliv na prevalenci této závislosti a ověřit, zda je jejich vliv v roce 2020, který je z hlediska využívání Internetu rokem specifickým, stejný, jak odborníci zjistili či předpokládali v minulých letech. Práce rovněž cílí na nalezení možných způsobů využívání sociálních sítí, které by mohly mít vliv na prevalenci závislosti na Internetu,

a rovněž na ověření míry jejich vlivu. Posledním z cílů práce je o zjištěných výsledcích v případě, že je budeme považovat za přínosné, informovat odbornou veřejnost.

V teoretické části práce je poskytnut teoretický základ, nutný k dosažení zmíněných cílů práce. Jsou zde uvedeny a charakterizovány základní pojmy, mimo jiné Internet, sociální síť, žák druhého stupně základní školy a závislost. Nejpodrobněji se však věnujeme závislosti na Internetu, která je zde charakterizována a zasazena do kontextu závislostí. Z hlediska cílů práce považujeme za důležité zmínit, že jsou zde rozebrány příčiny jejího vzniku, možné projevy a důsledky, rizikové skupiny, a faktory, mající dle odborníků na tuto závislost vliv. Rovněž jsou zde uvedeny metody pro její diagnostiku a měření, a je zvolena diagnostická metoda a nástroj k využití v rámci výzkumného šetření v praktické části práce.

Praktická část popisuje průběh a výsledky výzkumného šetření, jehož účelem bylo zjistit aktuální hodnoty prevalence různých úrovní závislosti na Internetu u žáků druhého stupně vybraných základních škol a porovnat tyto hodnoty s hodnotami, zjištěnými jinými autory před epidemií Covid-19. Dále zde ověřujeme vliv vybraných faktorů na míru závislosti na Internetu v roce 2020 a rovněž zjišťujeme, zda existuje vliv některých specifík využívání sociálních sítí na míru této závislosti.

V diskusi jsou poté výsledky, získané v rámci praktické části práce, rozebrány z pohledu současného poznání, tedy informací, uvedených v teoretické části práce, a rovněž z pohledu aktuální situace v naší společnosti, související s protiepidemickými opatřeními.

1 Teoretická část

1.1 Internet

1.1.1 Definice pojmu

Tématem této práce je závislost na Internetu u žáků druhého stupně základní školy. Domníváme se však, že než přejdeme k této závislosti, je nejprve vhodné charakterizovat pojem Internet a pochopit tak obsah tohoto pojmu. Za tímto účele uvádíme jeho možnou definici.

„Internet je volně organizovaná mezinárodní spolupráce propojených autonomních sítí, která umožňuje komunikaci připojených počítačů díky dobrovolnému přijetí a dodržování standardních protokolů a procedur (Internet Standards).“ (Nondek, Renčová, 2000, s. 10)

Další možnou definici, kterou pokládáme za více technicky orientovanou, uvádějí Sklenák et al., kteří definují Internet jako *„globální informační systém, který:*

- *je logicky propojen do jednoho celku prostřednictvím globálního adresního prostoru založeného na protokolu IP (Internet Protocol) nebo jeho následných rozšířeních/nástupcích,*
- *je schopen podporovat komunikaci prostřednictvím rodiny protokolů TCP (Transmission Control Protocol) nebo jeho následných rozšířeních/nástupcích a/nebo jiných protokolů kompatibilních s protokolem IP,*
- *nabízí veřejně nebo privátně dostupné služby vyšší úrovně, které jsou založeny na komunikační a další infrastruktuře“* (Sklenák et al., 2001, s. 183).

Zde považujeme za důležité zdůraznit, že uvedené definice se týkají pojmu **Internet** s **velkým počátečním písmenem**. Je totiž potřeba rozlišovat tento pojem od pojmu **internet** s **malým počátečním písmenem**, který je možné definovat jako *„označení libovolné sítě založení na protokolech TCP/IP nebo sítě, která se skládá z několika menších sítí“* (Sklenák et al., 2001, s. 479). Pojem internet je tedy pojmem širším, který zahrnuje pojem Internet.

Uvedené definice lze pro naše potřeby shrnout tak, že **Internet je globální systém propojených sítí, ve kterém probíhá komunikace podle určitých pravidel**

– **protokolů a která poskytuje svým uživatelům určité služby.** Pro úplnost pouze doplníme, že zařízení v Internetu jsou standardně rozděleny na klienty a servery, přičemž servery služby poskytují a klienti těchto služeb využívají.

Považujeme za důležité zmínit, že ve srovnání s jinými médii, například s televizí či s rozhlasem, Internet není jednosměrným médiem, ale uživatel může být zároveň zdrojem informací i jejich konzumentem, jak uvádí také Huitema (1996, s. 152). Tím je myšleno, že uživatel může obsah jak získávat, tak i sám šířit – přijímání a posílání emailů, sdílení souborů, a podobně.

Možnostmi Internetu se zabývá také Grigoleit, který ve své publikaci Internet přirovnává k železnici a uvádí, že existují různé možnosti připojení k Internetu a také různé možnosti, jak transportovat data od adresáta k příjemci (1997, s. 286). Existence více možných cest pro přenos dat je dána tím, že Internet je decentralizovaný systém, do kterého je zapojeno velké množství směrovacích zařízení, tzv. routerů, umístěných po celém světě, které tento transport dat zprostředkovávají. Právě ona decentralizovaná struktura Internetu, společně s možností uživatelů šifrovat komunikaci, jsou vlastnostmi, které poskytují uživatelům značnou svobodu, protože prakticky znemožňují kontrolu obsahu, jak zmiňuje také Huitema (1996, s. 152).

Domníváme se, že jsme v tuto chvíli dostatečně prozkoumali obsah pojmu Internet a že není nutné se jím, vzhledem k tématu práce, více zabývat jak v obecné rovině, tak například v rovině jeho technických principů. Z výše uvedeného vyvozujeme, že je dále vhodné podrobněji prozkoumat konkrétní služby Internetu, protože jsme toho názoru, že právě ty mají souvislost s vytvořením závislosti na Internetu.

1.1.2 Služby Internetu

Jak bylo zmíněno v podkapitole 1. 1. 1, Internet poskytuje svým uživatelům určité služby. To pokládáme z hlediska tématu práce za důležité, protože závislost na Internetu není závislostí na síťové infrastruktuře a technických principech Internetu, ale právě na službách, jak také vyplývá z odborného článku Chrásky (Drábková a Berki, 2020, s. 88), který v něm uvádí výčet možných forem závislosti na Internetu.

Služeb, které Internet svým uživatelům nabízí, je velké množství a nepokládáme vzhledem k tématu za nutné uvádět všechny z nich. Abychom se však mohli zabývat závislostí na Internetu, domníváme se, že je nezbytné uvést ty nejdůležitější. Autoři

Hladká a Fousek (2013) ve výčtu hlavních služeb Internetu uvádějí sedm služeb, z nichž dvě pokládáme za pro naše potřeby důležité, protože se domníváme, že je v dnešní době denně využívá naprostá většina uživatelů. Jsou jimi Word Wide Web a Email. Tyto dvě služby rozšíříme o další dvě, které sice více zmíněná dvojice autorů neuvádí, nicméně které jsou rovněž velmi využívané a jsou úzce spjaty s tématem práce, a to Instant Messaging a sociální sítě.

1.1.2.1 Word Wide Web

Služba Word Wide Web (dále jen WWW) je službou, která je do značné míry zodpovědná za rozmach Internetu jako takového, což uvádí také Huitema (1996, s. 41). Jedná se o „celosvětově rozšířený multimedialní informační systém“ (Grigoleit, 1997, s. 183). Pomocí této služby má uživatel možnost procházet webové stránky, které poskytují tzv. webové servery umístěné po celém světě, a snadno tak vyhledávat potřebné informace, či využívat některou z forem zábavy, kterou webové stránky nabízejí.

Uživatelé k webovým stránkám zpravidla přistupují pomocí aplikací k tomu určených, které nazýváme webovými prohlížeči (Hladká a Fousek, 2013). Mezi nejpopulárnější webové prohlížeče současnosti patří Google Chrome, Safari, Microsoft Edge a Mozilla Firefox (Statista, 2020a).

Z uvedených informací se domníváme, že služba WWW je službou stěžejní, protože bez webových stránek a možnosti jejich procházení by Internet nenabízel ani zdaleka tolik možností, jako v současnosti a nenabízel by tedy tolik podnětů k vzniku závislosti. Další důležitou službou, kterou se nyní budeme zabývat, je služba Email.

1.1.2.2 Email

Email je službou Internetu, určenou ke komunikaci. Pomocí této služby mohou uživatelé Internetu zasílat zprávy, a to jak jednomu uživateli, tak více uživatelům najednou. Původně bylo možné zasílat pouze textové zprávy (Sklenák et al., 2001, s. 474), v dnešní době je však možné zasílat i multimedialní soubory, jako například obrázky a zvukové stopy.

Řada autorů, jako například Grigoleit (1997, s. 33) a Sklenák et al. (2001, s. 474) uvádí, že služba Email je ze služeb, určených ke komunikaci, službou nejvyužívanější. Domníváme se však, že tyto informace již nejsou aktuální. Toto tvrzení lze podložit aktuálním výzkumem, podle kterého je v současné době nejvyužívanější službou pro

online komunikaci ve Spojených státech amerických Instant Messaging a Email je v této souvislosti na druhém místě (Statista, 2020b).

Ke komunikaci prostřednictvím služby Email se používají poštovní schránky, umístěné na některém z tzv. emailových serverů. Poštovní schránky jsou identifikovány pomocí emailových adres, které tedy jednoznačně specifikují jak příjemce zprávy, tak i odesílatele.

Z výše uvedeného lze konstatovat, že Email je důležitou službou Internetu. Jsme toho názoru, že emailová komunikace může být užitečná, ale také jde o jednu z možných příčin závislosti na Internetu. Emailová komunikace má přeci jen oproti komunikaci osobní svá specifika a domníváme se, že může být pro řadu lidí atraktivnější.

Protože jsme si vědomi toho, že vedle služby Email je ke komunikaci hojně využívána také služba Instant Messaging, budeme se jí nyní věnovat.

1.1.2.3 Instant Messaging

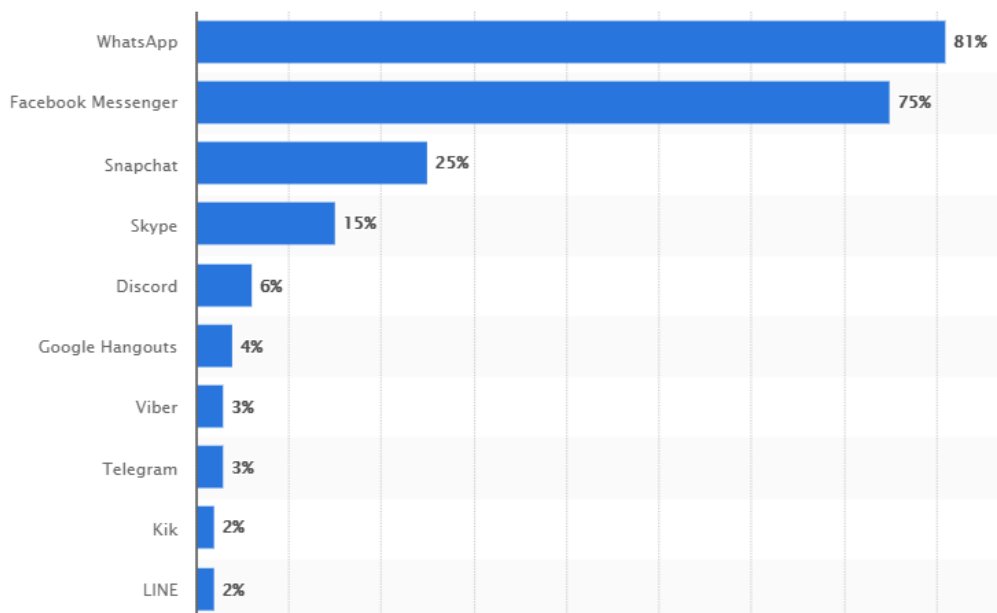
Další ze služeb, kterou v teoretické části práce uvedeme, je služba Instant Messaging (dále jen IM). Službu IM je možné definovat jako „*nástroj pro komunikaci v reálném čase*“ (IT-slovník.cz, 2020a). Jinou, ale dle našeho názoru rovněž přínosnou, definici nabízí zájmový web Živě.cz, kde je IM definován jako „*chat prostřednictvím textové komunikace*“ (Živě.cz, 2020). Tuto definici je však nutné rozšířit o fakt, že pomocí dnešních IM nástrojů je možné odesílat a přijímat také multimediální obsah.

V této chvíli považujeme za vhodné osvětlit rozdíly mezi službami IM a Email, které nemusejí být z výše uvedených definic zcela zřejmé. Základní rozdíly, které lze považovat za výhody IM oproti službě Email, jsou vyšší rychlost doručení zprávy a také to, že uživatel má zpravidla možnost vidět status dalších uživatelů, tedy zda jsou zrovna dostupní (online), či nikoliv (off-line) (IT-slovník.cz, 2020a).

Další významný rozdíl mezi službami Email a IM je ve způsobu jejich využití. Email je obecně vhodné využívat v případě formální komunikace, jak uvádí také Williams (2018). Emailovou poštu je zpravidla jednoduché třídit a archivovat. Oproti tomu IM je vhodné využívat pro neformální komunikaci, kterou není potřeba třídit a archivovat. Jde také o vhodnou volbu v případech, kdy je potřeba rychlá odpověď ze strany komunikačního partnera.

Služby Email a IM jsou do jisté míry provázané, protože pro přístup k IM platformám často potřebujeme emailovou adresu, jak uvádí také Baldik (2020).

Za účelem dosažení co nejhlubšího porozumění pojmu IM níže uvádíme graf, zobrazující IM platformy, které uživatelé dle výzkumu společnosti Statista (2020c) nejčastěji pravidelně používají ve Velké Británii.

Graf 1: Nejčastěji pravidelně používané IM platformy ve Velké Británii (Statista, 2020c)

Poslední službou Internetu, které se v teoretické části práce budeme věnovat, jsou sociální sítě. Tuto službu považujeme, vzhledem k cílům práce, za službu stěžejní, a proto jsme se jí rozhodli věnovat samostatnou podkapitolu 1.2.

1.2 Sociální sítě

Sociální sítě jsou bezesporu fenoménem dnešní doby a velmi důležitou službou Internetu. Toto tvrzení lze podložit faktem, že nejpoužívanější sociální síť Facebook v dnešní době používá 2,7 miliardy aktivních uživatelů (Statista, 2020d). Jsme toho názoru, že sociální sítě mají významný vliv na jednání mnoha lidí. Příkladem z českého prostředí může být mobilizace proti Jiřímu Paroubkovi na jaře roku 2009, kdy na Facebooku vznikla skupina Vejce pro Paroubka v každém městě, která brzy překonala hranici 50 tisíc členů a zřejmě se podílela na zvýšení počtu vrhačů na mítincích České strany sociálně demokratické, jak uvádí Macková (2017, s. 9). V této podkapitole definujeme pojem sociální síť a následně na základě výzkumů sestavíme seznam sociálních sítí, které považujeme

za pravděpodobně nejvyužívanější mezi žáky druhého stupně základní školy. Tento seznam později využijeme v praktické části práce.

1.2.1 Definice pojmu

Za účelem osvětlení pojmu **sociální síť** poskytujeme jeho možnou definici.

„Sociální síť je internetová služba umožňující svým členům tvořit a sdílet s ostatními osobní obsah, komunikovat s nimi, sdružovat se a vzájemně se bavit.“ (IT-slovník.cz, 2020b)

Podobně definuje sociální síť také Macková, která uvádí, že sociální sítě umožňují svým uživatelům *„vytvářet vzájemně propojovatelné profily, skrze něž mohou jednak šířit sdělení k dalším propojeným aktérům a jednak dovolují navázat jak skupinovou komunikační interakci, tak interakci interpersonální“* (Macková, 2017, s. 8).

Další, a obecně velmi uznávanou, definici poskytují Boyd a Ellison, kteří v překladu z originálu v anglickém jazyce definují sociální síť jako *„webovou službu, která umožňuje uživatelům:*

- *Vytvořit veřejný nebo polo veřejný profil v ohraničeném systému.*
- *Vytvořit seznam dalších uživatelů se kterými sdílí spojení.*
- *Zobrazit a procházet svůj seznam spojení a seznamy spojení dalších uživatelů systému“* (Boyd a Ellison, 2008, s. 2).

K uvedené definici je podle našeho názoru potřeba poznamenat, že ne vždy má uživatel možnost vidět seznam spojení jiného uživatele. Například Facebook umožňuje uživateli skrýt svůj seznam spojení dalším uživatelům.

Sociální sítě mají několik společných znaků, mezi které patří **profil, vytváření komunit, a interakce** (Nebojte se Internetu, 2020). **Uživatelský profil** je jakousi vizitkou uživatele, na které lze nalézt zveřejněné osobní údaje uživatele a případně profilovou fotografii. **Vytváření komunit** znamená, že se uživatelé mohou *„propojovat do různých komunit (společenství, skupin, přátelství) a vytvářet tak vztahovou síť na základě nějakého společného zájmu či názoru“* (Nebojte se Internetu, 2020). V těchto komunitách pak uživatelé mohou komunikovat, sdílet svůj obsah, názory a diskutovat. **Interakcí** je v prostředí sociálních sítí myšleno například sdílení svého obsahu (příspěvků, příběhů)

ve formě textu, obrázků či videí, reakce na tento obsah formou komentáře či označení příspěvku podle pocitů (například na Facebooku – škála To se mi líbí, Super, Péče, Haha, Paráda, To mě mrzí, To mě štve; na YouTube – To se mi líbí, To se mi nelíbí), nebo sdílení cizího obsahu na vlastním profilu. Do interakce lze v případě velké části sociální sítí zahrnout rovněž IM.

Z uvedených definic a společných znaků je zřejmé, že pojem sociální síť je pojmem širokým a lze pod něj zahrnout nepřeborné množství platforem, včetně některých, které uvádíme jako nejčastěji pravidelně používané IM platformy v grafu 1. My si pro potřeby práce toto široké pojetí pojmu osvojíme, přestože jsme si vědomi toho, že řada autorů má svou vlastní a mnohem specifičtější definici. To můžeme prezentovat například na článku autora Kallase (2020), který ve svém přehledu patnácti nejpopulárnějších sociálních sítí záměrně vynechává například WhatsApp a Snapchat. Ty následně uvádí v samostatné kategorii, nazvané „*Social Networking App*“ (Kallas, 2020). Také na české Wikipedii, jejíž obsah tvoří komunita, v seznamu patnácti nejznámějších sociálních sítí nenalezneme WhatsApp (Wikipedia, 2020), přestože pokud budeme považovat WhatsApp za sociální síť, je podle současného výzkumu (Statista, 2020d) třetí nejpopulárnější světovou sociální sítí.

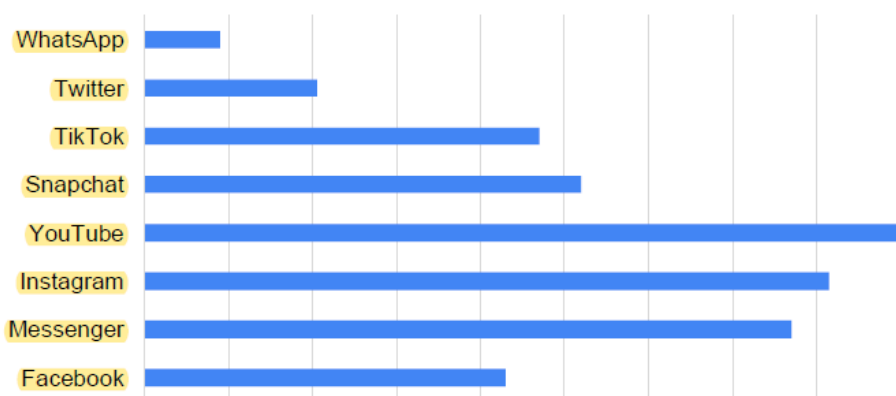
V této podkapitole jsme dle našeho názoru dostatečně definovali pojem sociální síť, a proto můžeme přejít k další podkapitole, která se bude zabývat nejvyužívanějšími sociálními sítěmi.

1.2.2 Nejvyužívanější sociální síť

V praktické části práce se budeme, mimo jiné, zabývat tím, jakým způsobem žáci využívají sociálních sítí, a tyto způsoby budeme dávat do souvislosti se závislostí na Internetu. Za tímto účelem pokládáme za nezbytné odhadnout, které sociální sítě jsou v současné době mezi žáky druhého stupně základní školy nejvyužívanější. K tomu nejprve využijeme výzkumu, který byl na podobné téma realizován v nedávné minulosti, a následně, s využitím jiných výzkumů, výsledky rozšíříme o další sociální sítě, u kterých existuje určitá pravděpodobnost, že jich žáci rovněž využívají. Takto získáme seznam sociálních sítí, kterého využijeme v praktické části práce.

1.2.2.1 Nejvyužívanější sociální sítě mezi žáky v České republice

Jako podklad pro tuto podkapitolu využijeme aktuální dotazníkové šetření autora Sychry (2020) z ledna roku 2020, kterého se zúčastnilo 201 respondentů z řad žáků 2. stupně základní školy. Graf získaných výsledků přikládáme níže. Autor sice v grafu, ani v jeho popisu, bohužel neuvádí konkrétní procentuální či jiné hodnoty, které by reprezentovaly zastoupení jednotlivých položek, nicméně i přesto jsou jím zjištěné výsledky dle našeho názoru užitečné.

Graf 2: Sociální sítě, používané žáky 2. stupně základní školy (Sychra, 2020, s. 33)

Dále autor uvádí, že mimo sociální sítě, uvedené v grafu, používají někteří žáci také Twitch, Pinterest a Reddit (Sychra, 2020, s. 33).

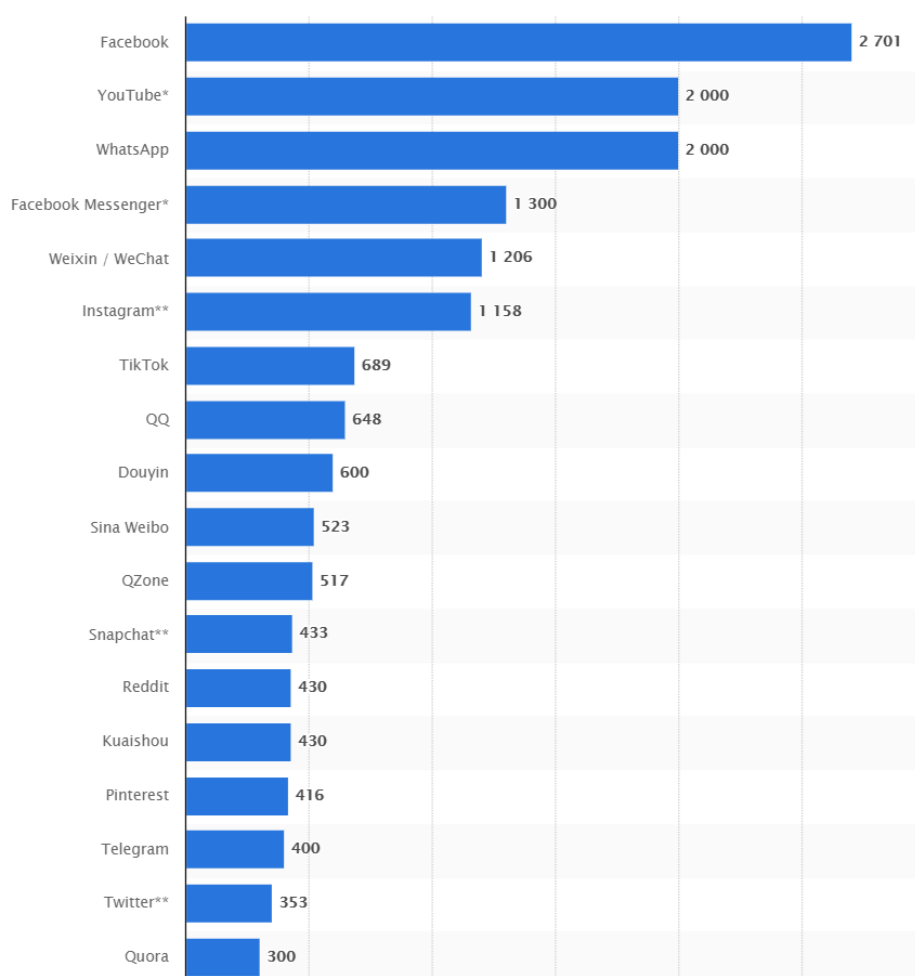
Je zřejmé, že ve výsledcích figurují zejména sociální sítě, které mají českou lokalizaci. Výjimkou jsou pouze Snapchat a Reddit. Autor však dle dotazníku (Sychra, 2020, s. 45) respondentům nenabídl k volbě žádnou z českých sociálních sítí, což může být omezujícím faktorem jeho výzkumu. Tento názor potvrzuje jiný výzkum, provedený na respondentech ve věku 11–17 let, jehož výsledky byly publikovány v roce 2014. Podle tohoto výzkumu měl významný počet respondentů na některých českých sociálních sítích buďto vytvořený profil, nebo byly tyto sítě alespoň v jejich povědomí (Kopecký, 2014, s. 13–14). Z konkrétních sociálních sítí, uvedených ve výsledcích zmíněného výzkumu, jsme se rozhodli do našeho seznamu zahrnout sítě Lidé.cz, Líbímseti.cz a Rajče.net. Dále seznam doplníme o zahraniční sociální síť Badoo, kterou dle výzkumu znalo přes 24 % respondentů (Kopecký, 2014, s. 13).

Výsledný seznam by tedy v tuto chvíli vypadal následovně: YouTube, Instagram, Messenger, Snapchat, TikTok, Facebook, Twitter, WhatsApp, Twitch, Pinterest, Reddit, Lidé.cz, Líbímseti.cz, Rajče.net a Badoo.

Nyní pokládáme za vhodné seznam porovnat s výsledky aktuálního výzkumu, který se týká celosvětově nejvyužívanějších sociálních sítí, za účelem zjistit, zda nám v tomto seznamu nechybí některá z aktuálně hojně využívaných sociálních sítí.

1.2.2.2 Celosvětově nejvyužívanější sociální sítě

Níže přikládáme graf, shrnující výsledky výzkumu společnosti Statista (2020d) z října roku 2020, který zobrazuje celosvětově nejpopulárnější sociální sítě. Popularita je zde vyjádřena počtem aktivních uživatelů v milionech.

Graf 3: Počet aktivních uživatelů sociálních sítí v milionech (Statista, 2020d)

Z grafu je patrné, že v našem seznamu sociálních sítí máme v tuto chvíli deset z osmnácti celosvětově nejpopulárnějších sociálních sítí. Sítě, které jsou v grafu oproti našemu seznamu navíc, tedy Weixin / WeChat, QQ, Douyin (čínská verze TikTok), Sina Weibo, Qzone, Kuaishou, Telegram a Quora, nemají českou lokalizaci. Jak jsme zjistili v předchozí podkapitole 1.2.2.1, většina sociálních sítí, využívaných dle výzkumů naší cílovou skupinou respondentů, má českou lokalizaci. Proto jsme se rozhodli výše

zmíněné sociální sítě, s výjimkou sítě Weixin / WeChat do našeho seznamu nezahrnout. Výjimku v případě sítě Weixin / WeChat jsme udělali z toho důvodu, že jde o pátou nejvyužívanější sociální síť na světě a domníváme se tedy, že existuje šance, že ji někteří z respondentů našeho výzkumu využívají.

1.2.2.3 Seznam pravděpodobně nejvyužívanějších sociálních sítí

Z podkladů, uvedených s podkapitolách 1.2.2.1 a 1.2.2.2, jsme sestavili seznam sociálních sítí, o kterých předpokládáme, že jsou mezi cílovou skupinou respondentů našeho výzkumu pravděpodobně nejpoužívanější. Z hlediska přehlednosti zařazujeme české sociální sítě nakonec seznamu. Sociální síť, která je v grafu 3 označena jako Weixin / WeChat, uvádíme pouze jako WeChat, protože název Weixin je názvem této sítě, využívaným v asijských zemích.

1. YouTube
2. Instagram
3. Messenger
4. Snapchat
5. TikTok
6. Facebook
7. Twitter
8. WhatsApp
9. Twitch
10. Pinterest
11. Reddit
12. Badoo
13. WeChat
14. Lidé.cz
15. Líbímseti.cz
16. Rajče.net

Jsme toho názoru, že byly v podkapitolách 1.1 a 1.2 získány veškeré potřebné informace o Internetu a sociálních sítích, tedy o dvou důležitých pojmech, souvisejících s tématem a s cíli práce. Nyní budeme pokračovat k dalšímu stěžejnímu pojmu, kterým je závislost.

1.3 Závislost

1.3.1 Definice pojmu

Abychom pronikli do obsahu pojmu **závislost**, uvádíme oficiální překlad definice takzvaného **syndromu závislosti** dle v současné době platné desáté revize Mezinárodní klasifikace nemocí (dále jen MKN-10), vydané Světovou zdravotnickou organizací (World Health Organization, dále jen WHO). Právě zmíněná diagnóza syndromu závislosti je v současné době jedinou diagnózou, uvedenou v MKN-10, se kterou je pojem závislost spojen, jak uvádí také Vacek a Vondráčková (2014, s. 327).

„Soubor behaviorálních, kognitivních a fyziologických stavů, který se vyvíjí po opakovaném užití substance a který typicky zahrnuje silné přání užít drogu, porušené ovládnání při jejím užívání, přetrvávající užívání této drogy i přes škodlivé následky, prioritní v užívání drogy před ostatními aktivitami a závazky, zvýšená tolerance pro drogu a někdy somatický odvykací stav. Syndrom závislosti může být přítomen pro specifickou psychoaktivní substanci (např. tabák, alkohol nebo diazepam), pro skupinu látek (např. opioidy) nebo pro širší rozpětí farmakologicky rozličných psychoaktivních substancí.“ (Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR, 2019)

Z této oficiální a uznávané definice vyvozujeme, že závislost je tedy určitý stav člověka, který je přímo spojen s opakovaným užíváním určité látky a který může mít pro jedince neblahé následky.

Považujeme však za nutné uvést, že současné pojetí pojmu závislost se zdá být poněkud omezené. Ke vzniku závislosti totiž nemusí vést pouze opakované užití určité látky, ale také některé typy jednání, což zmiňuje i Škařupová (Blinka et al., 2015, s. 21). Tohoto faktu si je vědoma řada odborníků, a proto roste snaha o širší konceptualizaci pojmu závislost, jak uvádějí také Vacek a Vondráčková (2014, s. 327), kteří ve svém odborném článku v souvislosti se závislostí rozlišují dva základní typy poruch, a to sice **látkové závislosti** a **behaviorální závislosti**. Látkové závislosti tedy označují současné vnímání pojmu závislost dle definice syndromu závislosti v MKN-10, uvedené výše. Mezi behaviorální závislosti lze zařadit poruchy, kdy osoby „*vykazují prvky závislostního*

chování ve vztahu k určitým aktivitám“ (Vacek a Vondráčková, 2014, s. 327). Jako příklady behaviorálních závislostí, které zmiňuje také Skařupová, lze mimo jiné uvést patologické hráčství, závislost na Internetu a chorobné přejídání se (Blinka et al., 2015, s. 22).

Zmíněná snaha odborníků o širší konceptualizaci pojmu závislost se dle našeho názoru znatelně projevuje v jedenácté revizi Mezinárodní klasifikace nemocí (MKN-11), která byla vydána 18. června 2018 a která vejde v České republice v platnost v roce 2022 (WHO, 2020). V anglickém originále najdeme novou kategorii „*Disorders due to addictive behaviours*“ (WHO, 2018), což lze přeložit jako poruchy způsobené návykovým jednáním. Věříme tedy, že v blízké budoucnosti bude pojem závislost oficiálně spojován nejen výhradně s opakovaným užíváním určitých látek, ale také s určitými typy jednání.

Přestože současné oficiální vnímání pojmu závislost zahrnuje pouze látkové závislosti, řada autorů má svou vlastní, z pohledu výše uvedených informací progresivnější, definici závislosti. Jako příklad můžeme uvést definici Skařupové, která uvádí, že „*O závislosti hovoříme obvykle v situacích, kdy jedinec není opakovaně schopen kontrolovat určitý typ jednání, jenž se vyznačuje značnou mírou kompulzivity, a pokračuje v něm i přes to, že si tím prokazatelně škodí.*“ (Blinka et al., 2015, s. 21). Podobně pokrokovou, avšak obecnější definici uvádí rovněž Röhr, který pojem definuje z pohledu příčiny a dle kterého je závislost „*žízeň po náklonnosti, lásce, uznání a ocenění*“ (Röhr, 2015, s. 11).

Je tedy zřejmé, že obsah pojmu závislost je vnímán různými způsoby a že zde existuje určitý rozpor mezi současným oficiálním vnímáním pojmu (pouze látkové závislosti) a tím, jak tento pojem vnímá řada odborníků, potažmo široká veřejnost (látkové i behaviorální závislosti). Přestože jsme si vědomi faktu, že současné oficiální pojetí pojmu závislost zahrnuje pouze látkové závislosti, rozhodli jsme se pro potřeby práce pojem používat i v souvislosti s behaviorálními závislostmi.

V tuto chvíli jsme dostatečně definovali obecný pojem závislost a zvolili, jakým způsobem jej budeme v práci používat. Můžeme proto přejít k vymezení konkrétnějšího pojmu, kterým je závislost na Internetu.

1.3.2 Závislost na Internetu

1.3.2.1 *Definice pojmu*

Jak je zřejmé z informací, které jsme získali v podkapitole 1.3.1 při vymezení pojmu závislost, **závislost na Internetu** lze zařadit mezi takzvané behaviorální závislosti, tedy závislosti, týkající se určitých aktivit. Zde závislost na Internetu zařazuje mnoho autorů, jako například Skařupová (Blinka et al., 2015, s. 22) a Röhr (2015, s. 131), který ovšem pro označení behaviorálních závislostí využívá pojmu nelátkové závislosti.

Pro bližší pochopení pojmu závislost na Internetu uvádíme jeho možnou definici. Autor Blinka v publikaci, která se zabývá online aktivitami dětí a dospívajících, konceptualizoval pojem závislost na Internetu jako:

“...činnost, která se stane dominantní v životě dítěte, která je doprovázena změnami nálad a pro niž musí mladý uživatel internetu obětovat stále více – ať už času, aktivit, nebo vztahů.“ (Ševčíková et al., 2014, s. 44)

Jsme toho názoru, že je možné do definice dosadit místo slov „*dítěte*“ a „*mladý uživatel*“ slova „*člověka*“ a „*uživatel*“ a považovat tuto definici za platnou nezávisle na věku uvažované osoby. Hlavním důvodem, proč je Blinkova definice orientována na mladé jedince, je pravděpodobně již zmíněné téma citované publikace. Autor dále dodává, že závislost na Internetu má negativní vliv na pohodu jedince a jeho okolí, a že i když se závislosti většinou opakovaně snaží zbavit, má tendenci se k činnosti vracet. Také zmiňuje existenci abstinčních příznaků (změny nálad), které se objeví v případě, že uživatel nemůže být online (Ševčíková et al., 2014, s. 44). Tématu možných projevů a důsledků závislosti na Internetu se však budeme věnovat v samostatné podkapitole 1.3.2.3, a proto jej nyní opustíme.

Pro potřeby práce ještě rozlišíme pojmy **závislost na Internetu** a **nadměrné užívání Internetu**, a to proto, že obsah těchto pojmů není totožný a že druhý ze zmíněných budeme v práci rovněž používat. **Nadměrné užívání Internetu** je „*takové, které způsobuje jedinci fyzické, psychické a sociální problémy*“ (Ševčíková et al., 2014, s. 38). Rozdíl oproti závislosti na Internetu spatřujeme, stejně jako autor Blinka, v tom, že v případě závislosti na Internetu jde o užívání Internetu, které „*splňuje kritéria patologie... a které je již mimo vůli jedince tuto patologii zvládat*“ (Ševčíková et al., 2014, s. 38). Doplníme, že závislost na Internetu je problémem, ve který může nadměrné užívání

Internetu vyústit. Dá se tedy říci, že na nadměrné užívání Internetu určitým způsobem navazuje. (Ševčíková et al., 2014, s. 38).

Z výše uvedeného vyvozujeme, že vedle závislost na Internetu je tedy do jisté míry problémem i nadměrné užívání Internetu. V případě nadměrného užívání Internetu má však jedinec nad svým jednáním kontrolu a jedná se tedy o jeho vědomé rozhodnutí. Jedinec sám vyhodnotí, že mu přínosy takového jednání stojí za zmíněné fyzické, psychické a sociální problémy. Závislost na Internetu je však problémem vážným, protože v tomto případě již jedinec onu kontrolu nemá.

K dostatečnému proniknutí do pojmu závislost na Internetu ještě považujeme za důležité doplnit, že se tato závislost netýká Internetu samotného, podle jeho definice v podkapitole 1.1.1 práce. Závislost si člověk vybuduje na službách, které Internet poskytuje, což uvádí rovněž Hýbnerová (Krčmářová et al., 2012, s. 33).

Na základě informací, uvedených výše, bychom tedy závislost na Internetu definovali jako behaviorální závislost, kdy člověk vykazuje prvky závislostního chování ve vztahu k využívání služeb Internetu a kdy toto chování přináší komplikace v různých oblastech jeho života.

Jsme toho názoru, že byl v této podkapitole pro potřeby práce dostatečně osvětlen obsah pojmu závislost na Internetu. Proto budeme nyní pokračovat k příčinám vzniku této behaviorální závislosti.

1.3.2.2 Příčiny vzniku

Obecně lze říci, že závislost na Internetu nevzniká samovolně a že v jejím základu je vždy hlubší problém, což uvádí také Röhr (2015, s.132). S tím souvisí také predikátory nadměrného užívání Internetu, potažmo závislosti na Internetu. Blinka rozeznává dva hlavní shrnující modely těchto predikátorů – **snížená schopnost soustředit se** (spojeno se zažíváním nudy, rizikovou skupinou jsou například děti s poruchami pozornosti) a **psychosociální potíže** (mívá podobu nízkého sebehodnocení a sociální úzkosti) (Ševčíková et al., 2014, s. 39). Závislost na Internetu je tedy podle našeho názoru důsledkem buďto charakteristických vlastností jedince, nebo jeho psychických problémů. Relativní svoboda a nepřeborné možnosti, které Internet svým uživatelům nabízí, se pak pro jedince stávají jakousi kompenzací. Dva příklady těchto možností si nyní uvedeme.

Mezi možnosti, nabízené Internetem jeho uživatelům, které mohou být příčinou nadměrnému užívání Internetu a někdy až oné závislosti, bezesporu patří **možnost úniku od reality**, což uvádějí rovněž Röhr (2015, s. 131) a Eckertová a Dočekal (2013, s. 124). Důvodů, proč člověk vyhledává možnost úniku od reality, může být celá řada, například dlouhodobé psychické problémy (nízké sebevědomí, depresivita apod.), zažívání životních krizí (rozchody, úmrtí blízkého člověka, apod.) a sociální vyloučenost (osamělost). Na Internetu může člověk najít nejen krátkodobé rozptýlení. Internet, z důvodu svého virtuálního, neosobního charakteru, do značné míry odbourává sociální bariéry a zábrany. Díky tomu mohou uživatelé snadno budovat nové vztahy, nejčastěji s využitím sociálních sítí. Za tímto účelem lze použít vlastní identitu, nebo si také vytvořit identitu zcela novou, což svobodný a do značné míry anonymní charakter Internetu svým uživatelům umožňuje. Uživatel má tedy možnost vybudovat si svůj vlastní virtuální obraz (například profil na sociální síti, či postavu v online hře), který může mít naprosto odlišné charakteristiky, než jsou charakteristiky daného jedince v reálném životě.

Další z možností, nabízených Internetem, která může vést k závislosti na Internetu, je **možnost realizace snadno ospravedlnitelných úmyslů**. Eckertová a Dočekal mezi příklady takovýchto úmyslů uvádějí, mimo jiné, že workoholik má díky Internetu prostor k dalšímu pracovního zapojení, což může ospravedlnit tak, že to dělá pro dobro rodiny (2013, s. 124).

Zde považujeme za důležité doplnit, že z hlediska vytvoření závislosti na Internetu odpadá jedna z překážek, která může vytvoření závislosti do jisté míry bránit. Jedná se o **překážku finanční**. Závislost na Internetu vyžaduje, ve srovnání například se závislostmi na alkoholu, či cigaretách, minimální náklady (Eckertová a Dočekal, 2013, s. 124).

Závislost na Internetu také souvisí s **rozmachem online her**. To lze podložit faktem, který uvádí Blinka, že průměrný hráč online her věnuje těmto hrám 25 hodin týdně (Ševčíková et al., 2014, s. 38). Online hry jsou jednou z hojně využívaných variant zmíněného úniku od reality, čehož jsou si vědomi také jejich tvůrci. Ti podněcují budování závislosti na těchto hrách, a v důsledku tedy závislosti na Internetu, aby generovali vlastní zisk (prostřednictvím plateb hráčů, jejich klikání na reklamy apod.), jak uvádějí také Eckertová a Dočekal (2013, s. 124–125).

Věříme, že jsme nyní uvedli dostatek informací o možných příčinách vzniku závislosti na Internetu, a proto pokračujeme k neméně důležitému tématu, kterým jsou možné projevy a důsledky této behaviorální závislosti.

1.3.2.3 Možné projevy a důsledky

Existuje mnoho možných **projevů závislosti na Internetu**. Mezi ty nejčastější patří **ztráta kontroly** nad množstvím času, stráveným na Internetu, a existence **abstinenčních příznaků** v podobě psychické rozladěnosti. **Ztráta kontroly** si jedinec nemusí být vědom, avšak jeho okolí si zpravidla tohoto projevu závislosti na Internetu všimá a jeho blízcí, při pokusu o konfrontaci se závislým na toto téma, narazí na odpor, jak uvádí také Eckertová a Dočekal (2013, s. 123). Ztráta kontroly má také vliv na spánkový vzorec, kdy člověk nejen že méně spí, ale jeho spánek je také, z důvodu aktivit, vyžadujících soustředění jedince těsně před ulehnutím, méně kvalitní (Ševčíková et al., 2014, s. 42). Jako příklady **abstinenčních příznaků** můžeme uvést nervozitu, poruchy soustředění a podrážděnost, které zmiňuje také Röhr (2015, s.131).

Důsledky závislosti na Internetu lze pozorovat v oblastech psychiky, fyzického zdraví a sociálních vztahů jedince. Mezi **psychické problémy**, které může závislost na Internetu způsobovat, lze uvést agresi. Z vážnějších duševních poruch může dojít k rozvoji schizofrenie (Eckertová a Dočekal, 2013, s. 127).

V oblasti **fyzického zdraví** lze v případě nadměrného užívání Internetu, potažmo závislosti na Internetu, nežádoucí důsledky rozdělit na ty, **vyvolané přímým účinkem** nadměrného užívání Internetu a ty, **vyvolané účinkem nepřímým**, v čemž souhlasíme s Blinkou (Ševčíková et al., 2014, s. 41).

Mezi ty, vyvolané **nepřímým účinkem**, bychom zařadili již zmíněný **vliv** nadměrného užívání Internetu **na spánkový vzorec**. Z fyziologického hlediska vede nekvalitní spánek ke **zvýšené úrazovosti a snížené funkci imunitního systému** (Ševčíková et al., 2014, s. 42). K druhému ze zmíněných negativních důsledků může teoreticky přispět i **nedostatek vitamínu D**, způsobený tím, že jedinec tráví kvůli nadměrnému užívání Internetu mnoho času u počítače (ve vnitřních prostorech) a z tohoto důvodu není dostatečně vystaven slunečnímu záření.

Dále zde patří vliv na **změnu pohybových a stravovacích návyků**. Zde můžeme teoreticky zařadit **obezitu**, způsobenou nedostatkem pohybu při sezení u počítače

v důsledku nadměrného užívání Internetu, a také tím, že jsou na Internetu často propagovány nezdravé potraviny, jako například slazené nápoje či kalorická jídla, což může uživatele vést k tomu, aby tyto potraviny konzumovat častěji než průměrný jedinec. Změna stravovacích návyků však nemusí vyústit pouze v obezitu. Může dojít i k opačnému efektu, tedy ke **ztrátě váhy** (Eckertová a Dočekal, 2013, s. 131).

Přímé účinky nadměrného užívání Internetu na fyzické zdraví zahrnují řadu **muskoskeletálních** (svalových a kosterních) **problémů**, způsobených zejména dlouhodobou nadměrnou a jednostrannou zátěží (Ševčíková et al., 2014, s. 42). V této souvislosti můžeme uvést například bolesti hlavy, zad, kloubů a svalů (Eckertová a Dočekal, 2013, s. 131), ale také mravenčení a znecitlivění zápěstí, či v krajním případě takzvaný syndrom karpálního tunelu (Ševčíková et al., 2014, s. 42).

V případě **sociálních vztahů** jedince může závislost na Internetu vyústit v **sociální izolaci**, **ztrátu osobních zájmů** a v různé **sociální výstřelky**, což uvádí rovněž Röhr, který mezi příklady možných sociálních výstřelků zmiňuje to, že je jedinec kvůli spánkovému deficitu, způsobenému závislostí na Internetu, příliš unavený k vykonávání dříve běžných činností, či se dokonce nedostaví do zaměstnání či do školy (2015, s. 131). Mezi ony sociální výstřelky bychom zařadili i tragický případ z Colorada, který zmiňují Eckertová a Dočekal (2013, s. 126), kdy kvůli následkům střetu s autem zemřel dvacetiměsíční hoch. V době střetu jeho matka, místo dozoru nad dítětem, věnovala svou pozornost sociální síti. Člověk závislý na Internetu má dále tendenci lhát sobě i ostatním (Eckertová a Dočekal, 2013, s. 131), což podle našeho názoru sociálním vztahům rovněž neprospívá.

Domníváme se, že mezi možné důsledky závislosti na Internetu, týkající se sociálních vztahů, můžeme v případě žáků a studentů zahrnout rovněž **zhoršení školního prospěchu**. Závislost na Internetu se totiž, dle výzkumů, jednoznačně podílí na zhoršení studijních výsledků (Ševčíková et al., 2014, s. 41). Nutno však dodat, že pouze, pokud se jedná o závislost jako takovou. V případě, že se jedná pouze o nadměrné užívání Internetu nejsou studijní výsledky dotčeny (Ševčíková et al., 2014, s. 41).

Jak je zřejmé z textu této podkapitoly, závislost na Internetu má řadu projevů a může s sebou přinést velké množství negativních změn v oblastech psychiky, fyzického zdraví a sociálních vztahů jedince. Jedná se tedy o poměrně vážný problém.

Dalšími důležitými tématy, které je vzhledem k tématu práce potřeba uvést, jsou skupiny lidí, které jsou z pohledu závislosti na Internetu vnímány jako rizikové, a také faktory, mající vliv na riziko vzniku této behaviorální závislosti.

1.3.2.4 Rizikové skupiny a faktory, ovlivňující vznik závislost na Internetu

V této podkapitole se budeme zabývat **rizikovými skupinami** závislosti na Internetu. Cílem je zejména zjistit, nakolik je cílová skupina našeho výzkumu, tedy žáci v ontogenetické fázi staršího školního věku (11–15 let), ohrožena touto behaviorální závislostí. Dále se budeme zabývat **rizikovými faktory**, které mohou mít, dle výzkumných šetření a názorů odborníků, vliv na vznik (a tedy i prevalenci) závislosti na Internetu, a to zejména s přihlédnutím k naší cílové skupině. Z těchto faktorů zvolíme ty, jejichž vliv na prevalenci závislosti na Internetu později ověříme v rámci výzkumného šetření v praktické části práce.

Mezi **rizikovými skupinami** bývají uváděni **muži do osmnácti let věku a ženy v domácnosti**, což jsou skupiny lidí, které tráví mnoho času online (Röhr, 2015, s. 131). Informaci o tom, že muže do osmnácti let lze považovat za rizikovou skupinu, potvrzuje i výzkum, realizovaný v roce 2009 v České republice autory Šmahelem et al. (2009), který zmiňuje také Hýbnerová (Krčmářová et al., 2012, s. 46), dle kterého je prevalence závislostního chování v souvislosti s využíváním Internetu (jinými slovy závislosti na Internetu) u dospívajících ve věku od dvanácti do patnácti let 23%, což můžeme, v porovnání s výsledkem celkové hodnoty prevalence závislostního chování ve vztahu k využívání Internetu v české populaci, zjištěné v rámci zmíněného výzkumu, která je 3,4%, hodnotit jako vysoké číslo. Dále autorka uvádí, že je obecně udáváno, že nejvíce závislých jedinců nalezneme **ve věkovém rozmezí 16 až 29 let** (Krčmářová et al., 2012, s. 46).

Z uvedených informací tedy vyvozujeme, že cílovou skupinu našeho výzkumu, tedy žáky v ontogenetické fázi staršího školního věku (11–15 let), lze, vedle dalších skupin, považovat z pohledu závislosti na Internetu za rizikovou. Jsme tedy toho názoru, že je náš výzkum cílen vhodně a že jeho výsledky mohou být přínosné. Dále se budeme zabývat **faktory**, které mají pravděpodobně vliv na riziko vzniku závislosti na Internetu a tedy faktory, které pravděpodobně ovlivňují prevalenci této závislosti.

Prvním faktorem, který má dle mnohých odborníků vliv na prevalenci závislosti na Internetu, je **pohlaví žáka**. Panuje však určitá neshoda v názoru, které pohlaví

je závislostí na Internetu více ohroženo. Typicky je uváděno, že muži jsou z hlediska závislosti na Internetu rizikovější skupinou (Drábková a Berki, 2020, s. 92). Tento názor sdílí i Hýbnerová, která uvádí, že se muži stávají závislími na Internetu častěji, než je tomu u žen, což je možné, podle jejího názoru, vysvětlit například větším zájmem o online hry, pornografické stránky a obecně větší preferencí informačních technologií (Krčmářová et al., 2012, s. 46–47). Toto tvrzení je rovněž v souladu s výsledky výzkumu Chráska, který proběhl v roce 2019 na vzorku 226 studentů Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci (Drábková a Berki, 2020, s. 89). V tomto výzkumu bylo zjištěno, že se vyšší závislost na Internetu objevuje u mužů, než je tomu u žen (Drábková a Berki, 2020, s. 92).

Proti tomuto tvrzení však hovoří některé další výzkumy. Jako příklad můžeme uvést výzkum Dolejše a Suché et al. z roku 2018, kterého se zúčastnilo 3897 adolescentů ve věku 11–19 let (2019, s. 1) a z jehož výsledků je patrné, že 25,51 % dívek trpí některou z forem závislosti na Internetu, kdežto v případě chlapců je tato hodnota pouze 17,43 % (2019, s. 4).

Právě z důvodu zmíněné neshody názorů, týkající se vlivu pohlaví na prevalenci závislosti na Internetu, jsme se rozhodli, že v rámci výzkumu v praktické části práce tento vliv ověříme u žáků v ontogenetické fázi staršího školního věku a zjistíme tak, které pohlaví je v této cílové skupině závislostí na Internetu více ohroženo.

Dalším faktorem, který dle našeho názoru může mít vliv na prevalenci závislosti na Internetu, je **věk žáka**. Z informací, uvedených ve druhém odstavci této podkapitoly 1.3.2.4, vyvozujeme, že lze předpokládat určitý růstový trend prevalence závislosti na Internetu v období mezi dvanáctým a šestnáctým rokem věku. Opodstatněnost tohoto předpokladu lze podložit mezinárodním výzkumem EU Kids Online II, který zmiňuje Blinka (Ševčíková et al., 2014, s. 45), dle kterého bylo označeno jedno procento českých dětí za silně problematické z hlediska užívání Internetu a toto číslo rostlo se zvyšujícím se věkem, kdy dosahovalo přibližně dvou procent u respondentů ve věku šestnácti let. Pro úplnost uvádíme, že výzkum EU Kids Online II byl realizován mezi lety 2009 a 2011 na respondentech ve věku devět až šestnáct let a na jejich rodičích (Národní pedagogický institut České republiky, 2020). Vliv věku žáka na prevalenci závislosti na Internetu je další souvislostí, kterou jsme se rozhodli v rámci našeho výzkumu v praktické části práce u žáků staršího školního věku ověřit.

Třetím faktorem, který je podle našeho názoru potřeba zmínit, je **šíře online aktivit žáků**. Jak uvádí Blinka, podle výzkumů má nadměrné užívání Internetu (a tedy pravděpodobně i závislost na Internetu) přímou souvislost s šíří online aktivit dětí, kdy nadměrné užívání Internetu roste s množstvím online aktivit (Ševčíková et al., 2014, s. 40). Vliv šíře online aktivit na prevalenci závislosti na Internetu pokládáme za pravděpodobný, avšak i ten jsme se rozhodli, v rámci praktické části práce, ověřit.

Dalším z faktorů, který zde uvedeme a který podle našeho názoru může mít vliv na prevalenci závislosti na Internetu, je **velikost obydlí** (města, městyse či vesnice), kde respondent žije. Domníváme se, že žáci z velkých obydlí jsou závislostí na Internetu více ohroženi než žáci z obydlí malých. To lze podložit například výzkumem, zkoumajícím závislost na hraní MMORPG her (massively multiplayer online role-playing games, lze volně přeložit jako hry na hrdiny s obrovským počtem hráčů) u žáků druhého stupně základní školy, ve kterém bylo zjištěno, že největší zastoupení hráčů těchto her je právě ve větších obydlich, konkrétně od 25 000 obyvatel (Zatřepálek, 2012, s. 35). Tabulku s výsledky výzkumu přikládáme níže.

Tabulka 1: Četnosti žáků, hrajících a nehrajících MMORPG hry dle místa bydliště (Zatřepálek, 2012, s. 35)

Počet obyvatel	Není hráč MMORPG		Hráč MMORPG	
	Počet	Počet v %	Počet	Počet v %
více než 50 000	0	0,00	0	0,00
25 000 - 50 000	162	35,70	29	41,40
10 000 - 25 000	7	1,50	0	0,00
5 000 - 10 000	41	9,00	6	8,60
1 000 - 5 000	76	16,70	13	18,60
méně než 1000	168	37,00	22	31,40

Jak jsme již zmínili v podkapitole 1.3.2.2, hraní online her souvisí se závislostí na Internetu a má tedy pravděpodobně vliv na její prevalenci. Doplníme, že konkrétně v případě hráčů MMORPG her bylo různými studiemi zjištěno, že 9 až 60 % z nich se považuje za na těchto hrách závislé (Krčmářová et al., 2012, s. 47). Fakt, že největší zastoupení hráčů MMORPG her je právě ve větších obydlich, tedy může být vodítkem k tomu, že žáci z velkých obydlí jsou závislostí na Internetu ohroženi více. V rámci našeho výzkumu souvislost mezi velikostí obydlí a prevalencí závislosti na Internetu ověříme.

V neposlední řadě mezi faktory, které údajně ovlivňují výši rizika nadměrného užívání Internetu (a tedy pravděpodobně i závislosti na Internetu), patří **vzdělání rodičů**, kdy děti vzdělanějších rodičů jsou nadměrným užíváním Internetu údajně méně ohroženy, a také to, zda dítě žije v **kompletní, nebo v rozvedené rodině**, kdy děti z rozvedených rodin jsou nadměrným užíváním Internetu ohroženy více. (Ševčíková et al., 2014, s. 48–49). Tyto faktory jsme se však rozhodli, vzhledem k plánovanému rozsahu diplomové práce a k preferencím autora, do našeho výzkumu v praktické části nezahrnout.

Posledním faktorem, který uvedeme, a jehož vliv na prevalenci závislosti na Internetu autor práce předpokládá na základě svého logického úsudku, jsou **protiepidemická opatření** v souvislosti s šířením Covid-19 v roce 2020, v rámci kterých jsou omezovány sociální aktivity a pohyb obyvatel České republiky. Tímto je dotčeno také vzdělávání cílové skupiny našich respondentů, které v roce 2020 probíhá nejen výhradně v prezenční formě, jako tomu bylo dříve, ale také mnohdy formou kombinovanou. Domníváme se, že se zmíněné omezování sociálních aktivit a pohybu obyvatel České republiky projeví nárustem prevalence závislosti na Internetu. Tento předpoklad v rámci praktické části práce rovněž výzkumně ověříme a to tak, že srovnáme námi zjištěnou hodnotu prevalence závislosti na Internetu mezi žáky staršího školního věku s údajem, zjištěným v roce 2018 mezi respondenty stejné věkové skupiny před zavedením protiepidemických opatření Dolejšem a Suchou et al.. Prevalence závislosti na Internetu tehdy ve zmíněné skupině respondentů činila celkově 20,3% (Dolejš a Suchá et al., 2019, s. 4).

Na základě informací, uvedených v podkapitole 1.3.2.4, jsme tedy došli k závěru, že cílová skupina našeho výzkumu, tedy žáci v ontogenetické fázi staršího školního věku, jsou z pohledu závislosti na Internetu skupinou rizikovou a tedy, že je náš výzkum cílen vhodně. Dále jsme z faktorů, které mohou mít vliv na prevalenci závislosti na Internetu vybrali ty, na které se zaměříme v rámci výzkumu v praktické části práce, a to konkrétně pohlaví, věk, šíře online aktivit, velikost obydlení a protiepidemická opatření v roce 2020. Jejich vliv v rámci naší cílové skupiny tedy výzkumně ověříme. Mimo uvedené faktory se ve výzkumném šetření budeme rovněž zabývat souvislostmi mezi prevalencí závislosti na Internetu a způsoby využívání sociálních sítí. Tyto souvislosti však, podle našeho názoru, zatím nejsou příliš probádanou oblastí, a proto jsme se jim v této podkapitole nevěnovali.

Abychom mohli zkoumat vliv zmíněných faktorů na prevalenci závislosti na Internetu, je potřeba nejprve nalézt vhodný způsob diagnostiky a měření této behaviorální závislosti pro účely našeho výzkumu. Tímto se tedy budeme nyní zabývat.

1.3.2.5 Diagnostika a měření

Jsme toho názoru, že existují dvě základní metody pro diagnostiku a měření závislosti na Internetu, které uvádí také Skařupová (Blinka et al., 2015, s. 43–47), a kterými jsou **diagnostika v ordinaci** a **populační screening**. Těmito metodami se tedy nyní budeme zabývat s cílem zvolit vhodnou metodu a diagnostický nástroj pro potřeby výzkumu v praktické části práce.

Diagnostika v ordinaci se provádí formou diagnostického rozhovoru. Tento rozhovor by měl zohlednit aktuální situaci osoby, kontext a průběh závislosti na Internetu, a zahrnout jak oblasti psychologické a sociální, tak oblast zdravotního stavu jedince (Blinka et al., 2015, s. 46). Zde považujeme za důležité doplnit, že není jisté, že odborník, vedoucí diagnostický rozhovor, závislost na Internetu správně diagnostikuje. Důvodem je to, že se jedná o poměrně nový fenomén, který nespadá pod žádnou oficiální poruchu (není závislostí dle v současné době uznávané definice, viz podkapitola 1.3.1), a proto se může stát, že někteří odborníci neznají specifika tohoto problému, nebo jej mohou záměrně přehlížet a zaměňovat za jiné, související psychosociální problémy (Ševčíková et al., 2014, s. 48).

Pro diagnostiku v ordinaci existuje standardizovaný diagnostický nástroj Assessment of Internet and Computer Game Addiction – Checklist (AICA-C), jehož použití vyžaduje trénovaného klinického psychologa (Blinka et al., 2015, s. 44). Jedná se o strukturovaný diagnostický rozhovor.

Z uvedených informací se domníváme, že uvedená metoda může být, pokud je prováděna zkušeným klinickým psychologem, velmi spolehlivá. Dle našeho názoru je však také, z hlediska měření závislosti na Internetu na větším vzorku respondentů, metodou časově neefektivní. Právě nízká časová efektivita metody a rovněž nedostatečná odborná kvalifikace autora práce je důvodem, proč jsme se rozhodli této diagnostické metody v praktické části práce nevyužít.

Další metodou, která je z hlediska použití na větším vzorku lidí metodou časově efektivnější, je **populační screening**. Nástrojem této metody je zpravidla dotazník.

Dostupné nástroje je možné rozdělit do dvou kategorií, a to na **nástroje měřící obecnou závislost na Internetu**, a **nástroje měřící specifické závislosti**, jako například závislost na hraní online her či kybersexu (Blinka et al., 2015, s. 44). Vzhledem k zaměření práce se zde budeme zabývat pouze nástroji, měřícími obecnou závislost na Internetu.

Nejstarším a jedním z nejvyžívanějších nástrojů je Internet Addiction Test (dále jen IAT) výzkumnice Kimberly Young, který ve svých výzkumných šetřeních využívají například Gorol (2018), Šupík (2016) a Dolejš a Suchá et al. (2019). Jedná se o dotazník o dvaceti otázkách, kdy respondent odpovídá s využitím šesti stupňové Likertovy škály. Míra závislosti je zde rozdělena do čtyř úrovní. Tento nástroj je v poslední době často kritizován, a to zejména za z dnešního pohledu zastaralé otázky (Blinka et al., 2015, s. 47) (Ševčíková et al., 2014, s. 46) a příliš nízký dělicí skór (Ševčíková et al., 2014, s. 46).

Využívaným nástrojem je rovněž The Chen Internet Addiction Scale (CIAS), vyvinutý pro posuzování závislosti na Internetu v Asii, který využil pro potřeby svého výzkumu například Chráska (Drábková a Berki, 2020). Dotazník však není, z hlediska mezikulturního přenosu škál, zcela ideální k použití v našich podmínkách (Drábková a Berki, 2020, s. 94). Po konzultaci s vedoucím práce se jevila jakožto vhodná alternativa jeho revidovaná verze (CIAS-R), kterou se však autorovi v době psaní diplomové práce nepodařilo dohledat v českém, ani v anglické znění.

Mezi další, avšak méně využívané nástroje, lze zařadit Compulsive Internet Use Scale (CIUS), Problematic Internet Use Questionnaire (PIUQ) (Blinka et al., 2015, s. 48), nebo také český nástroj autorů Blinky a Šmahela (Ševčíková et al., 2014, s. 46).

Je zřejmé, že existuje mnoho nástrojů pro měření závislosti na Internetu. Využívání této široké palety metod je důvodem, proč lze většinu studií mezi sebou porovnávat jen obtížně a s rezervou (Ševčíková et al., 2014, s. 46).

Na základě uvedených informací jsme se pro potřeby našeho výzkumu rozhodli zvolit nástroj IAT. Důvodem je jeho rozšířenost, a tedy možnost srovnání výsledků s velkým množstvím výzkumných šetření, a také fakt, že v současné době není k nalezení česká ani anglická verze nástroje CIAS-R.

V této podkapitole jsme tedy zvolili dle našeho názoru vhodnou metodu diagnostiky závislosti na Internetu a také vhodný nástroj. Můžeme tedy pokračovat k poslednímu tématu teoretické části práce.

1.4 Charakteristika žáka druhého stupně základní školy

Nyní považujeme za důležité stručně charakterizovat žáka druhého stupně základní školy. V této kapitole však nepůjde o komplexní charakteristiku těchto žáků. Vzhledem k tématu práce jsme se z jejich charakteristických vlastností, uváděných odborníky, rozhodli vybrat dvě, které mají, dle našeho názoru, přímou souvislost s rizikem vzniku závislosti na Internetu. V podkapitole 1.3.2.4 jsme na základě informací, uváděných odborníky, vyvodili, že lze žáky druhého stupně považovat, z hlediska závislosti na Internetu, za rizikovou skupinu. Věříme, že nám rozbor vybraných vlastností z pohledu závislosti na Internetu pomůže objasnit, co je podstatou této rizikovosti, a rovněž lépe pochopit výsledky výzkumného šetření, kterému se budeme věnovat později, v rámci praktické části práce.

Žáci druhého stupně základní školy jsou žáky ve věku přibližně 11 až 15 let. Toto období vývoje člověka bývá nazýváno různě, například pubescence, dospívání, starší školní věk, jak také uvádějí Thorová (2015, s. 312) a Pugnerová (2009, s. 33). Dále je používán pojem adolescence (Pugnerová, 2009, s. 33) a někteří autoři toto období dělí na prepubertu a vlastní pubertu (Thorová, 2015, s. 312).

Starší školní věk je obdobím, které je součástí období separace mezi dítětem a rodičem, jak vyvozujeme z informací, které uvádí Thorová (2015, s. 312). Žák začíná usilovat o **budování vlastní identity**, což je charakteristické snahou odlišit se od svého okolí, a nejschůdnějším prostředkem k dosažení této odlišnosti je zevnějšek (Pugnerová, 2009, s. 33). Žáci tedy volí nejrůznější úpravy vlasů a typy oblečení. U některých žáků se lze setkat dokonce s tetováním či piercingem. Rodiče pro tuto snahu odlišit se nemají vždy pochopení (Pugnerová, 2009, s. 33).

Když zmíněnou snahu o budování vlastní identity dáme do kontextu s využíváním Internetu, domníváme se, že nejjednodušším způsobem, který mohou žáci použít k vybudování vlastní identity dle svých představ, je vytvoření profilu na některé ze sociálních sítí. Budování vlastní virtuální identity jsme se věnovali v podkapitole 1.3.2.2, kde uvádíme, že jde o formu úniku od reality. Únik od reality, jak ve zmíněné podkapitole rovněž uvádíme, je jedna z možností, poskytovaných Internetem,

kteře bývají příčinou vzniku závislosti na Internetu. Vybudování vlastní virtuální identity, a to přesně podle představ žáka, je poměrně jednoduchou záležitostí a žák při tom nebývá tolik omezován rodiči, jako tomu mnohdy bývá při budování identity skutečné.

Dalším důležitým charakteristickým rysem žáka v období staršího školního věku, který je součástí zmíněného procesu separace mezi dítětem a rodičem, je ten, že pro něj **roste význam vztahů s vrstevníky** (Pugnerová, 2009, s. 35). Žáci často upřednostňují názory vrstevníků před názory rodičů, což může vést i ke konfliktům s rodiči. Toto je potvrzeno faktem, že adolescenti jsou „...*emotivní, impulzivní a náchylnější k rizikovému chování a psychopatologickým procesům.*“ (Thorová, 2015, s. 312)

Tento charakteristický rys nyní opět dáme do kontextu s využíváním Internetu. Představme si situaci, kdy je žák doma a má potřebu komunikovat s vrstevníky. Nejjednodušší možností je v takové chvíli využití některé z IM platform, nebo ze sociálních sítí. Význam těchto způsobů komunikace je v současné době značně posílen situací v souvislosti s epidemií Covid-19. V rámci protiepidemických opatření jsou totiž žáci nuceni trávit více času doma, než tomu bylo v období před zmíněnou epidemií. Důvodem je nejen vzdělávání žáků, které je mnohdy realizováno distanční formou (žák se vzdělává z prostředí svého domova), ale také různá další opatření, v rámci kterých jsou omezovány sociální aktivity a pohyb obyvatel České republiky. Mnohdy tak může být Internet jedinou možností, jak mohou žáci udržovat pro ně tolik důležité vztahy s vrstevníky a jak s nimi komunikovat. To může vést k tomu, že na Internetu tráví velké množství času, a důsledkem toho může u žáků dojít k vytvoření závislosti na Internetu.

V této podkapitole byl tedy stručně charakterizován žák druhého stupně základní školy. Z našeho rozboru vybraných charakteristických vlastností jsou zřejmé některé z možných důvodů, proč jsou tito žáci považováni za jednu z rizikových skupin závislosti na Internetu. Podkapitolou 1.4 rovněž uzavíráme teoretickou část diplomové práce.

2 Praktická část

V praktické části práce budeme popisovat výzkumné šetření, které bylo realizováno na základě informací, získaných v teoretické části práce. Jeho cílem bylo zjistit, jaká je prevalence závislosti na Internetu mezi žáky v ontogenetické fázi staršího školního věku a ověřit, zda mají na tuto prevalenci vliv faktory, uvedené v podkapitole 1.3.2.4 práce. Prevalenci závislosti na Internetu budeme rovněž dávat do kontextu se způsoby využívání sociálních sítí žáky a v rámci vedlejších výzkumných cílů budeme rovněž zjišťovat další informace o využívání sociálních sítí žáky, které autor práce pokládá za důležité a přínosné z hlediska lidského poznání v dané problematice.

Za účelem dosažení výše zmíněných cílů budou nejprve uvedeny výzkumné cíle, výzkumné problémy a formulovány hypotézy. Následně popíšeme zvolenou výzkumnou metodu a její formu, kterou je dotazník, a rovněž jednotlivé fáze výzkumného šetření a jejich průběh. Výzkumné šetření se skládá ze dvou fází, a to z předvýzkumu a následně ze samotného výzkumného šetření. Cílem předvýzkumu bylo ověřit vytvořený výzkumný nástroj v praxi a odhalit jeho případné nedostatky. Cílem výzkumu samotného bylo použít vytvořený, a na základě předvýzkumu revidovaný, dotazník k získání informace o prevalenci závislosti na Internetu mezi žáky šestých a devátých ročníků druhého stupně základních škol, k získání informací, potřebných pro ověření vlivu zmíněných faktorů a způsobů využívání sociálních sítí na tuto hodnotu a rovněž k získání dalších informací o využívání sociálních sítí žáky.

Po uvedení potřebných informací o jednotlivých fázích výzkumu dojde, na základě dat, získaných v rámci výzkumu, k uvedení výsledků výzkumu a k vyhodnocení formulovaných hypotéz.

2.1 Výzkumné cíle, výzkumné problémy a formulace hypotéz

V této podkapitole uvedeme výzkumné cíle a problémy. K výzkumným problémům také formulujeme hypotézy, které později, na základě dat, získaných v rámci výzkumu, ověříme.

2.1.1 Výzkumný cíl 1

Zjistit, jaké je aktuální prevalence závislosti na Internetu i žáků druhého stupně českých základních škol (dále jen žáků) po realizaci distanční výuky během epidemie Covid-19.

2.1.1.1 *Výzkumný problém*

Je prevalence závislosti na Internetu u žáků po realizaci distanční výuky během epidemie Covid-19 vyšší než před epidemií? Dosahuje v roce 2020 více žáků vyšších úrovní závislosti než v roce 2018?

2.1.1.2 *Hypotéza 1*

Mezi četnostmi výskytu jednotlivých úrovní závislosti na Internetu u žáků v roce 2018 a 2020 jsou rozdíly, respektive v roce 2020 více žáků dosahuje vyšších úrovní závislosti, než v roce 2018.

2.1.2 Výzkumný cíl 2

Zjistit, jaká je prevalence závislosti na Internetu u žáků na začátku staršího školního věku (6. ročník) a na konci staršího školního věku (9. ročník).

2.1.2.1 *Výzkumný problém*

Mají žáci rozdílnou závislost na Internetu na začátku staršího školního věku (6. ročník) a na konci zmíněné ontogenetické fáze (9. ročník)?

2.1.2.2 *Hypotéza 2*

Žáci na konci staršího školního věku (9. ročník) mají vyšší závislost na Internetu než žáci na začátku staršího školního věku (6. ročník).

2.1.3 Výzkumný cíl 3

Zjistit, jaké jsou hodnoty prevalence závislosti na Internetu u chlapců a dívek staršího školního věku (6. ročník).

2.1.3.1 *Výzkumný problém*

Je závislost na Internetu u chlapců a u dívek staršího školního věku rozdílná? Liší se závislost na Internetu u chlapců a dívek na počátku staršího školního věku (6. ročník) a na konci staršího školního věku (9. ročník)?

2.1.3.2 *Hypotéza 3*

Mezi závislostí na Internetu u dívek v období staršího školního věku a u chlapců v tomto věkovém období není rozdíl.

Dále předpokládáme, že se tento rozdíl neobjevuje ani na počátku, ani na konci staršího školního věku.

2.1.3.3 *Hypotéza 4*

Mezi závislostí na Internetu u dívek na začátku staršího školního věku (6. ročník) a u chlapců na začátku staršího školního věku (6. ročník) není rozdíl.

2.1.3.4 *Hypotéza 5*

Mezi závislostí na Internetu u dívek na konci staršího školního věku (9. ročník) a u chlapců na konci staršího školního věku (9. ročník) není rozdíl.

2.1.4 Výzkumný cíl 4

Zjistit, jaké jsou hodnoty prevalence závislosti na Internetu u žáků, žijících ve velkých obydlich (25 000 a více obyvatel), středně velkých obydlich (7 000 – 24 999 obyvatel), menších obydlich (1 000 – 6 999 obyvatel) a nejmenších obydlich (méně než 1 000 obyvatel).

2.1.4.1 *Výzkumný problém*

Existuje rozdíl v míře závislosti na Internetu u žáků podle počtu obyvatel místa, kde žáci žijí?

2.1.4.2 *Hypotéza 6*

U žáků z měst, ve kterých žije 25 000 a více obyvatel (velká a větší města) existuje vyšší míra závislosti na Internetu než u žáků, žijících v menších sídlech.

2.1.5 Výzkumný cíl 5

Zjistit, jaká je závislost na Internetu u žáků, kteří využívají sociální sítě k různému počtu činností a zjistit, zda je mezi závislostí na Internetu žáků a počtem činností žáků na sociálních sítích vzájemný vztah.

2.1.5.1 *Výzkumný problém*

Je závislost na Internetu u žáků, kteří využívají sociální sítě k různému počtu činností rozdílná? Existuje vzájemný vztah (korelace) mezi závislostí na Internetu u žáků a počtem činností, ke kterým žáci využívají sociální sítě?

2.1.5.2 Hypotéza 7

Závislost na Internetu je u žáků, kteří využívají sociální sítě k různému počtu činností, rozdílná. Mezi závislostí na Internetu u žáků a počtem činností, ke kterým žáci využívají sociální sítě existuje pozitivní vztah (korelace).

2.1.6 Výzkumný cíl 6

Zjistit, jaká je závislost na Internetu u žáků, kteří používají různý počet sociálních sítí a zjistit, zda je mezi závislostí na Internetu u žáků a počtem sociálních sítí, které žáci používají, vzájemný vztah.

2.1.6.1 Výzkumný problém

Je závislost na Internetu u žáků, kteří využívají různý počet sociálních sítí, rozdílná?

Existuje vzájemný vztah (korelace) mezi závislostí na Internetu u žáků a počtem sociálních sítí, které žáci používají?

2.1.6.2 Hypotéza 8

Závislost na Internetu je u žáků, kteří používají různý počet sociálních sítí, rozdílná. Mezi závislostí na Internetu u žáků a počtem sociálních sítí, které žáci používají, existuje pozitivní vztah (korelace).

2.2 Výzkumná metoda

V této podkapitole popíšeme použitou výzkumnou metodu a rovněž uvedeme, jakým způsobem byla využita ke sběru potřebných dat. Pro účely získání dat byl použit **kvantitativní výzkum** ve formě **anonymního dotazníku**. Důvodem, proč jsme se rozhodli pro anonymní podobu dotazníku byl ten, aby respondenti neměli obavy z případných důsledků svých odpovědí a odpovídali tak podle skutečnosti. Dotazník byl vytvořen na online platformě Formuláře Google a byl žákům distribuován formou odkazu k vyplnění. Tento způsob byl zvolen kvůli tomu, že v období realizace předvýzkumu i výzkumu byly respondenti, v důsledku protiepidemických opatření vlády České republiky, vzdělávání formou distančního vzdělávání, a distribuce tištěné formy dotazníků by tedy byla komplikovaná. Dále je zvolený způsob výhodný z hlediska elektronického zpracování získaných dat.

Dotazník obsahuje krátké **úvodní informace**, v rámci kterých je respondent požádán o vyplnění dotazníku a také informován o jeho účelu a o tématu diplomové práce. Rovněž je mu sděleno, že jde o dotazník anonymní a je požádán, aby odpovídal podle skutečnosti. Následně v dotazníku nalezneme **tři části**, z nichž **první částí** je test závislosti na Internetu IAT, který jsme pro potřeby diagnostiky a měření závislosti na Internetu zvolili v podkapitole 1.3.2.5 práce. **Druhou část** tvoří námi vytvořený dotazník, který v práci budeme nazývat pracovním názvem dotazník aktivity na sociálních sítích. Ve **třetí části** byly získávány základní údaje o respondentovi. Zmíněné tři části dotazníku zde nyní popíšeme.

2.2.1 Test závislosti na Internetu (IAT)

První částí použitého online dotazníku tedy tvoří test závislosti na Internetu IAT autorky Kimberly S. Young. Jak jsme již zmínili v podkapitole 1.3.2.5, jedná se o dotazník o 20-ti otázkách a respondent odpovídá s využitím šesti stupňové Likertovy škály. Výsledkem je skóre, určující úroveň závislosti na Internetu. Výzkumnice Young (2017, p. 16) rozlišila čtyři úrovně vážnosti závislosti na Internetu, které, společně s bodovými rozsahy pro zařazení do těchto úrovní, a s jejich stručným popisem, přeloženým z anglického originálu, uvádíme v tabulce níže. Z popisu jsme oproti originálu vynechali rady pro terapeuty, jak při jednotlivých úrovních zjištěné vážnosti závislosti na Internetu postupovat, protože je, s přihlédnutím k tematickému zaměření práce, nepovažujeme za důležité.

Tabulka 2: Úrovně vážnosti závislosti na Internetu dle Kimberly S. Young (Young, 2017, s. 16)

Bodový rozsah	Úroveň vážnosti závislosti na Internetu	Popis úrovně vážnosti závislosti na Internetu
0–30	Žádná závislost	Naznačuje, že přítomnost závislosti na Internetu je nepravděpodobná.
31–49	Mírná úroveň závislosti	Dítě je průměrným uživatelem Internetu. Možná občas surfuje na Internetu příliš dlouho, ale zdá se, že má kontrolu nad časem, stráveným u obrazovky.
50–79	Střední úroveň závislosti	Zdá se, že dítě zažívá občasné až časté problémy, způsobené používáním Internetu a časem, stráveným u obrazovky.
80–100	Vysoká úroveň závislosti	Používání Internetu a čas, strávený u obrazovky, způsobuje významné problémy v životě dítěte a pravděpodobně také v rodině a ve škole.

Český překlad testu IAT provedlo několik autorů. My jsme se rozhodli využít modifikaci testu, kterou provedli v roce 2017 autoři Dolejš a Suchá (Dolejš a Suchá et al., 2019, s. 1), protože se jedná o odborníky z Katedry psychologie, a také proto, že tito autoři svůj překlad dotazníku úspěšně použili, mimo jiné, na respondentech stejného věku, jako je cílová skupina našeho výzkumného šetření. V článku (Dolejš a Suchá et al., 2019), v němž jsme znění tohoto překladu IAT dotazníku našli, však autoři neuvádějí svůj překlad všech položek Likertovy škály. V překladu položek jsme se proto ztotožnili s autorem Šupíkem (2016, s. 54) a použili v dotazníku jejich stejné znění, jako použil ve svém výzkumném šetření tento autor.

Pro úplnost ještě doplníme, že autoři zmíněného článku nepracují s pojmem úroveň vážnosti závislosti na Internetu, který uvádíme v tabulce 2, ale využívají dle našeho názoru praktičtější pojem **úroveň závislosti na Internetu**. Z důvodů praktičnosti a také z důvodu pozdějšího snadného srovnání výsledku jejich výzkumu s výsledky toho našeho jsme se rozhodli, že dále budeme využívat jimi zvoleného pojmu.

2.2.2 Dotazník aktivity na sociálních sítích

Druhá část dotazníku je zaměřena na sběr dat o tom, jakým způsobem respondenti využívají sociálních sítí. Dotazník tvoří celkem 14 otázek, které po respondentech vyžadují různé typy odpovědí. Nalezneme mezi nimi otázky s výběrem jedné možnosti, s možností výběru více možností, otázky, vyžadující doplnění časových údajů a u některých otázek má respondent rovněž možnost, v případě potřeby, doplnit vlastní odpověď.

Otázky samotné byly pro potřeby práce vytvořeny na základě informací, získaných v podkapitole 1.2 teoretické části práce, věnované sociálním sítím, a autorových znalostí dané problematiky. V případě některých se autor, z důvodu možnosti pozdějšího srovnání výsledků, inspiroval u jiných autorů. Takto tomu je u otázek čtvrté a páté, kde jsme, stejně jako autorka Kubilková (2017, s. 124), zjišťovali, kolik času žáci tráví na sociálních sítích aktivně a pasivně, u otázky osmé, kde byly nabízené varianty, až na jednu drobnou změnu, přejaty od autora Sychry (2020, s. 45) a také u otázek 13. a 14., které byly, s drobnými změnami, přejaty od autorky Mikešové (2017, s. 94).

2.2.3 Sběr základních údajů o respondentovi

Poslední část dotazníku byla navržena za účelem získání základních údajů o respondentovi. Je zde k nalezení šest otázek, z nichž čtyři vyžadují volbu z jedné z předdefinovaných odpovědí a na další dvě je potřeba odpovědět s využitím odpovědi otevřené. Hlavním účelem sběru základních údajů o respondentech byla možnost pozdějšího vyhodnocení vlivu faktorů, zvolených v podkapitole 1.3.2.4 teoretické části práce, na prevalenci závislosti na Internetu. Dalším důvodem byl sběr podkladů pro vytvoření charakteristiky výzkumného souboru. Ve třetí části se, mimo jiné, ptáme na školu, kterou žáci navštěvují. Důvodem je ověření míry protestování kolektivů žáků, potřebné pro zařazení respondentů z dané školy do výsledků výzkumu. Ve třetí části dotazníku má také respondent možnost vyjádřit svůj názor či připomínku.

2.2.4 Verze dotazníku

Autor práce při tvorbě dotazníku zvolil postup, zahrnující dvě verze dotazníku. Nejprve byl vytvořen **návrh dotazníku**. Tento návrh se autor rozhodl ověřit v rámci předvýzkumu a na základě jeho výsledků následně revidovat dotazník do finální podoby. Pro plánovanou finální podobu dotazníku zvolil pracovní název **revidovaný dotazník**.

V této podkapitole jsme popsali zvolenou výzkumnou metodu a jednotlivé části dotazníku. Také jsme se zmínili o jeho verzích. Uvedené informace považujeme tuto chvíli za dostatečné, a proto můžeme pokračovat k další podkapitole, věnované ověření návrhu dotazníku.

2.3 Předvýzkum

Cílem předvýzkumu, který proběhl v listopadu 2020 na žácích ZŠ Odry Komenského, bylo ověřit vytvořený návrh dotazníku (příloha 1 práce) z hlediska srozumitelnosti otázek, úplnosti palety nabízených variant a také jeho technické funkčnosti. Ověření srozumitelnosti otázek a úplnosti nabízených variant se při tom týká zejména druhé části návrhu, věnované sociálním sítím. V případě první části předpokládáme srozumitelnost otázek z toho důvodu, že byl tento překlad IAT dotazníku již použit svými autory pro výzkum na výzkumném vzorku respondentů ve věku od 11 let (Dolejš a Suchá et al., 2019, s. 1). Otázky IAT dotazníku se týkají názoru na určitou problematiku a byly formulovány na základě Likertovy škály. Měly by tedy obsahovat všechny odpovědi.

Předvýzkumu se zúčastnilo celkem devět respondentů, z čehož šest respondentů bylo mužského a tři ženského pohlaví. Z důvodu ověření porozumění jednotlivým otázkám byli záměrně vybráni žáci, které lze z hlediska studijních výsledků zařadit mezi průměrné až podprůměrné. Předvýzkum byl, kvůli proti pandemickým opatřením vlády, uskutečněn online formou za využití elektronické formy návrhu dotazníku a online videokonferenčního nástroje Google Meet.

2.3.1 Předvýzkum v šestém ročníku

První fáze předvýzkumu se zúčastnilo se pět respondentů z řad žáků šestého ročníku ve věku 12 let. Tři respondenti byli mužského a dva ženského pohlaví. Čtyři respondenti při vyplňování interagovali s autorem práce v reálném čase, s využitím online videokonferenční platformy. Jeden respondent nepřijal pozvání na videokonferenci. Všichni respondenti však vyplněný návrh dotazníku odevzdali.

V rámci předvýzkumu v šestém ročníku nebyly zjištěny žádné vážnější problémy s porozuměním otázkám první části návrhu dotazníku. Pouze jeden respondent v průběhu vyplňování uvedl, že má problém s pochopením třetí otázky. Význam otázky mu byl dovysvětlen.

V druhé části návrhu byl zjištěn jeden vážnější problém s porozuměním otázkám. Jeden z respondentů u dvou otázek, umožňujících volbu z předdefinovaných odpovědí i doplnění vlastní odpovědi, uvedl do vlastní odpovědi více variant, shodných s předdefinovanými odpověďmi, přestože znění otázek vyžaduje pouze jednu odpověď. Respondent však ve vlastní odpovědi doplnil předdefinovanou variantu „*Sledování filmů*“ o „*a seriálů někdy*“. Možnosti doplnit vlastní odpověď dále využili další dva respondenti, kteří k 13. otázce ve znění „*Jak nejčastěji trávíš čas na počítači?*“ doplnili variantu, týkající se hraní her. Autor práce se rozhodl, že otázky a nabízené odpovědi na základě těchto zkušeností upraví. V případě otázek s uzavřenými odpověďmi respondenti sdělili, že byli spokojeni se škálou nabízených variant, tedy že jim žádné varianty nechyběly.

Technické zpracování návrhu dotazníku se ukázalo být funkční. Autor si však po realizaci první fáze předvýzkumu všiml, že omylem nastavil poslední otázku třetí části návrhu ve znění „*Pokud máš zájem, zde můžeš vyjádřit svůj názor (sdělení, připomínka)*.“ jako povinnou, což vzhledem k charakteru otázky nepovažujeme za vhodné. Tato otázka tedy z technického hlediska vyžaduje úpravu.

Pro úplnost uvádíme v autentickém znění názory respondentů. Tyto názory uvedli v rámci odpovědí na poslední z otázek třetí části návrhu dotazníku ve znění „*Pokud máš zájem, zde můžeš vyjádřit svůj názor (sdělení, připomínka).*“. Parametr číslo respondenta vyjadřuje pořadí, ve kterém respondenti odevzdali vyplněný návrh dotazníku.

Tabulka 3: Názory respondentů z šestého ročníku základní školy

Číslo respondenta	Názor
1.	nic
2.	otázky byly srozumitelné
3.	Všechno bylo v pohodě
4.	ne
5.	.

2.3.2 Předvýzkum v devátém ročníku

Do druhé fáze předvýzkumu se zapojili čtyři respondenti z řad žáků devátého ročníku ve věku 14–15 let. Tři respondenti byli mužského pohlaví a jeden pohlaví ženského. Všichni respondenti při vyplňování interagovali s autorem práce v reálném čase, s využitím online videokonferenční platformy a všichni vyplněný návrh dotazníku odevzdali.

V první části návrhu nebyly zjištěny žádné vážnější problémy s porozuměním. Jeden z respondentů však požádal o dovysvětlení otázky sedmé ve znění „*Jak často kontroluješ svůj e-mail před tím, než jdeš dělat to, co máš?*“ kdy nejasnost tkvěla v tom, jaký email je tím myšlen (zda osobní či školní). Bylo mu sděleno, že jakýkoliv. Jiný respondent požádal o dovysvětlení deváté otázky.

V druhé části nebyl u respondentů zjištěn žádný problém s porozuměním otázkám. Jeden respondent pouze vznesl dotaz k třetí otázce a to, zda má do času, tráveného na sociálních sítích, počítat i hraní her. Bylo mu sděleno že ano, avšak pouze v případech, kdy je hra poskytována v rámci některé ze sociálních sítí. Tento dotaz byl autorem uznán jako důležitý a byl tedy zohledněn při pozdější revizi návrhu dotazníku.

Z otázek, umožňujících volbu z předdefinovaných odpovědí i doplnění vlastní odpovědi, využili dva respondenti možnosti doplnit vlastní odpověď u otázky 13. ve znění „*Jak nejčastěji trávíš čas na počítači?*“. Doplnili, stejně jako respondenti z šestého ročníku, variantu týkající se hraní her. Jak jsme již uvedli výše, tato zkušenost byla zohledněna při pozdější revizi dotazníku.

V případě otázek s uzavřenými odpověďmi respondenti sdělili, že byli spokojeni se škálou nabízených variant. Dva respondenti by však doplnili varianty desáté otázky ve znění „Které zařízení nejčastěji používáš pro připojení k sociálním sítím?“ a jedenácté otázky „Označ všechna zařízení, která vlastníš.“ o další zařízení. Kromě nabízených by uvedli herní konzole, chytrou televizi a chytrou lednici. Autora práce překvapila myšlenka připojení se k sociální síti pomocí chytré lednice. Jak však později zjistil, je to v případě chytrých lednic možné, protože tyto lednice bývají vybaveny webovým prohlížečem (Hoffman, 2016). Připomínka tedy byla akceptována a při revizi dotazníku byla u desáté a jedenácté otázky vždy přidána varianta, zahrnující další zařízení.

Technické zpracování návrhu dotazníku se opět ukázalo být funkční. Jeden z respondentů však pronesl připomínku, a to, že by doporučil u šesté otázky druhé části ve znění „Od kolika let používáš pravidelně sociální síť? (napiš číslo, nebo "nepoužívám")“, která po respondentech požaduje otevřenou odpověď, využít odpovědí uzavřených. Tento názor se ukázal být, z hlediska kvality získávaných dat, názorem opodstatněným, protože se ukázalo, že někteří respondenti ve svých odpovědích na šestou otázku uvádějí data v jiném formátu, než je od nich autorem požadováno. Připomínka tedy byla zohledněna při revizi návrhu dotazníku.

Pro úplnost opět uvádíme v autentickém znění názory, poskytnuté respondenty z devátého ročníku v rámci odpovědí na poslední otázku třetí části návrhu dotazníku.

Tabulka 4: Názory respondentů z devátého ročníku základní školy

Číslo respondenta	Názor
1.	.
2.	Nemám
3.	Nyní se dozvím jaký jsem závislák. Díky moc ㄟ(ツ)ㄟ
4.	nic

2.3.3 Shrnutí závěrů předvýzkumu

Jsme toho názoru, že cíl předvýzkumu, tedy ověření návrhu dotazníku z hlediska srozumitelnosti otázek, úplnosti palety nabízených variant a jeho technické funkčnosti byl splněn a že předvýzkum přinesl řadu podnětů k revizi tohoto návrhu.

Otázky první části návrhu dotazníku se ukázaly být srozumitelné, což lze podložit faktem, že za obě fáze předvýzkumu bylo dohromady potřeba dovysvětlit pouze tři z otázek této

části, a také tím, že vysvětlení některé z těchto otázek požadoval vždy pouze jeden respondent.

Druhou část návrhu dotazníku lze, dle našeho názoru, celkově považovat za poměrně srozumitelnou. V předvýzkumu však byly odhaleny jisté problémy s porozuměním znění některých otázek. Tyto otázky tedy požadovaly revizi (úpravu znění otázky či dovysvětlení v rámci informativního obsahu dotazníku). Palety nabízených varianty považujeme, na základě získaných informací, u většiny otázek za dostatečné. Avšak i zde byly nalezeny výjimky.

Návrh dotazníku se dále ukázal být technicky funkční. Respondenti neměli problémy s jeho úspěšným vyplněním a odevzdáním. Na základě výsledků jsme však došli k závěru, že by bylo vhodné z technického hlediska upravit dvě otázky, a to za účelem dosažení vyšší kvality získaných dat.

Z výsledků předvýzkumu bylo zřejmé, že návrh dotazníku není dokonalý. Bylo tedy nutné provést jeho revizi.

2.3.4 Revize dotazníku

Na základě poznatků, získaných v rámci předvýzkumu, byl návrh dotazníku revidován. Revize se různým způsobem týkala celkem sedmi otázek. V případě otázek třetí, třinácté a čtrnácté, které jsou součástí druhé části návrhu, šlo o úpravu znění otázek, či dovysvětlení jejich znění v rámci informativního obsahu dotazníku, za účelem zlepšení jejich srozumitelnosti. U otázek desáté, jedenácté a třinácté, které jsou součástí druhé části návrhu dotazníku, došlo na základě výsledků předvýzkumu, k úpravám nabízených variant (doplnění palety variant či úprava znění některé varianty). Z technického hlediska byly upraveny šesté otázky druhé a třetí části návrhu. V případě šesté otázky druhé části šlo o změnu formy odpovědi (z otevřené na uzavřenou) a v případě šesté otázky třetí části o změnu otázky z povinné na nepovinnou. Revidovaný dotazník je k nalezení jako příloha 2 práce.

Nyní tedy máme k dispozici finální podobu dotazníku, připravenou k distribuci mezi respondenty našeho výzkumu. A právě našim respondentům, tedy výzkumnému souboru, je věnována následující podkapitola.

2.4 Charakteristika výzkumného souboru

Původním záměrem autora bylo provést stratifikovaný náhodný výběr základních škol a tyto základní školy poté oslovit za účelem žádosti o spolupráci na výzkumném šetření. S přihlédnutím k situaci, spojené s epidemií Covid-19, tedy vzhledem k tomu, že bylo výzkumné šetření třeba realizovat v období distančního vzdělávání žáků, však byla zvolena jiná metoda výběru. Autorovým cílem bylo zejména to, aby z testovaných kolektivů vždy odpověděli pokud možno všichni respondenti a tedy, aby byly výsledky výzkumu z tohoto pohledu co nejvíce reprezentativními. Rozhodl se tedy oslovit školy, ve kterých pracují jeho přátelé z praxe či lidé, na které od svých přátel získal kontakty, kteří byli i v náročné době distančního vzdělávání ochotni věnovat svůj čas zajištění oné maximální možné účasti respondentů daných kolektivů ve výzkumném šetření.

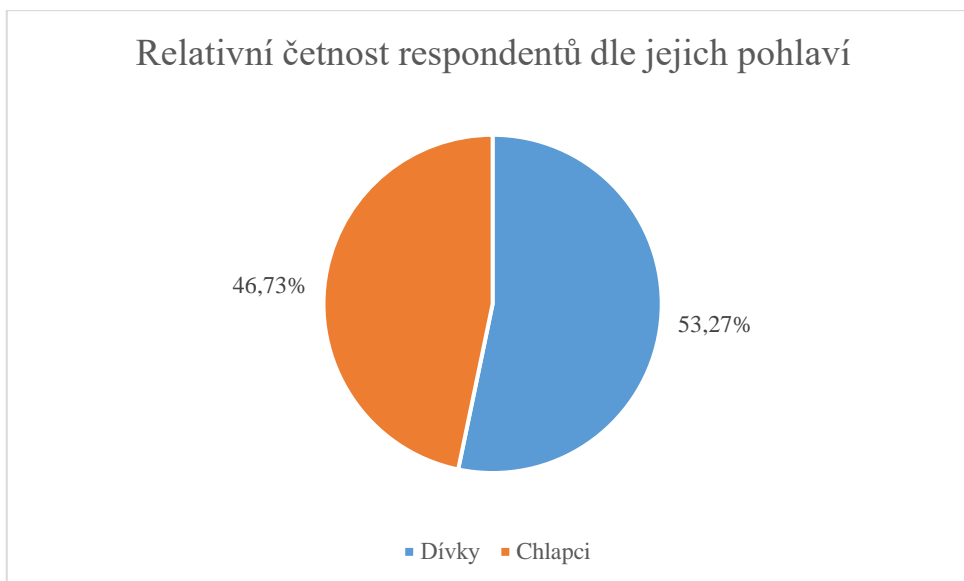
Zmíněnou metodou bylo vybráno a osloveno celkem sedm základních škol z Moravskoslezského, Olomouckého a Středočeského kraje. Školy byly kontaktovány prostřednictvím emailové korespondence, skrze konkrétní vyučující a byl získán oficiální souhlas s realizací výzkumu na jejich školách. Z těchto škol realizaci výzkumu umožnili následující školy:

- a) ZŠ Odry Komenského,
- b) ZŠ Odry Pohořská,
- c) ZŠ a MŠ Běloutín,
- d) ZŠ a MŠ Spálov,
- e) ZŠ Generála Píky Ostrava,
- f) ZŠ a MŠ Olomouc Nedvědova.

Výzkumné šetření, kterého se zúčastnilo celkem 306 respondentů ze zmíněných základních škol, bylo realizováno v listopadu 2020. Výzkumný vzorek respondentů je, z pohledu rozložení z hlediska pohlaví, ročníku ZŠ, věku a velikosti obydli respondentů, a také z pohledu zmíněných škol, popsán níže uvedenými tabulkami a grafy.

Tabulka 5: Počty respondentů dle jejich pohlaví

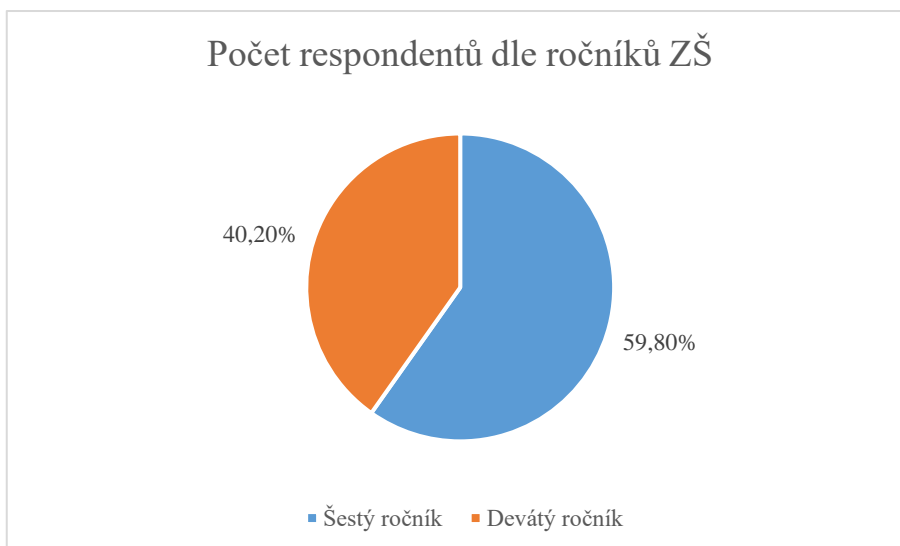
Pohlaví respondenta	Absolutní četnost (počet)	Relativní četnost (procenta)
Dívky	163	53,27
Chlapci	143	46,73
Celkem	306	100,00

Graf 4: Relativní četnost respondentů dle jejich pohlaví

Tabulka 6: Počty respondentů dle ročníků ZŠ

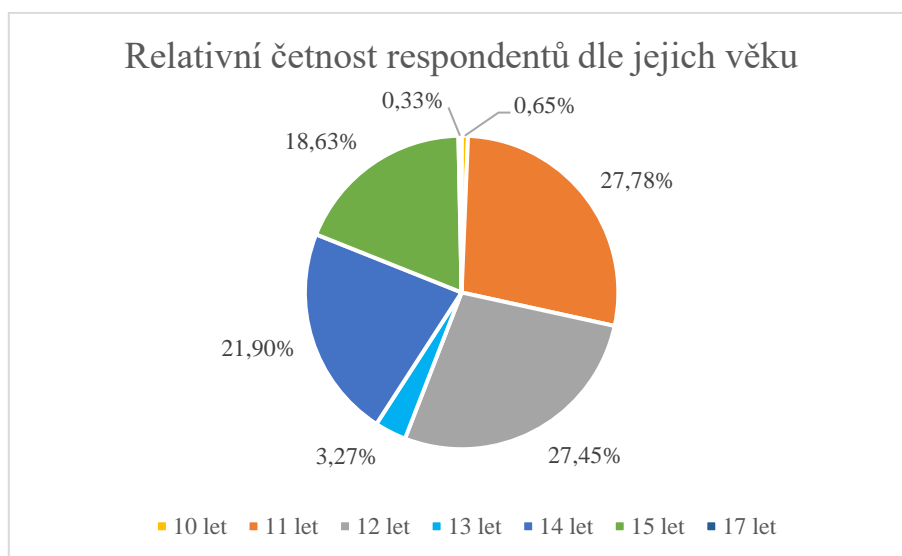
Ročník ZŠ	Absolutní četnost (počet)	Relativní četnost (procenta)
Šestý ročník	183	59,80
Devátý ročník	123	40,20
Celkem	306	100,00

Graf 5: Relativní četnost respondentů dle ročníků ZŠ

Tabulka 7: Počty respondentů dle jejich věku

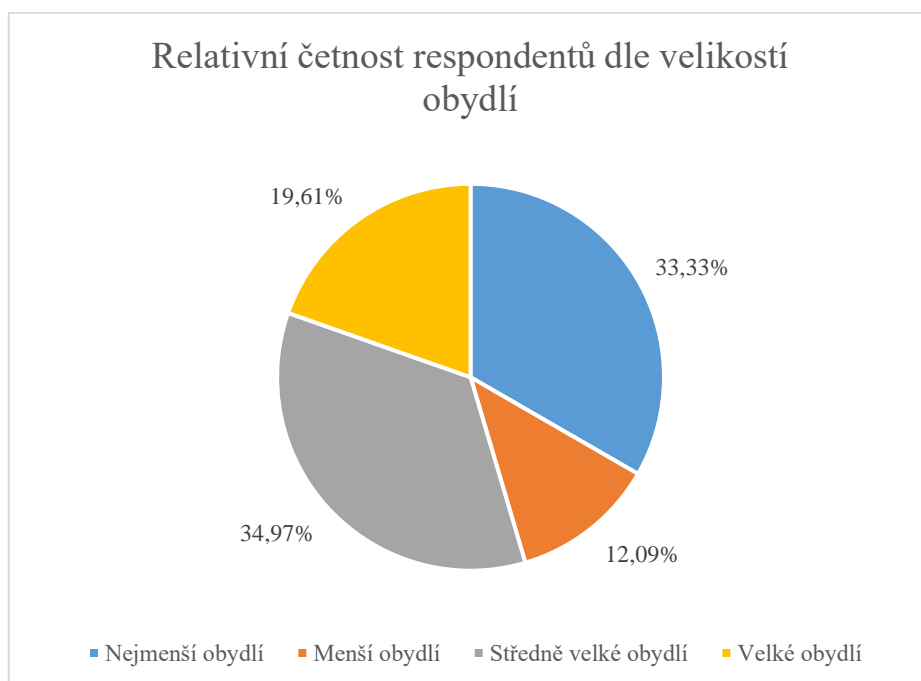
Věk respondenta	Absolutní četnost (počet)	Relativní četnost (procenta)
10 let	2	0,65
11 let	85	27,78
12 let	84	27,45
13 let	10	3,27
14 let	67	21,90
15 let	57	18,63
17 let	1	0,33
Celkem	306	100,00

Graf 6: Relativní četnost respondentů dle jejich věku

Tabulka 8: Počty respondentů dle velikostí obydli

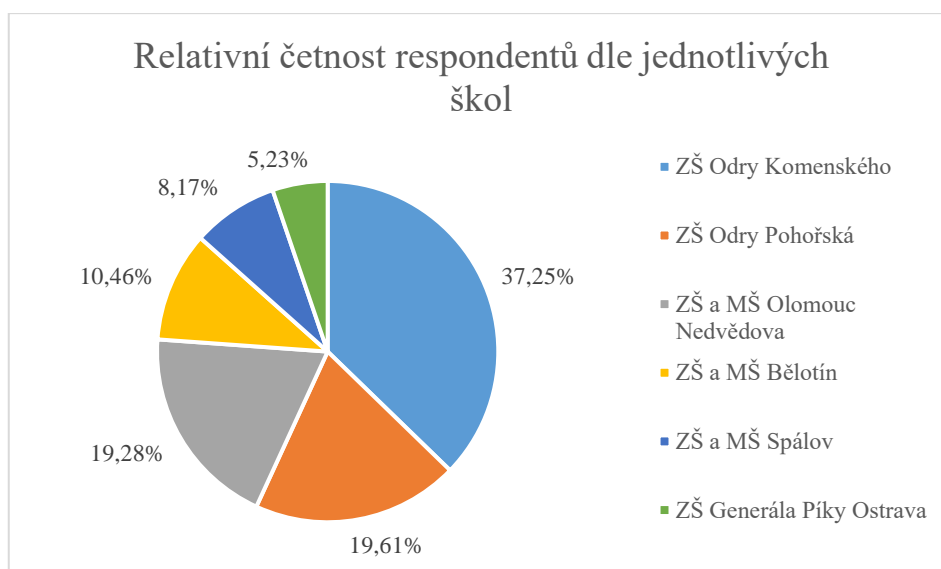
Počet obyvatel	Označení obydli	Absolutní četnost (počet)	Relativní četnost (procenta)
0–999	Nejmenší obydli	102	33,33
1000–6999	Menší obydli	37	12,09
7000–24999	Středně velké obydli	107	34,97
25 000 a více	Velké obydli	60	19,61
	Celkem	306	100,00

Graf 7: Relativní četnost respondentů dle velikostí obydlí

Tabulka 9: Počty respondentů dle jednotlivých škol

Základní škola	Absolutní četnost (počet)	Relativní četnost (procenta)
ZŠ Odry Komenského	114	37,25
ZŠ Odry Pohořská	60	19,61
ZŠ a MŠ Olomouc Nedvědova	59	19,28
ZŠ a MŠ Běloutín	32	10,46
ZŠ a MŠ Spálov	25	8,17
ZŠ Generála Píky Ostrava	16	5,23
Celkem	306	100,00

Graf 8: Relativní četnosti respondentů dle jednotlivých škol

Domníváme se, že jsme výše dostatečně charakterizovali výzkumný soubor našeho výzkumu. Dříve než však přejdeme k samotným výsledkům a k vyhodnocení výzkumu, považujeme za důležité uvést software, postupy a metody, kterých bylo využito při zpracování výsledků.

2.5 Použitý software, postupy a metody ke zpracování výsledků výzkumu

Co se týče software, platforma **Formuláře Google**, ve které byl vytvořen náš dotazník, jak jsme zmínili v podkapitole 2.2, nám výsledky výzkumu převedla do tabulky online aplikace **Tabulky Google**. Z Tabulek Google jsme, za účelem jejich dalšího zpracování, získaná data vyexportovali do souboru ve formátu *.XLSX. Zmíněný soubor jsme poté otevřeli v aplikaci **Microsoft Excel** a upravili pro potřeby dalšího vyhodnocování. Úpravy, které byly z větší části řešeny hromadným použitím námi vytvořených vzorců, zahrnovaly:

- převod textových řetězců na číslíce a na základě těchto číslic výpočet skoré závislosti na Internetu respondentů pomocí funkce SUMA,
- získání počtu položek z textových řetězců s použitím funkce DĚLKA,
- převod všech časových údajů na počet minut (absolutní hodnoty) ve dvou krocích (zaokrouhlení času ve formátu HH:MM:SS na minuty pomocí funkce

ZAOKROUHLIT a následný převod na počet minut pomocí funkcí HODINA a MINUTA),

- rozřazení obydlí respondentů do kategorií dle počtu obyvatel s použitím větvené podmínky (funkce KDYŽ).

Tabulka s daty byla také designově upravena, s použitím různých barev, za účelem zvýšení její přehlednosti.

Dalším krokem bylo vytvoření některých tabulek a grafů, a to rovněž v prostředí aplikace Microsoft Excel. K tomuto účelu jsme využili vlastních vzorců a funkce SUMA. Jako typy grafů jsme, vzhledem k účelům jejich použití a k přehlednosti, zvolili výsečový a skupinový sloupcový graf.

K ověření reliability testu závislosti na Internetu IAT a většiny výzkumných hypotéz jsme následně využili aplikaci **STATISTICA** ve verzi 12. K ověření reliability IAT testu byla použita **statistická metoda Cronbachova alfa**. K vyhodnocení pravdivosti hypotéz byly využity **statistické metody** Studentův t-test, test nezávislosti chí-kvadrát pro kontingenční tabulku, jednofaktorová analýza rozptylu (ANOVA) a Pearsonův korelační koeficient. Zmíněné metody si níže stručně popíšeme.

Statistická metoda **Cronbachova alfa** je nejčastěji využívaným koeficientem pro zjišťování vnitřní konzistence nástrojů, využívajících Likertových škál (Chytrý a Kroufek, 2017, s. 7). Zjišťujeme pomocí ní reliability (spolehlivost) dotazníku. Může nabývat hodnot od nuly do jedné, přičemž vyšší hodnota znamená vyšší reliability dotazníku. V rámci jedné z konzultací s vedoucím práce bylo autorovi práce sděleno, že za nejnižší dostatečnou hodnotu reliability dotazníku lze považovat hodnotu 0,8.

Studentův t-test je statistickým testem významnosti pro metrická data. Lze pomocí něj „...rozhodnout, zda dva soubory dat, získané měřením ve dvou různých skupinách objektů (například žáků), mají stejný aritmetický průměr“ (Chráska, 2016, s. 114). Důležitým údajem, který zjišťujeme, je hladina významnosti závislosti p , která značí chybovost. Pokud je její hodnota nižší než zvolená hladina významnosti, je vliv jedné proměnné na druhou statisticky významný (odmítáme nulovou hypotézu a přijímáme hypotézu alternativní). My pro účely naší práce volíme hladinu významnosti 0,05 (což značí, že budeme přijímat alternativní hypotézy v případě chybovosti do pěti procent).

Statistická metoda **test nezávislosti chí-kvadrát pro kontingenční tabulku** je testem významnosti využitelným v situacích, kdy potřebujeme rozhodnout o existenci závislosti mezi dvěma proměnnými, zachycenými pomocí nominálního, popřípadě ordinálního, měření (Chráska, 2016, s. 69). V případě, že je vypočítaná signifikance vyšší, než zvolená hladina významnosti, odmítáme nulovou hypotézu (Chráska, 2016, s. 71), tedy lze říci, že existuje závislost mezi dvěma posuzovanými proměnnými.

Jednofaktorová analýza rozptylu (ANOVA) „...představuje nejjednodušší případ analýzy rozptylu, kdy analyzujeme účinek jednoho faktoru na zkoumanou závislou proměnnou.“ (Holčík, Komenda et al., 2015) Lze jí použít pro porovnání průměrných hodnot v jednotlivých skupinách.

Pearsonův koeficient korelace je statistická metoda, používaná k určení statistické závislosti či nezávislosti dvou proměnných. Tento koeficient nabývá hodnot od -1 do 1, kdy 0 znamená statistickou nezávislost proměnných, a hodnota 1 (či -1) znamená naprostou funkční závislost proměnných (Chráska, 2016, s. 108). Kladná hodnota znamená kladný vztah proměnných (tedy že vyšším hodnotám jedné proměnné odpovídají také spíše vyšší hodnoty proměnné druhé; stejné pravidlo platí u záporných hodnot) a záporná hodnota znamená opačný vztah proměnných (tedy že vysokým hodnotám jedné proměnné odpovídají spíše nižší hodnoty druhé proměnné a naopak) (Chráska, 2016, s. 108).

V tuto chvíli jsme uvedli software, postupy a metody, které byly využity při zpracování výsledků našeho výzkumného šetření. Můžeme tedy přejít k samotným výsledkům a k vyhodnocení výzkumu.

2.6 Výsledky a vyhodnocení výzkumu

2.6.1 Ověření reliability testu závislosti na Internetu IAT

Prvním krokem, který byl v rámci vyhodnocení výzkumu učiněn, bylo určení reliability použité modifikace testu závislosti na Internetu IAT pomocí statistické metody Cronbachova alfa. Celková reliability dosáhla hodnoty 0,88, což můžeme, na základě informací, zmíněných v podkapitole 2.5, považovat za vysokou hodnotu reliability měření a test lze tedy považovat za spolehlivý. Celková reliability žádné z otázek přitom nebyla, po zaokrouhlení na dvě desetinná místa, nižší než 0,86. Test se ukázal být spolehlivý nezávisle na pohlaví a ročníku respondentů, což bylo zjištěno výpočtem

pomocí zmíněné statistické metody pro jednotlivé skupiny respondentů. Reliabilita se, v závislosti na skupině, pohybovala mezi hodnotami 0,86 až 0,89.

V podkapitole 2.6.1 jsme zjistili, že použitou modifikaci testu závislosti na Internetu IAT lze považovat za spolehlivou a tedy, že dále můžeme vycházet z výsledků, které byly pomocí ní získány. Můžeme tedy pokračovat k ověření platnosti hypotéz.

2.6.2 Ověření platnosti hypotéz

V této podkapitole ověříme platnost hypotéz (H), formulovaných v podkapitole 2.1. Jako podklad k tomuto účelu využijeme data, získaná od respondentů pomocí anonymního online dotazníku, popsaného v podkapitole 2.2 v jeho revidované verzi, která je k nalezení jako příloha 2 práce. V případě ověření platnosti každé z hypotéz uvedeme otázky, které byly použity za účelem získání potřebných dat. Uvedeme rovněž použité statistické metody, jejichž popis je k nalezení v podkapitole 2.5.

2.6.2.1 *Ověření platnosti hypotézy 1*

H1: Mezi četnostmi výskytu jednotlivých úrovní závislosti na Internetu u žáků v roce 2018 a 2020 jsou rozdíly, respektive v roce 2020 více žáků dosahuje vyšších úrovní závislosti, než v roce 2018.

Domníváme se, že v roce 2020 dosahuje, ve srovnání s rokem 2018, více žáků vyšších úrovní závislosti, než v roce 2018. K zjištění četností respondentů dle jednotlivých úrovní závislosti na Internetu bylo využito všech dvacet otázek první části dotazníku (test závislosti na Internetu IAT), kdy byly odpovědi respondentů převedeny z textové podoby na číselné hodnoty, ze kterých bylo následně spočítáno skóre závislosti na Internetu pro každého z respondentů. Následně byly získané hodnoty skóre seskupeny dle úrovní závislosti na Internetu, zmíněných v podkapitole 2.2.1, za účelem získání počtu respondentů v jednotlivých úrovních.

Získané hodnoty byly porovnány s hodnotami, které v rámci svého výzkumu získali Dolejš a Suchá et al. v roce 2018¹. Níže pro srovnání přikládáme tabulku pozorovaných četností.

---

¹ Četnosti byly získány na základě emailové komunikace s Mgr. Jaroslavou Suchou, Ph.D., která je jedním z autorů výzkumného šetření.

Tabulka 10: Pozorované četnosti žáků dle úrovně závislosti na Internetu

Úroveň závislosti na Internetu	Suchá a Dolejš et al. (2018)	Kubíček (2020)	Celkem
Běžné užívání	695	189	884
Mírná úroveň závislosti	131	81	212
Střední úroveň závislosti	42	36	78
Vysoká úroveň závislosti	4	0	4
Celkem	872	306	1178

K ověření rozdílu v četnostech jednotlivých úrovně závislosti na Internetu u žáků v letech 2018 a 2020 byl použit test nezávislosti chí-kvadrát pro kontingenční tabulku v prostředí webové kalkulačky „Test chí-kvadrát nezávislosti v kontingenční tabulce“ (Kábrt, 2011). Ke splnění podmínky pro použití zmíněné statistické metody, tedy že nejvíce 20 % očekávaných četností může být menších, než 5, bylo potřeba sloučit úrovně závislosti na Internetu střední úroveň závislosti a vysoká úroveň závislosti do jedné.

Tabulka 11: Pozorované četnosti žáků dle úrovně závislosti na Internetu po sloučení úrovní

Úroveň závislosti na Internetu	Suchá a Dolejš et al. (2018)	Kubíček (2020)	Celkem
Běžné užívání	695	189	884
Mírná úroveň závislosti	131	81	212
Střední a vysoká úroveň závislosti	46	36	82
Celkem	872	306	1178

Tabulka 12: Očekávané četnosti žáků dle úrovně závislosti na Internetu po sloučení úrovní

Úroveň závislosti na Internetu	Suchá a Dolejš et al. (2018)	Kubíček (2020)	Celkem
Běžné užívání	654,37	229,63	884
Mírná úroveň závislosti	156,93	55,07	212
Střední a vysoká úroveň závislosti	60,7	21,30	82
Celkem	872	306	1178

Testové kritérium:

$$G = \sum_{i=1}^r \sum_{j=1}^s \frac{(n_{ij} - n'_{ij})^2}{n'_{ij}}$$

Po dosazení do vzorce vychází testové kritérium:

G = 39.91

Kritická hodnota:

$$\chi_{(1-\alpha)}; df = 7.378$$

Na základě významnosti 2,5 % nulovou hypotézu o nezávislosti jednotlivých znaků zamítáme a přijímáme hypotézu, která nám říká, že zde určitá závislost existuje.

V roce 2020 je statisticky významně odlišné zastoupení jednotlivých úrovní závislosti na Internetu než v roce 2018. V roce 2020 více žáků vykazuje vyšší úrovně závažnosti závislosti na Internetu.

Tabulka 13: Relativní zastoupení úrovní závislosti na Internetu

Úroveň závislosti na Internetu	Relativní zastoupení Suchá a Dolejš et al. (2018)	Relativní zastoupení Kubiček (2020)
Běžné užívání	79,70	61,76
Mírná úroveň závislosti	15,02	26,47
Střední a vysoká úroveň závislosti	5,28	11,76
Celkem	100,00	100,00

H1 byla, na základě uvedených výsledků, **potvrzena**.

2.6.2.2 Ověření platnosti hypotézy 2

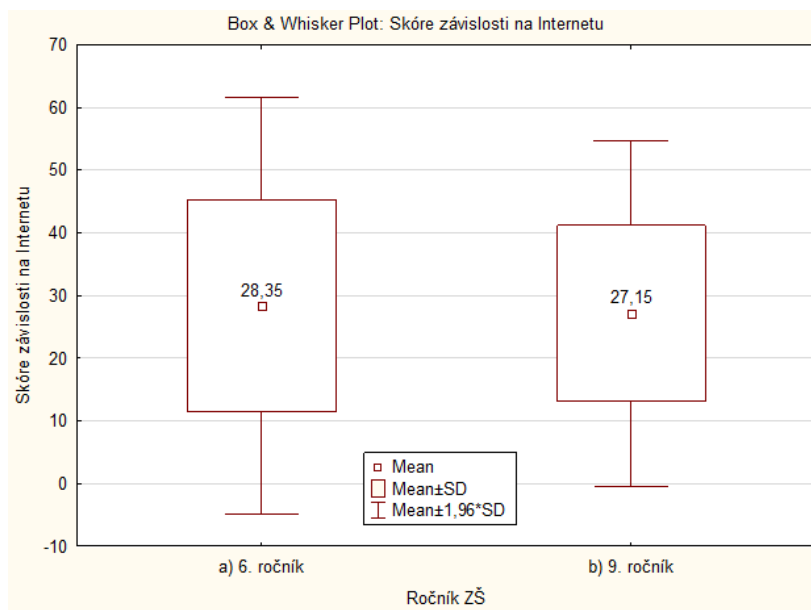
H2: Žáci na konci staršího školního věku (9. ročník) mají vyšší závislost na Internetu než žáci na začátku staršího školního věku (6. ročník).

Podkladem k ověření platnosti hypotézy bylo použito skóre závislosti na Internetu jednotlivých respondentů, získané na základě jejich odpovědí na otázky první části dotazníku, a rovněž odpovědi respondentů na druhou otázku třetí části dotazníku, zjišťující ročník základní školy, který žáci navštěvují.

K ověření platnosti hypotézy byla použita statistická metoda Studentův t-test, aplikovaná v prostředí programu STATISTICA 12. Výsledky testu ve formě tabulky a krabicového grafu přikládáme níže.

Tabulka 14: Studentův t-test – hypotéza 2

Variable	T-tests: Grouping: 2. Ročník ZŠ: (DATA)										
	Mean		t-value	df	p	Valid N		Std.Dev.		F-ratio	p
	a) 6. ročník	b) 9. ročník				a) 6. ročník	b) 9. ročník	a) 6. ročník	b) 9. ročník		
Skóre závislosti na Internetu	28,34973	27,14634	0,651751	304	0,515054	183	123	16,91959	14,06465	1,447177	0,028782

Graf 9: Krabicový graf – Srovnání skóre závislosti na Internetu u žáků v 6. a 9. ročníku
 Ze získaných výsledků je zřejmé, že žáci 6. ročníku mají vyšší závislost, než žáci 9. ročníku. Usuzujeme tak z průměrné hodnoty skóre pro obě skupiny respondentů. Zjištěná hladina významnosti, tedy 0,52, je však výrazně vyšší, než zvolená hladina významnosti 0,05, a proto lze konstatovat, že vliv ročníku žáka na jeho závislost na Internetu není statisticky významný. Nemůžeme tedy odmítnout nulovou hypotézu.

H2 tedy **nebyla potvrzena**.

2.6.2.3 Ověření platnosti hypotéz 3, 4 a 5

H3: Mezi závislostí na Internetu u dívek v období staršího školního věku a u chlapců v tomto věkovém období není rozdíl.

Dále předpokládáme, že se tento rozdíl neobjevuje ani na počátku, ani na konci staršího školního věku.

H4: Mezi závislostí na Internetu u dívek na začátku staršího školního věku (6. ročník) a u chlapců na začátku staršího školního věku (6. ročník) není rozdíl.

H5: Mezi závislostí na Internetu u dívek na konci staršího školního věku (9. ročník) a u chlapců na konci staršího školního věku (9. ročník) není rozdíl.

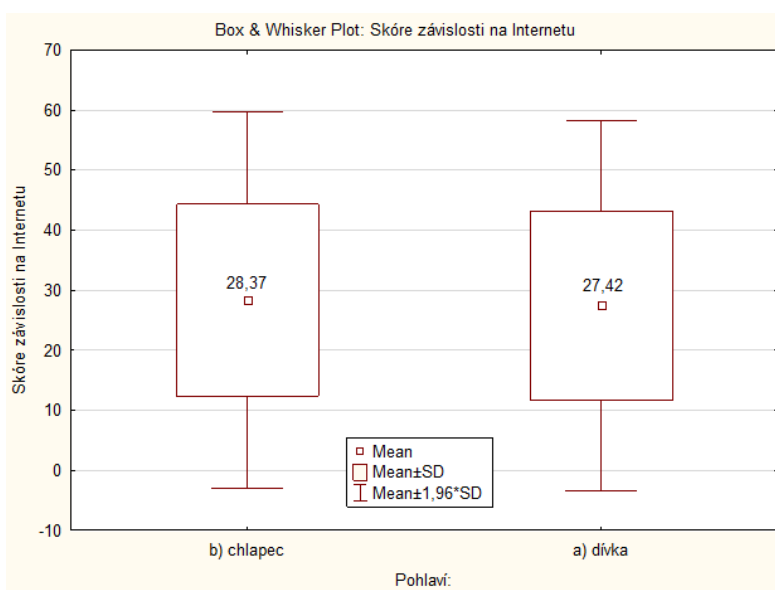
Ověření platnosti hypotéz H3, H4 a H5 bylo provedeno s použitím skóre závislosti na Internetu jednotlivých respondentů, získaného na základě jejich odpovědí na otázky první části dotazníku, a rovněž informací, které respondenti uvedli ve svých odpovědích

na první otázku třetí části dotazníku, zjišťující jejich pohlaví. V případě ověření platnosti hypotéz H4 a H5 bylo využito rovněž odpovědí na druhou otázku třetí části dotazníku, zjišťující ročník základní školy, který respondenti navštěvují.

Níže tedy ověříme platnost uvedených hypotézy. K ověření platnosti hypotéz byla použita, stejně jako v případě H2, statistická metoda Studentův t-test, aplikovaná v prostředí programu STATISTICA 12. Výsledky testů ve formě tabulek a krabicových grafů přikládáme níže.

Tabulka 15: Studentův t-test – hypotéza 3

T-tests; Grouping: 1. Pohlaví: (DATA)											
Group 1: b) chlapec											
Group 2: a) dívka											
Variable	Mean b) chlapec	Mean a) dívka	t-value	df	p	Valid N b) chlapec	Valid N a) dívka	Std.Dev. b) chlapec	Std.Dev. a) dívka	F-ratio Variances	p Variances
Skóre závislosti na Internetu	28,37063	27,42331	0,521972	304	0,602070	143	163	15,98180	15,71423	1,034345	0,832880

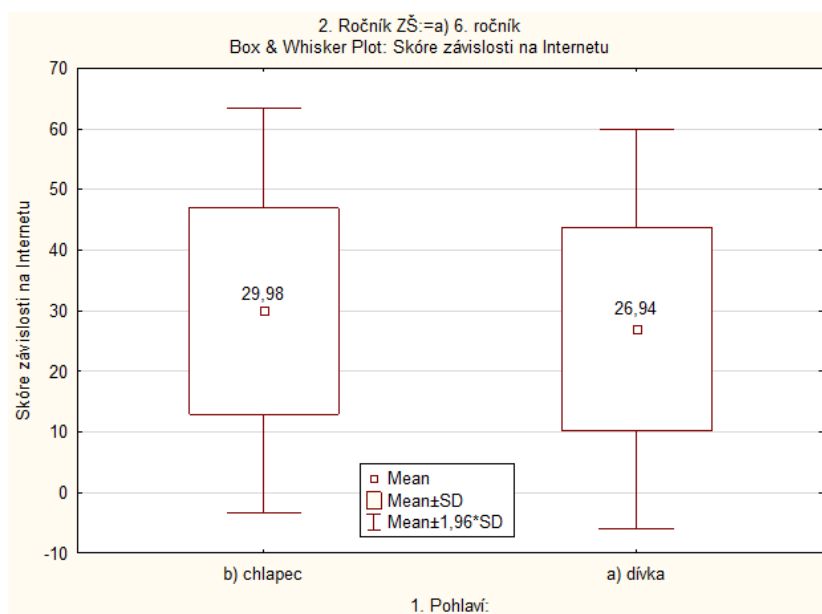
Graf 10: Krabicový graf – Srovnání skóre závislosti na Internetu u chlapců a u dívek

Jak vidíme v tabulce 15, chlapci mají, dle získaných dat, na základě průměrného skóre závislosti na Internetu, vyšší závislost na Internetu, než dívky. Stejně jako v případě ověřování platnosti H2 musíme konstatovat, že zjištěná (vypočítaná) hladina významnosti je vyšší, než zvolená hladina významnosti 0,05, a proto usuzujeme, že vliv pohlaví žáka na jeho závislost na Internetu není statisticky významný. Opět tedy nemůžeme odmítnout nulovou hypotézu.

H3 tedy byla **potvrzena**.

Tabulka 16: Studentův t-test – hypotéza 4

		2. Ročník ZŠ:=a) 6. ročník T-tests; Grouping: 1. Pohlaví: (DATA) Group 1: b) chlapec Group 2: a) dívka									
Variable	Mean b) chlapec	Mean a) dívka	t-value	df	p	Valid N b) chlapec	Valid N a) dívka	Std.Dev. b) chlapec	Std.Dev. a) dívka	F-ratio Variances	p Variances
Skóre závislosti na Internetu	29,97647	26,93878	1,212865	181	0,226762	85	98	17,01888	16,79213	1,027189	0,894974

Graf 11: Krabicový graf – Srovnání skóre závislosti na Internetu u chlapců a u dívek 6. ročníku

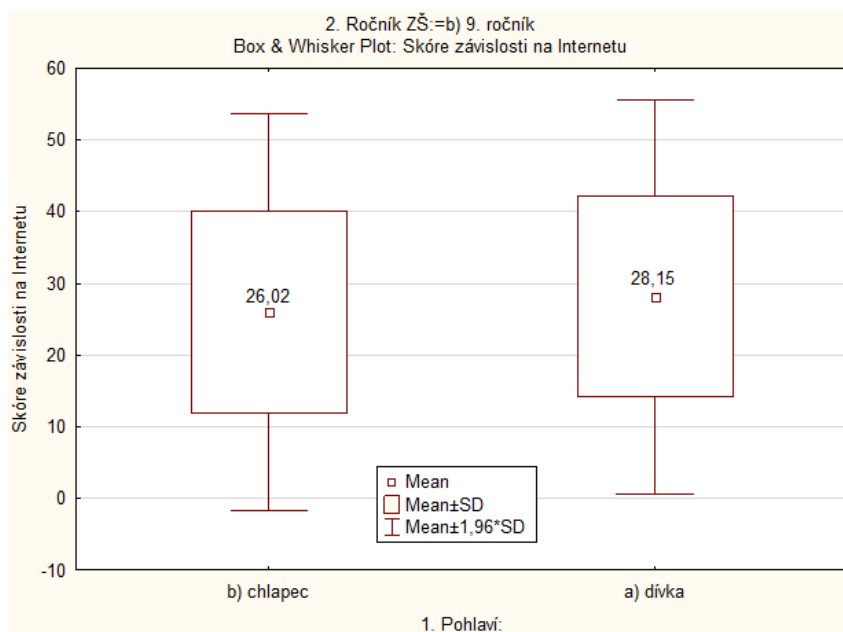
Výsledky Studentova t-testu lze v případě H4 interpretovat stejným způsobem, jako v případě hypotézy H3. Je tedy zřejmé, že chlapci mají opět vyšší závislost na Internetu, než dívky, a že zjištěná hladina významnosti určuje, že vliv pohlaví žáka v 6. ročníku základní školy na jeho závislost na Internetu není statisticky významný. Nemůžeme tedy odmítnout nulovou hypotézu.

H4 tedy byla **potvrzena**.

Tabulka 17: Studentův t-test – hypotéza 5

		2. Ročník ZŠ:=b) 9. ročník T-tests; Grouping: 1. Pohlaví: (DATA) Group 1: b) chlapec Group 2: a) dívka									
Variable	Mean b) chlapec	Mean a) dívka	t-value	df	p	Valid N b) chlapec	Valid N a) dívka	Std.Dev. b) chlapec	Std.Dev. a) dívka	F-ratio Variances	p Variances
Skóre závislosti na Internetu	26,01724	28,15385	-0,840018	121	0,402555	58	65	14,14150	14,02813	1,016229	0,946395

Graf 12: Krabicový graf – Srovnání skóre závislosti na Internetu u chlapců a u dívek 9. ročníku

Z tabulky 17 je zřejmé, že v případě respondentů z 9. ročníku je situace odlišná, než v případě respondentů z 6. ročníku. Dle průměrné hodnoty skóre závislosti na Internetu jsou dívky v 9. ročníku základní školy závislejší na Internetu, než chlapci. Zjištěná hladina významnosti je však i tentokrát vyšší, než zvolená hladina významnosti (0,05), a proto ani v případě 9. ročníku není vliv pohlaví žáka na jeho závislost na Internetu statisticky významný. Opět tedy nemůžeme odmítnout nulovou hypotézu.

H5 tedy byla **potvrzena**.

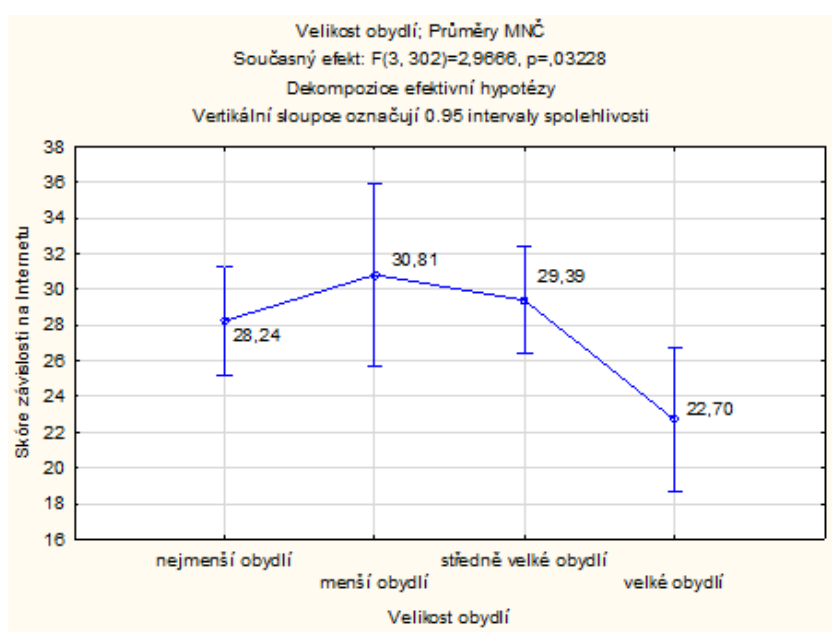
2.6.2.4 Ověření platnosti hypotézy 6

H6: U žáků z měst, ve kterých žije 25 000 a více obyvatel (velká a větší města) existuje vyšší míra závislosti na Internetu než u žáků, žijících v menších sídlech.

K ověření platnosti hypotézy jsme opět využili skóre závislosti na Internetu jednotlivých respondentů, získané pomocí otázek první části dotazníku. Dále byly použity odpovědi na čtvrtou otázku třetí části dotazníku, kde bylo zjišťováno, kolik obyvatel má obydli, kde daný respondent žije. Odpovědi respondentů na čtvrtou otázku byly nejprve seskupeny do čtyř kategorií, dle respondentem uváděných počtů obyvatel obydli, viz tabulka 8. Pro porovnání průměrných hodnot závislosti na Internetu v jednotlivých kategoriích jsme následně použili jednofaktorovou analýzu rozptylu (ANOVA) a prostředí programu STATISTICA 12. Výsledky jsou k nahlédnutí níže.

Tabulka 18: ANOVA – hypotéza 6

Velikost obydlí; Průměry MNC (DATA2)						
Současný efekt: $F(3, 302)=2,9666$, $p=,03228$						
Dekompozice efektivní hypotézy						
Č. buňky	Velikost obydlí	Skóre závislosti na Internetu Průměr	Skóre závislosti na Internetu Sm.Ch.	Skóre závislosti na Internetu -95,00%	Skóre závislosti na Internetu +95,00%	N
1	nejmenší obydlí	28,23529	1,551565	25,18205	31,28854	102
2	menší obydlí	30,81081	2,576139	25,74136	35,88027	37
3	středně velké obydlí	29,39252	1,514880	26,41147	32,37358	107
4	velké obydlí	22,70000	2,022993	18,71905	26,68095	60

Graf 13: Srovnání skóre závislosti na Internetu u žáků dle velikosti obydlí

Jak vidíme z výsledků, uvedených v tabulce 18, nejvyšší průměrné skóre závislosti na Internetu nalezneme u respondentů, žijících v menších obydlích (1 000–6 999 obyvatel). V pořadí od obydlí s nejvyšším průměrným skóre k obydlím s tím nejnižším dále vidíme středně velká obydlí (7 000 – 24 999 obyvatel), nejmenší obydlí (0–999 obyvatel) a nejnižšího průměrného skóre závislosti na Internetu dosáhli respondenti, žijící ve velkých obydlích (25 000 a více obyvatel). Z výše uvedeného vyvozujeme, že naše hypotéza, že žáci z velkých měst dosahují vyšší míry závislosti na Internetu než žáci, žijící v menších sídlech, nebyla potvrzena. Sice se mezi skupinami objevují statisticky významné rozdíly ve skóre závislosti na Internetu, avšak tyto rozdíly jsou právě opačné, než jsme předpokládali.

H6 tedy nebyla potvrzena.

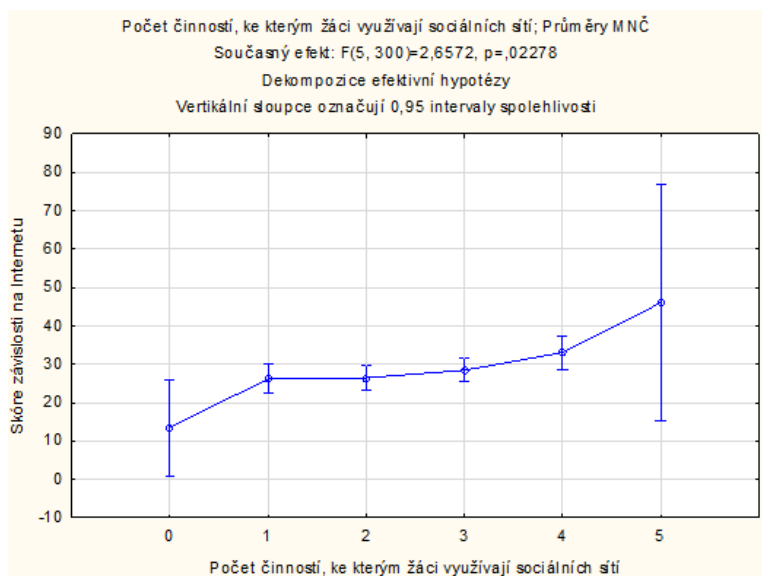
2.6.2.5 Ověření platnosti hypotézy 7

H7: Závislost na Internetu je u žáků, kteří využívají sociální sítě k různému počtu činností, rozdílná. Mezi závislostí na Internetu u žáků a počtem činností, ke kterým žáci využívají sociální sítě existuje pozitivní vztah (korelace).

K ověření platnosti hypotézy byly využity hodnoty skóre závislosti na Internetu u jednotlivých respondentů, získané pomocí otázek v první části dotazníku, a také data, které jsme získali v rámci odpovědí respondentů na osmou otázku druhé části dotazníku. Tato otázka zjišťovala, k jakým činnostem respondenti používají sociální sítě. Odpovědi, které byly získány ve formě textových řetězců oddělených čárkou, bylo nejprve potřeba převést na počet zmíněných činností. Následně byla použita, stejně jako v případě H6, jednofaktorová analýza rozptylu (ANOVA) v prostředí programu STATISTICA 12 za účelem porovnání průměrných hodnot skóre závislosti na internetu u respondentů v jednotlivých skupinách.

Tabulka 19: ANOVA – hypotéza 7

Č. buňky	Počet činností, ke kterým žáci využívají sociálních sítí; Průměry MNC (DATA1) Současný efekt: $F(5, 300)=2,6572$, $p=,02278$ Dekompozice efektivní hypotézy					N
	Počet činností, ke kterým žáci využívají sociálních sítí	Skóre závislosti na Internetu Průměr	Skóre závislosti na Internetu Sm.Ch.	Skóre závislosti na Internetu -95,00%	Skóre závislosti na Internetu +95,00%	
1	0	13,50000	6,37286	0,95884	26,04116	6
2	1	26,14063	1,95128	22,30069	29,98056	64
3	2	26,44828	1,67359	23,15481	29,74175	87
4	3	28,41000	1,56102	25,33806	31,48194	100
5	4	33,02083	2,25314	28,58686	37,45480	48
6	5	46,00000	15,61024	15,28055	76,71945	1

Graf 14: Srovnání skóre závislosti na Internetu u žáků dle počtu činností, ke kterým využívají sociální sítě

Na základě výsledků, uvedených v tabulce 19, usuzujeme, že závislost na Internetu je u žáků, kteří využívají sociální sítě k různému počtu činností, rozdílná. Za účelem ověření pozitivního vztahu (korelace) mezi závislostí na Internetu u žáků a počtem činností, ke kterým žáci sociální sítě využívají, byla, rovněž v programu STATISTICA 12, vypočítána hodnota Pearsonova koeficientu korelace.

Tabulka 20: Hodnota korelace – hypotéza 7

	Korelace (DATA1) Označ. korelace jsou významné na hlad. $p < ,05000$ N=306 (Celé případy vynechány u ChD)	
Proměnná	Počet činností, ke kterým žáci využívají sociálních sítí	
Skóre závislosti na Internetu		0,174113

Získaná hodnota korelačního koeficientu naznačuje, že spolu proměnné skóre závislosti žáků na Internetu a počet činností, ke kterým tyto žáci sociálních sítí využívají, souvisí. Vzájemný vztah mezi proměnnými tedy existuje a korelační koeficient je statisticky významný. Jeho hodnota 0,17 je však poměrně nízká a lze ji tedy interpretovat tak, že jde o souvislost poměrně slabou.

H7 byla, na základě uvedených výsledků, **potvrzena**.

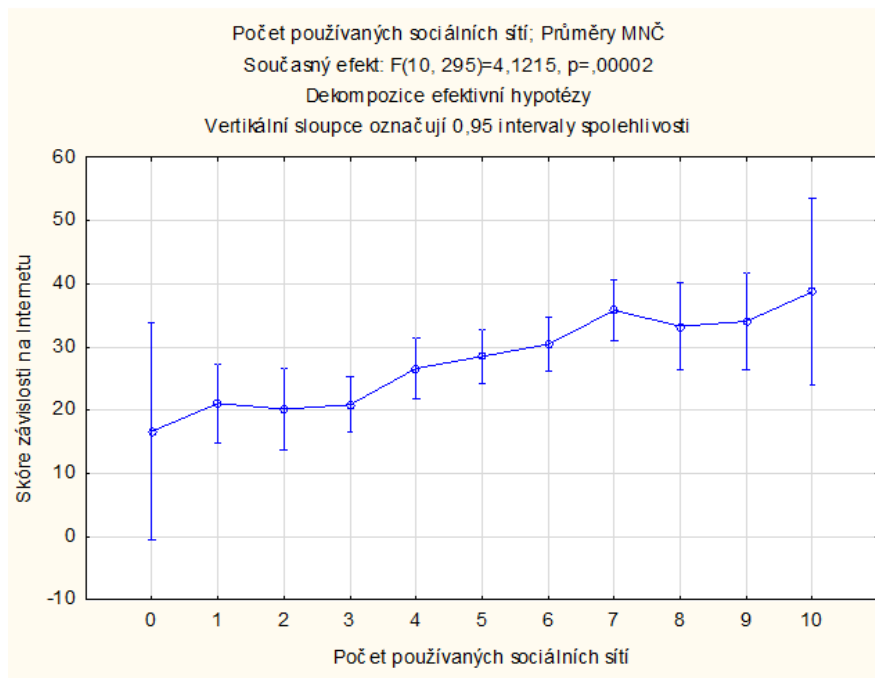
2.6.2.6 Ověření platnosti hypotézy 8

H8: Závislost na Internetu je u žáků, kteří používají různý počet sociálních sítí, rozdílná. Mezi závislostí na Internetu u žáků a počtem sociálních sítí, které žáci používají, existuje pozitivní vztah (korelace).

Za účelem ověření platnosti hypotézy jsme využili hodnoty skóre závislosti na Internetu u jednotlivých respondentů, získané pomocí otázek v první části dotazníku, a také odpovědi respondentů na první otázku druhé části dotazníku, zjišťující, které konkrétní sociální sítě respondenti používají. Odpovědi, které byly z platformy Formuláře Google získány ve formě textových řetězců, byly nejprve převedeny na počet sociálních sítí, kterých jednotlivý respondenti využívají. Následně byla použita jednofaktorová analýza rozptylu (ANOVA) v prostředí programu STATISTICA 12 za účelem porovnání průměrných hodnot skóre závislosti na Internetu u respondentů v jednotlivých skupinách, vytvořených na základě získaného počtu sociálních sítí, které respondenti používají.

Tabulka 21: ANOVA – hypotéza 8

Č. buňky	Počet používaných sociálních sítí; Průměry MNČ (DATA1) Současný efekt: $F(10, 295)=4,1215, p=,00002$ Dekompozice efektivní hypotézy					
	Počet používaných sociálních sítí	Skóre závislosti na Internetu Průměr	Skóre závislosti na Internetu Sm.Ch.	Skóre závislosti na Internetu -95,00%	Skóre závislosti na Internetu +95,00%	N
1	0	16,66667	8,699842	-0,45495	33,78829	3
2	1	21,08696	3,142014	14,90335	27,27056	23
3	2	20,19048	3,288231	13,71911	26,66184	21
4	3	20,88889	2,246290	16,46811	25,30967	45
5	4	26,63158	2,444445	21,82082	31,44234	38
6	5	28,51020	2,152653	24,27370	32,74671	49
7	6	30,46000	2,131017	26,26608	34,65392	50
8	7	35,82051	2,412902	31,07183	40,56920	39
9	8	33,31579	3,456967	26,51235	40,11923	19
10	9	34,06667	3,890688	26,40965	41,72369	15
11	10	38,75000	7,534284	23,92224	53,57776	4

Graf 15: Srovnání skóre závislosti na Internetu u žáků dle počtu sociálních sítí, které používají

Z výsledků v tabulce 21 vyvozujeme, že lze potvrdit existenci rozdílů mezi závislostí na Internetu u žáků, kteří využívají různý počet sociálních sítí na hladině významnosti $p=0,00002$. Za účelem ověření pozitivního vztahu (korelace) mezi závislostí na Internetu u žáků a počtem sociálních sítí, které žáci používají, byla, stejně jako v případě hypotézy 7, v programu STATISTICA 12, vypočítána hodnota koeficientu korelace.

Tabulka 22: Hodnota korelace – hypotéza 8

	Korelace (DATA1) Označ. korelace jsou významné na hlad. $p < ,05000$ N=306 (Celé případy vynechány u ChD)
Proměnná	Počet používaných sociálních sítí
Skóre závislosti na Internetu	0,329573

Získaná hodnota korelace naznačuje, že spolu proměnné skóre závislosti žáků na Internetu a počet sociálních sítí, které žáci používají, souvisí. Vzájemný vztah mezi proměnnými tedy existuje a korelační koeficient je statisticky významný. Hodnota korelace 0,33 je vyšší než hodnota, získaná v případě H7 a lze tedy konstatovat, že je souvislost mezi závislostí žáků na Internetu a počtem sociálních sítí, které používají, větší, než souvislost mezi závislostí žáků na Internetu a počtem činností, ke kterým tito žáci sociálních sítí využívají.

H8 tedy byla, na základě uvedených výsledků, **potvrzena**.

Ověřením platnosti H8 jsme se dostali do fáze, kdy máme ověřenu platnost všech formulovaných hypotéz. Získané výsledky nyní, s využitím informací, uvedených v teoretické části a také v kontextu aktuální situace ve společnosti, rozebereme v rámci diskuse.

3 Diskuse

Dále v rámci diskuse zasadíme výsledky, získané ověřením platnosti hypotéz v podkapitole 2.6.2, do kontextu současného poznání, s využitím informací, uvedených v teoretické části práce, a rovněž do kontextu aktuální situace v naší společnosti. Také se zde budeme zabývat tím, v čem spatřujeme přínosy našich zjištění z hlediska lidského poznání a uplatnění v praxi, a rovněž, která zjištění by bylo vhodné dále ověřit a jakými směry by bylo možné náš výzkum rozšířit.

Hypotéza H1 (Mezi četnostmi výskytu jednotlivých úrovní závislosti na Internetu u žáků v roce 2018 a 2020 jsou rozdíly, respektive v roce 2020 více žáků dosahuje vyšších úrovní závislosti, než v roce 2018.) **byla potvrzena.**

Tuto hypotézu jsme formulovali na základě předpokladu, uvedeného v podkapitole 1.3.2.4, že protiepidemická opatření v souvislosti s šířením Covid-19 budou příčinou zvýšení prevalence závislosti na Internetu u žáků druhého stupně základní školy. Velikost rozdílů, získaných srovnáním výsledků výzkumu Dolejše a Suché et al. (Suchá a Dolejš, 2018), realizovaného v roce 2018, tedy v období před epidemií Covid-19 a před zavedením zmíněných opatření, s výsledky našeho výzkumného šetření, nás však překvapila. Pokud budeme hovořit z pohledu relativního zastoupení, které uvádíme v tabulce 13, byl zjištěn celkový nárůst zastoupení žáků, závislých na Internetu o 17,93 %.

Tento nárůst je podle našeho názoru způsoben zejména tím, že v rámci protiepidemických opatření v roce 2020 jsou omezovány fyzické sociální aktivity a pohyb obyvatel České republiky, v rámci čehož rovněž v tomto roce probíhá vzdělávání žáků z velké části distančním formou. Žáci jsou tak nuceni více využívat Internet. Ten v současné době mnohem více než kdy dříve, využívají za účelem vzdělávání, komunikace s vrstevníky, a také jako náhradu za celou řadu volnočasových aktivit, které v současné době není možné realizovat.

Hypotéza H2 (Žáci na konci staršího školního věku (9. ročník) mají vyšší závislost na Internetu než žáci na začátku staršího školního věku (6. ročník).) **nebyla potvrzena.**

Předpokládali jsme v průběhu období staršího školního věku u žáků růstový trend závislosti na Internetu. Podkladem pro tento předpoklad byl výzkum EU Kids Online II, který zmiňujeme v podkapitole 1.3.2.4, v rámci kterého byl zjištěn růstový trend

v procentuálním zastoupení žáků silně problematických z hlediska užívání Internetu v závislosti na věku respondenta. Dalším podkladem našeho předpokladu bylo tvrzení Hýbnerové (Krčmářová et al., 2012, s. 46), že je obecně udáváno, že nejvíce závislých jedinců nalezneme ve věkovém rozmezí 16 až 29 let. Očekávali jsme, že žáci 9. ročníku, kteří se svým věkem uvedenému věkovému rozmezí blíží, budou vykazovat vyšší závislost na Internetu.

Možných příčin, proč nebyla zmíněná hypotéza potvrzena, existuje jistě několik. My uvedeme dvě, které považujeme za pravděpodobné. Důvodem mohou být již zmíněná protiepidemická opatření v roce 2020, kdy zvýšená nutnost využívání Internetu (ke vzdělávacím účelům, jakožto hlavní platformy pro komunikaci s vrstevníky, jakožto náhrady volnočasových aktivit, ...) do značné míry vyrovnává rozdíly mezi uvažovanými skupinami žáků, protože jsou, z tohoto pohledu, všichni žáci ve stejné situaci a mají do značné míry stejné podmínky.

Další možnou příčinou je četnost a složení výzkumného vzorku (výzkumný vzorek žáků jen ze dvou krajů). Pokud bychom zvýšili počet zapojených škol, a tedy počet respondentů, je možné, že bychom dospěli k jinému závěru, než je tomu na základě námi získaných dat.

Hypotézy H3 (Mezi závislostí na Internetu u dívek v období staršího školního věku a u chlapců v tomto věkovém období není rozdíl.), **H4** (Mezi závislostí na Internetu u dívek na začátku staršího školního věku (6. ročník) a u chlapců na začátku staršího školního věku (6. ročník) není rozdíl.) a **H5** (Mezi závislostí na Internetu u dívek na konci staršího školního věku (9. ročník) a u chlapců na konci staršího školního věku (9. ročník) není rozdíl.) **byly potvrzeny.**

Předpokládali jsme, že neexistuje souvislost mezi závislostí na Internetu a pohlavím žáka, a to ani na začátku, ani na konci staršího školního věku. Při formulaci těchto hypotéz jsme vycházeli ze dvou argumentů.

Prvním z nich je fakt, který uvádíme v podkapitole 1.3.2.4 teoretické části práce, a to že panuje určitá neshoda v názoru, které pohlaví je závislostí na Internetu více ohroženo. Zatímco Drábková a Berki (2020, s. 92) a Chráska (Krčmářová et al., 2012, s. 2012) zmiňují, že muži jsou častěji závislí na Internetu než ženy, což lze podložit výzkumem Chrásky (Drábková a Berki, 2020, s. 92), existují výzkumy, jako například výzkum Dolejše a Suché et al. (2019, s. 4), které dokazují opak.

Druhým argumentem je vliv již zmíněných protiepidemických opatření v roce 2020, který, dle našeho názoru, do značné míry vyrovnává rozdíly mezi pohlavími z hlediska využívání Internetu. Jak jsme již zmínili v podkapitole 1.3.2.4, Hýbnerová uvádí (Krčmářová et al., 2012, s. 46–47), že lze to, že jsou muži z pohledu závislosti na Internetu rizikovější skupinou, vysvětlit jejich větším zájmem o online hry, pornografické stránky a obecně větší preferencí informačních technologií. Dívky jsou, stejně jako chlapci, v současné době v řadě ohledů nuceny preferovat Internet a informační technologie, a proto se domníváme, že je v jejich případě šance, že u nich vznikne závislost na Internetu nyní podobná, jako je tomu u chlapců.

Náš předpoklad se tedy potvrzením hypotéz H3, H4 a H5 ukázal být správným. Zajímavým zjištěním, které nám poskytují výsledky, získané při ověřování platnosti hypotéz H4 a H5 je, že na začátku staršího školního věku (6. ročník) jsou chlapci o něco více závislí na Internetu, než je tomu u dívek, kdežto na konci zmíněné ontogenetické fáze (9. ročník) je tomu obráceně. Toto zjištění možná do jisté míry vysvětluje zmíněné výsledky Dolejše a Suché et al. (2019, s. 4), kteří na výzkumném vzorku od 11 do 19 let (2019, s. 1) zjistili, že jsou ženy více závislé na Internetu, než muži. Pokud by u žáků od 15-ti do 19-ti let věku existoval podobný trend, jako pozorujeme u našich respondentů (z nichž, až na jednoho respondenta, není žádný starší 15-ti let), znamenalo by to, že se statisticky významný vliv pohlaví žáka na závislost na Internetu objevuje až v pozdějším věku. K potvrzení nebo k vyvrácení této domněnky bychom však potřebovali mít k dispozici data, které byly v rámci výzkumného šetření zmíněných autorů získány.

Hypotéza H6 (U žáků z měst, ve kterých žije 25 000 a více obyvatel (velká a větší města) existuje vyšší míra závislosti na Internetu než u žáků, žijících v menších sídlech.) **nebyla potvrzena.**

Hypotéza byla formulována na základě dvou podnětů. Prvním z nich je výzkum autora Zatřepálka, který v rámci svého výzkumného šetření dospěl k zjištění, že v obydlich nad 25 000 obyvatel je největší zastoupení hráčů MMO RPG her (2012, s. 35). Existenci souvislosti mezi hraním online her a závislostí na Internetu se věnujeme v podkapitolách 1.3.2.2 a 1.3.2.4 teoretické části práce.

Druhým z nich je úvaha autora práce, který byl toho názoru, že žáci, žijící ve vesnicích, tráví více svého času venkovními aktivitami, a to i v době protiepidemických opatření,

protože nejen že mají zpravidla blíže k přírodě, ale také ve vesnicích není tak velká hustota obyvatelstva, a tudíž nejsou tolik hlídáni a je pro ně jednodušší porušovat zavedená opatření.

Zjištěné výsledky, ze kterých je zřejmé, že se mezi skupinami žáků objevují statisticky významné rozdíly, avšak opačné, než jsme předpokládali, nás překvapily. Dle našich výsledků jsou to právě žáci, žijící v obydlich s počtem obyvatel 25 000 a více, u kterých je míra závislosti na Internetu nejnižší, jak je zřejmé z tabulky 18.

První možný důvod toho, proč nebyla hypotéza H6 potvrzena, spatřujeme, stejně jako v případě hypotézy H2, v četnosti a složení výzkumného vzorku. V případě rozsáhlejšího výzkumného vzorku respondentů je možné, že by byl výsledek ověření hypotézy H6 opačný.

Další možný důvod nepotvrzení hypotézy H6 vidíme v možném vlivu rozdílné hustoty obyvatel v menších a ve větších obydlich. Napadá nás, že je to možná právě ona nízká hustota obyvatelstva v menších obydlich, která je příčinou izolace žáků od většiny jejich přátel z řad vrstevníků. Jak uvádíme v podkapitole 1.4, pro žáky druhého stupně základní školy jsou vztahy s vrstevníky velmi důležité. O to větší pak mají žáci z menších obydli potřebu využívat Internetu jakožto komunikační platformy, než je tomu u jejich vrstevníků, žijících ve větších obydlich, kteří mají zpravidla velkou část svých přátel v poměrně dostupné vzdálenosti.

Hypotézy H7 (Závislost na Internetu je u žáků, kteří využívají sociální sítě k různému počtu činností, rozdílná. Mezi závislostí na Internetu u žáků a počtem činností, ke kterým žáci využívají sociální sítě existuje pozitivní vztah (korelace).) a **H8** (Závislost na Internetu je u žáků, kteří používají různý počet sociálních sítí, rozdílná. Mezi závislostí na Internetu u žáků a počtem sociálních sítí, které žáci používají, existuje pozitivní vztah (korelace).) **byly potvrzeny**.

Při formulaci těchto hypotéz jsme vycházeli z faktu, který uvádí Blinka, a to že dle výzkumů má nadměrné užívání Internetu přímou souvislost s šíří online aktivit dětí, kdy nadměrné užívání Internetu roste s množstvím online aktivit dětí (Ševčíková et al., 2014, s. 40). Jak jsme uvedli v podkapitole 1.3.2.1 práce, nadměrné užívání Internetu může vyústit v závislost na Internetu a dá se tedy říci, že závislost na Internetu na nadměrné užívání Internetu určitým způsobem navazuje. Z tohoto důvodu jsme předpokládali, že existují pozitivní vztahy (korelace) mezi počtem činností, ke kterým žáci využívají

sociální sítě a jejich závislostí na Internetu a také mezi počtem sociálních sítí, které žáci používají a zmíněnou behaviorální závislostí.

Při porovnání výsledků ověření platnosti hypotéz H7 a H8 (hodnot korelace) je zřejmé, že souvislost mezi závislostí žáků na Internetu a počtem sociálních sítí, které používají, je větší, než souvislost mezi závislostí žáků na Internetu a počtem činností, ke kterým tito žáci sociálních sítí využívají. Tento výsledek může souviset se zaměřením hypotézy H7 pouze na sociální sítě, a ne na všechny dostupné online aktivity. Paleta činností, ke kterým lze využívat sociální sítě, je v porovnání s šíří online aktivit obecně, omezenou množinou. Pokud bychom hypotézu H7 přeformulovali tak, aby zahrnovala širší online aktivit celkově, a získali od respondentů potřebná data, je možné, že by toto porovnání dopadlo rozdílně.

V tuto chvíli jsme zasadili výsledky, získané ověřením platnosti hypotéz v podkapitole 2.6.2, do kontextu současného poznání a rovněž do kontextu aktuální situace v naší společnosti. Posledními tématy, kterým se budeme v diskusi věnovat, jsou přínosy našich zjištění z hlediska lidského poznání a možného uplatnění v praxi a rovněž možnosti, jakým směrem by bylo dle našeho názoru vhodné, aby se výzkum zvolené problematiky, tedy závislosti na Internetu u žáků druhého stupně základní školy, dále ubíral.

Za nejvíce přínosné pokládáme zjištění, že protiepidemická opatření mají pravděpodobně za následek poměrně významný nárůst závislosti na Internetu u žáků druhého stupně základní školy. V současné době jsme nenalezli žádné jiné výzkumné šetření, které by se touto problematikou, v kontextu České republiky, zabývalo. Domníváme se, že by bylo přínosné námi získané výsledky ověřit v rámci rozsáhlejšího výzkumného šetření, a pokud by byly potvrzeny, bylo by dle našeho názoru vhodné provést potřebné změny v nařízených protiepidemických opatřeních za účelem snížení prevalence závislosti na Internetu u žáků druhého stupně základní školy. Jak uvádíme v podkapitole 1.3.2.3, závislost na Internetu může mít pro žáky mnoho negativních důsledků a považujeme tedy za důležité riziko vzniku závislosti na Internetu co nejvíce snížit, například formou větší snahy politiků o zachování prezenční formy vzdělávání na základních školách i v době šíření Covid-19.

Dalším přínosem je objevení možného vlivu protiepidemických opatření na efekt obecně uznávaných rizikových faktorů, ovlivňujících vznik závislosti na Internetu. Z výsledků našeho výzkumu je zřejmé, že byl vliv některých faktorů eliminován (pohlaví, věk),

v některých případech je tento vliv opačný, než lze očekávat (velikost obydlí) a z ověřovaných faktorů pouze vliv šíře online aktivit zůstal takový, jak se předpokládalo. Opět bychom zde doporučili realizaci rozsáhlejšího výzkumného šetření za účelem ověření námi získaných výsledků.

Rovněž pokládáme za přínosné, že jsme potvrdili vliv šíře online aktivit na závislost na Internetu u žáků druhého stupně základní školy v užším kontextu, tedy v kontextu specifik využívání sociálních sítí. Z tohoto zjištění je zřejmé, nakolik jsou v dnešní době sociální sítě pro žáky důležité. V rámci našeho výzkumného šetření jsme z pohledu této problematiky získali velké množství nevyhodnocených dat, k jejichž nevyhodnocení došlo z toho důvodu, že nám to nedovolují časové možnosti a také omezený rozsah diplomové práce. Myslíme si, že by bylo vhodné rozšířit lidské poznání v oblasti souvislostí mezi využíváním sociálních sítí a závislostí na Internetu u žáků druhého stupně základní školy dalším, rozsáhlejším a podrobnějším výzkumným šetřením, zaměřeným na danou problematiku.

V rámci diskuse jsme se tedy zabývali zjištěnými výsledky výzkumu v kontextu současného poznání a rovněž z hlediska aktuální situace naší společnosti, s přihlédnutím k protiepidemickým opatřením v roce 2020. Rovněž jsme uvedli, v čem spatřujeme přínosy našich výsledků z hlediska lidského poznání a možného uplatnění v praxi. Dále jsme nastínili, jakým způsobem by bylo možné (a zcela jistě i vhodné) naše výzkumné šetření rozšířit, či na něj navázat. Věříme tedy, že jsme uvedli vše potřebné a můžeme tedy pokračovat k závěru diplomové práce.

Závěr

V úvodu jsme stanovili čtyři cíle diplomové práce. Prvním z nich bylo zjistit, jak velký je vliv protiepidemických opatření v roce 2020 na závislost na Internetu u žáků druhého stupně základní školy, případně tento vliv negovat. V rámci výzkumného šetření byly v našem výzkumném vzorku zjištěny četnosti žáků dle jednotlivých úrovní závislosti na Internetu a zjištěné četnosti byly porovnány s výsledky výzkumu, realizovaného u žáků druhého stupně základní školy v období před epidemií Covid-19. Srovnáním jsme zjistili, mimo jiné, procentuální hodnotu nárůstu zastoupení žáků, závislých na Internetu, a proto byl tento cíl diplomové práce splněn.

Druhým cílem bylo nalezení faktorů, které mají dle odborníků vliv na prevalenci závislosti na Internetu a ověřit, zda je jejich vliv v roce 2020 stejný, jak odborníci zjistili či předpokládali v minulých letech. V teoretické části práce jsme rešerší odborných zdrojů našli sedm těchto faktorů, z nichž jsme k ověření zvolili pět. Vliv pětice faktorů na závislost na Internetu jsme poté, v rámci výzkumného šetření, ověřili. Jsme tedy toho názoru že byl i tento cíl splněn. Ověření vlivu zbývajících dvou faktorů by však jistě bylo vhodným předmětem dalších výzkumných šetření.

Třetím z uvedených cílů bylo také nalézt možné způsoby využívání sociálních sítí, které by mohly mít vliv na prevalenci závislosti na Internetu, a rovněž jejich vliv ověřit. V teoretické části práce jsme zjistili, že jedním z faktorů, které pravděpodobně mají vliv na závislost na Internetu, je šíře online aktivit dětí. Na základě předpokládaného vlivu tohoto faktoru jsme formulovali a následně ověřili dvě hypotézy, týkající se způsobů využívání sociálních sítí. Tímto i třetí ze stanovených cílů pokládáme za splněný. Jsme však toho názoru, že by oblast vlivu způsobů využívání sociálních sítí na závislost na Internetu zasluhovala detailnější analýzu a i zde tedy spatřujeme vhodný podnět k dalším výzkumným šetřením v budoucnosti.

Posledním ze stanovených cílů bylo o zjištěných výsledcích v případě, že je budeme považovat za přínosné, informovat odbornou veřejnost. Výsledky našeho výzkumného šetření hodnotíme jakožto přínosné, a proto jsme o nich prostřednictvím emailové korespondence informovali odborníky z Katedry psychologie filozofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci, kteří jsou autory výzkumného šetření z roku 2018, z jehož výsledky v práci porovnáváme výsledky našeho výzkumného šetření za účelem splnění prvního z cílů práce, stanovených v úvodu. Jsme toho názoru, že by pro autory

mohly být námi zjištěné výsledky vhodným podnětem k dalším výzkumným šetřením, například s cílem potvrdit či negovat zjištěný nárůst zastoupení žáků druhého stupně základní školy, závislých na Internetu, v důsledku protiepidemických opatření. Věříme také, že i samotným zveřejněním diplomové práce přispějeme k informovanosti odborné veřejnosti o námi získaných výsledcích. Poslední z cílů práce tak opět hodnotíme jako splněný.

Domníváme se tedy, že jsme splnili všechny z cílů, stanovených v úvodu práce. Jak jsme však zmínili, existuje několik oblastí, ve kterých by bylo možné naše výzkumné šetření rozšířit. Musíme přiznat, že jsme sami plánovali větší rozsah analýzy dat, získaných v rámci výzkumného šetření, avšak z důvodů našich časových možností a také plánovaného rozsahu práce, detailnější analýza nebyla provedena. Celkově však můžeme říci, že jsme s výslednou podobou diplomové práce spokojeni a že ji pokládáme za přínosnou, jak z hlediska lidského poznání zvolené problematiky, tak z hlediska zkušeností, které jsme při její tvorbě získali.

Seznam bibliografických citací

Aplikovaná statistika: Test chí-kvadrát nezávislosti v kontingenční tabulce [online]. Hradec Králové: Milan Kábrt, 2011 [cit. 2020-12-13]. Dostupné z: <http://www.milankabrt.cz/testNezavislosti/index.php>

BALDIKOV, Nikola. Email vs Instant Messaging – 10 Reasons to Make IM Your Go-To. In: *Brosix* [online]. Wilmington: Brosix, January 8, 2020 [cit. 2020-11-01]. Dostupné z: <https://www.brosix.com/blog/email-or-im/>

BLINKA, Lukáš et al. *Online závislosti: jednání jako droga?: online hry, sex a sociální síť: diagnostika závislosti na internetu: prevence a léčba*. Praha: Grada, 2015. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-5311-9.

BOYD, danah m. a Nicole B. ELLISON. Social Network Sites: Definition, History, and Scholarship. *Journal of Computer-Mediated Communication* [online]. 2007, **13**(1), 210-230 [cit. 2020-11-01]. ISSN 10836101. Dostupné z: doi:10.1111/j.1083-6101.2007.00393.x

Disorders due to addictive behaviours. In: *ICD-11* [online]. Geneva: WHO, [2018] [cit. 2020-11-15]. Dostupné z: <https://icd.who.int/browse11/l-m/en#/http%3a%2f%2fid.who.int%2fid%2fentity%2f499894965>

DOLEJŠ, Martin, Jaroslava SUCHÁ, Helena PIPOVÁ a Štěpán KOMRSKA. (Ne)závislost českých adolescentů na internetu. In: *Univerzita Palackého v Olomouci* [online]. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, c2020, [2019] [cit. 2020-11-29]. Dostupné z: https://www.upol.cz/fileadmin/user_upload/digitalni-hry-vysledky.pdf

DRÁBKOVÁ Jindra a Jan BERKI, eds. Sborník konference Didinfo 2020 [online]. Liberec, 2020. ISBN 978-80-7494-532-8, ISSN 2454-051X. Dostupné na http://www.didinfo.net/images/DidInfo/files/Didinfo_2020.pdf

ECKERTO VÁ, Lenka a Daniel DOČEKAL. *Bezpečnost dětí na Internetu: rádce zodpovědného rodiče*. Brno: Computer Press, 2013. ISBN 978-80-251-3804-5.

EU Kids Online II. In: *Národní registr výzkumů o dětech a mládeži* [online]. Praha: Národní pedagogický institut České republiky, [2020] [cit. 2020-11-29]. Dostupné z: <http://www.vyzkum-mladez.cz/cs/registr/vyzkumy/223-eu-kids-online-ii.html>

F10-F19 - Poruchy duševní a poruchy chování způsobené užíváním psychoaktivních látek. In: *MKN-10 klasifikace* [online]. Praha: Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR, c2019 [cit. 2020-11-15]. Dostupné z: <https://mkn10.uzis.cz/prohlizec/F10-F19>

Global market share held by the leading web browser versions as of September 2020. In: *Statista* [online]. Hamburg: Statista, 2020a, Oct 14, 2020 [cit. 2020-10-28]. Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/268299/most-popular-internet-browsers/>

GOROL, Jan. *Závislost vysokoškolských studentů na nových médiích* [online]. Praha, 2018 [cit. 2020-11-29]. Dostupné z: <https://insis.vse.cz/zp/65439>. Bakalářská práce. Vysoká škola ekonomická v Praze, Fakulta podnikohospodářská. Vedoucí práce Zuzana Hubinková.

GRIGOLEIT, Uwe. *Internet: kompletní průvodce*. Praha: Grada, 1997. ISBN 80-716-9378-2.

HLADKÁ, Eva a Jan FOUSEK. *Sítě a internet. Základy IT gramotnosti* [online]. Brno: Fakulta informatiky Masarykovy univerzity, 2013 [cit. 2020-10-28]. Dostupné z: https://www.fi.muni.cz/~xfous/PBIT/S%C3%ADt%C4%9B_a_internet.html#

HOFFMAN, Chris. Why Buying a Smart Fridge Is a Dumb Idea. In: *How-To Geek* [online]. Sterling (Virginia): How-To Geek, c2020, July 9, 2016 [cit. 2020-11-29]. Dostupné z: <https://www.howtogeek.com/260896/why-buying-a-smart-fridge-is-a-dumb-idea/>

HOLČÍK, Jiří a Martin KOMENDA (eds.) et al. *Matematická biologie: e-learningová učebnice* [online]. Brno: Masarykova univerzita, 2015 [cit. 2020-12-08]. ISBN 978-80-210-8095-9. Dostupné z: <https://portal.matematickabiologie.cz/>

HUITEMA, Christian. *A Bůh stvořil Internet...* Praha: Mladá fronta, 1996. ISBN 80-204-0576-3.

CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada, 2016. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-5326-3.

CHYTRÝ, Vlastimil a Roman KROUFEK. Možnosti využití Likertovy škály – základní principy aplikace v pedagogickém výzkumu a demonstrace na příkladu zjišťování vztahu

člověka k přírodě. *Scientia in educatione* [online]. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2017, 8(1), 2–17 [cit. 2020-12-08]. ISSN 1804-7106. Dostupné z: <https://ojs.cuni.cz/scied/article/view/591/418>

Instant messaging. In: *IT-slovník.cz* [online]. Wien: IT-slovník.cz, c2008-2020a [cit. 2020-10-28]. Dostupné z: <https://it-slovník.cz/pojem/instant-messaging>

Instant Messaging. In: *Živě.cz* [online]. Praha: CZECH NEWS CENTER, c2020 [cit. 2020-10-28]. Dostupné z: <https://www.zive.cz/instant-messaging/sc-181/default.aspx>

International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems (ICD). *World Health Organization* [online]. Geneva: WHO, c2020 [cit. 2020-11-15]. Dostupné z: <https://www.who.int/classifications/classification-of-diseases>

Internet activities of U.S. users 2019. *Statista* [online]. Hamburg: Statista, 2020b, Oct 8, 2020 [cit. 2020-12-13]. Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/183910/internet-activities-of-us-users/>

KALLAS, Priit. Top 15 Most Popular Social Networking Sites and Apps [2020]. In: *DreamGrow: Your Source of Content Marketing & Social Media Information* [online]. Tallinn: DreamGrow, c2020, April 9th, 2020 [cit. 2020-11-01]. Dostupné z: <https://www.dreamgrow.com/top-15-most-popular-social-networking-sites/>

KOPECKÝ, Kamil a Martin KOŽÍŠEK. Výzkum rizikového chování českých dětí v prostředí internetu 2014. In: *Prevence-info.cz* [online]. Brno: OSPRCH, c2010-2018, 16. červenec 2014 [cit. 2020-11-01]. Dostupné z: http://www.prevence-info.cz/sites/default/files/users/9/bezpecny_internet2014_prezentace_socialni_site.pdf

KRČMÁŘOVÁ, Barbora et al. *Děti a online rizika: sborník studií*. Praha: Sdružení Linka bezpečí, 2012. ISBN 978-80-904920-2-8.

KUBILKOVÁ, Lucie. *Závislostní chování u žáků ZŠ* [online]. Olomouc, 2017 [cit. 2020-12-07]. Dostupné z: https://theses.cz/id/bznp68/Diplomov_prce_-_Lucie_Kubilkov.txt. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci, Pedagogická fakulta, Katedra českého jazyka a literatury. Vedoucí práce Kamil Kopecký.

MACKOVÁ, Alena. *Nová média v politické komunikaci: politici, občané a online sociální sítě*. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, Mezinárodní politologický ústav, 2017. ISBN 978-80-210-8745-3.

MIKEŠOVÁ, Jana. *Facebook a způsoby jeho využití žáky ZŠ* [online]. Olomouc, 2017 [cit. 2020-12-07]. Dostupné z: <https://theses.cz/id/96hqlb/21087384>. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci, Pedagogická fakulta, Katedra technické a informační výchovy. Vedoucí práce Miroslav Chráska.

Most popular social networks worldwide as of October 2020, ranked by number of active users. In: *Statista* [online]. Hamburg: Statista, 2020d, Oct 29, 2020 [cit. 2020-11-01]. Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/272014/global-social-networks-ranked-by-number-of-users/>

NONDEK, Lubomír a Lenka ŘENČOVÁ. *Internet a jeho komerční využití*. Praha: Grada, 2000. Manažer. ISBN 80-716-9933-0.

PUGNEROVÁ, Michaela. Sociální vývoj pubescenta. PETROVÁ, Alena et al. *Žák sekundární školy 2* [online]. Olomouc: Univerzita Palackého, 2009, s. 33-37 [cit. 2020-12-12]. ISBN 978-80-244-2288-6. Dostupné z: <https://adoc.pub/ak-sekundarni-koly-2.html>

RÖHR, Heinz-Peter. *Závislost: jak jí porozumět a jak ji překonat*. Praha: Portál, 2015. Spektrum (Portál). ISBN 978-80-262-0927-0.

SKLENÁK, Vilém et al. *Data, informace, znalosti a Internet*. Praha: C.H. Beck, 2001. C.H. Beck pro praxi. ISBN 80-717-9409-0.

Sociální síť. In: *IT-slovník.cz* [online]. Wien: IT-slovník.cz, c2008-2020b [cit. 2020-11-01]. Dostupné z: <https://it-slovník.cz/pojem/socialni-sit>

Sociální síť. In: *Wikipedie: Otevřená encyklopedie* [online]. San Francisco: Wikipedie, 22. 8. 2020 [cit. 2020-11-01]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Soci%C3%A1ln%C3%AD_s%C3%AD%C5%A5

Sociální síť. In: *CZ.NIC* [online]. Praha: CZ.NIC, c2020 [cit. 2020-11-01]. Dostupné z: <https://www.nebojteseinternetu.cz/page/3396/socialni-site/>

Suchá, J., Dolejš, M., Pipová H., & Komrska, Š. (2018). [Hraní digitálních her 2018]. Nepublikovaná data

SYCHRA, Arnošt. *Analýza používání sociálních sítí žáky 2. stupně základní školy* [online]. Praha, 2020 [cit. 2020-11-01]. Dostupné z: <https://insis.vse.cz/zp/71523>.

Bakalářská práce. Vysoká škola ekonomická v Praze, Fakulta informatiky a statistiky. Vedoucí práce Radim Čermák.

ŠEVČÍKOVÁ, Anna et al. *Děti a dospívající online: vybraná rizika používání internetu*. Praha: Grada, 2014. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-5010-1.

ŠMAHEL, David et al. Comparing Addictive Behavior on the Internet in the Czech Republic, Chile and Sweden. CARDOSO, Gustavo, Angus CHEONG a Jeffrey COLE. *World Wide Internet: Changing Societies, Economies and Cultures* [online]. Macao: University of Macau, 2009, s. 544-579 [cit. 2020-12-08]. ISBN 978-99937-986-4-4. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/261107115_Comparing_Addictive_Behavior_on_the_Internet_in_the_Czech_Republic_Chile_and_Sweden

ŠUPÍK, Josef. *Závislost na Internetu a osobnostní dimenze u adolescentů* [online]. Praha, 2016 [cit. 2020-11-29]. Dostupné z: http://www.pvsps.cz/data/2017/05/03/13/supik_josef.pdf. Bakalářská práce. Pražská vysoká škola psychosociálních studií. Vedoucí práce Ondřej Bezdíček.

THOROVÁ, Kateřina. *Vývojová psychologie: proměny lidské psychiky od početí po smrt*. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0714-6.

VACEK, Jaroslav a Petra VONDRÁČKOVÁ. Behaviorální závislosti: klasifikace, fenomenologie, prevalence a terapie. *Česká a slovenská psychiatrie* [online]. Praha: Česká lékařská společnost J. E. Purkyně, 2014, 326–332 [cit. 2020-11-15]. ISSN 1212-0383. Dostupné z: http://www.cspsychiatr.cz/dwnld/CSP_2014_6_326_332.pdf

Which messenger services do you use regularly? In: *Statista* [online]. Hamburg: Statista, 2020c, Jun 10, 2020 [cit. 2020-11-01]. Dostupné z: <https://www.statista.com/forecasts/997945/messenger-usage-by-brand-in-the-uk>

WILLIAMS, Mark. When should you use email vs when you should use instant messaging. In: *Pensar* [online]. London: Pensar, 20 November 2018 [cit. 2020-11-01]. Dostupné z: <https://www.pensar.co.uk/blog/when-should-you-use-email-vs-when-you-should-use-instant-messaging>

YOUNG, Kimberly S. *Internet Addiction Test for Families* [online]. Wood Dale: Stoelting, 2017 [cit. 2020-12-06]. ISBN 978-0-9982980-7-8. Dostupné z:

<https://books.google.cz/books?id=DjJOtAEACAAJ&printsec=frontcover&hl=cs#v=onepage&q&f=false>

ZATŘEPÁLEK, Jiří. *Závislost na počítačových hrách u žáků druhého stupně vybraných základních škol* [online]. Praha, 2012 [cit. 2020-11-29]. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/download/120082001/?lang=cs>. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze, 1. lékařská fakulta. Vedoucí práce Jaroslav Vacek.

Seznam použitých zkratk

CIAS-R	Revidovaná verze nástroje The Chen Internet Addiction Scale
H	Hypotéza
IM	Instant Messaging
IAT	Internet Addiction Test
MKN-10	Desátá revize Mezinárodní klasifikace nemocí
MKN-11	Jedenáctá revize Mezinárodní klasifikace nemocí
WHO	World Health Organization
WWW	Word Wide Web

Seznam tabulek

Tabulka 1: Četnosti žáků, hrajících a nehrajících MMORPG hry dle místa bydliště	27
Tabulka 2: Úrovně vážnosti závislosti na Internetu dle Kimberly S. Young	37
Tabulka 3: Názory respondentů z šestého ročníku základní školy	41
Tabulka 4: Názory respondentů z devátého ročníku základní školy	42
Tabulka 5: Počty respondentů dle jejich pohlaví.....	44
Tabulka 6: Počty respondentů dle ročníků ZŠ.....	45
Tabulka 7: Počty respondentů dle jejich věku	46
Tabulka 8: Počty respondentů dle velikostí obydlí.....	46
Tabulka 9: Počty respondentů dle jednotlivých škol	47
Tabulka 10: Pozorované četnosti žáků dle úrovní závislosti na Internetu.....	52
Tabulka 11: Pozorované četnosti žáků dle úrovní závislosti na Internetu po sloučení úrovní.....	52
Tabulka 12: Očekávané četnosti žáků dle úrovní závislosti na Internetu po sloučení úrovní	52
Tabulka 13: Relativní zastoupení úrovní závislosti na Internetu.....	53
Tabulka 14: Studentův t-test – hypotéza 2.....	53
Tabulka 15: Studentův t-test – hypotéza 3.....	55
Tabulka 16: Studentův t-test – hypotéza 4.....	56
Tabulka 17: Studentův t-test – hypotéza 5.....	56
Tabulka 18: ANOVA – hypotéza 6	58
Tabulka 19: ANOVA – hypotéza 7	59
Tabulka 20: Hodnota korelace – hypotéza 7	60
Tabulka 21: ANOVA – hypotéza 8	61
Tabulka 22: Hodnota korelace – hypotéza 8	62

Seznam grafů

Graf 1: Nejčastěji pravidelně používané IM platformy ve Velké Británii	12
Graf 2: Sociální sítě, používané žáky 2. stupně základní školy.....	15
Graf 3: Počet aktivních uživatelů sociálních sítí v milionech	16
Graf 4: Relativní četnost respondentů dle jejich pohlaví.....	45
Graf 5: Relativní četnost respondentů dle ročníků ZŠ.....	45
Graf 6: Relativní četnost respondentů dle jejich věku	46
Graf 7: Relativní četnost respondentů dle velikostí obydlí.....	47
Graf 8: Relativní četnosti respondentů dle jednotlivých škol.....	48
Graf 9: Krabicový graf – Srovnání skóre závislosti na Internetu u žáků v 6. a 9. ročníku	54
Graf 10: Krabicový graf – Srovnání skóre závislosti na Internetu u chlapců a u dívek .	55
Graf 11: Krabicový graf – Srovnání skóre závislosti na Internetu u chlapců a u dívek 6. ročníku	56
Graf 12: Krabicový graf – Srovnání skóre závislosti na Internetu u chlapců a u dívek 9. ročníku	57
Graf 13: Srovnání skóre závislosti na Internetu u žáků dle velikosti obydlí	58
Graf 14: Srovnání skóre závislosti na Internetu u žáků dle počtu činností, ke kterým využívají sociální sítě.....	60
Graf 15: Srovnání skóre závislosti na Internetu u žáků dle počtu sociálních sítí, které používají.....	62

Seznam příloh

Příloha 1 – Návrh dotazníku

Příloha 2 – Revidovaný dotazník

Přílohy

Příloha 1: Návrh dotazníku

Návrh dotazníku, vyexportovaný z prostředí Formuláře Google.

Dotazník pro žáky 6. a 9. ročníku

Milá žákyně / Milý žáku,

prosím o vyplnění dotazníku, který potřebuji jako podklad k dokončení své diplomové práce na téma Zavislost na Internetu u žáků 2. stupně základní školy. Dotazník je zcela anonymní - nikdo se nedozví, jak jsi konkrétně ty odpovídal / odpovídala. Odpovídej proto podle skutečnosti.

Děkuji za tvůj čas.

Bc. Tomáš Kubiček

*Povinné pole

Část 1: Internet

Tato část se věnuje tvému vztahu k Internetu a tomu, jakým způsobem jej využíváš. Přečti si prosím důkladně otázku a následně na ni odpověz výběrem vhodné možnosti za použití této škály:

a) nikdy b) zřídka c) příležitostně d) opakovaně e) často f) vždy

U každé otázky vyber odpověď, která tě nejvíce vystihuje.

1. Jak často zjišťuješ, že jsi online déle, než jsi chtěl/a? *

Označte jen jednu elipsu.

- a) nikdy
- b) zřídka
- c) příležitostně
- d) opakovaně
- e) často
- f) vždy

2. Jak často zanedbáváš domácí práce proto, abys mohl/a strávit více času online? *

Označte jen jednu elipsu.

- a) nikdy
- b) zřídka
- c) příležitostně
- d) opakovaně
- e) často
- f) vždy

3. Jak často dáváš přednost vzrušení na Internetu před časem stráveným s kamarády nebo partnerem/partnerkou? *

Označte jen jednu elipsu.

- a) nikdy
- b) zřídka
- c) příležitostně
- d) opakovaně
- e) často
- f) vždy

4. Jak často uzavíráš nová přátelství s dalšími uživateli online? *

Označte jen jednu elipsu.

- a) nikdy
- b) zřídka
- c) příležitostně
- d) opakovaně
- e) často
- f) vždy

5. Jak často si tvoji blízcí stěžují na množství času, který trávíš na Internetu? *

Označte jen jednu elipsu.

- a) nikdy
- b) zřídka
- c) příležitostně
- d) opakovaně
- e) často
- f) vždy

6. Jak často trpí tvoje známky nebo školní výsledky kvůli množství času, který strávíš online? *

Označte jen jednu elipsu.

- a) nikdy
- b) zřídka
- c) příležitostně
- d) opakovaně
- e) často
- f) vždy

7. Jak často kontroluješ svůj e-mail předtím, než jdeš dělat to, co máš? *

Označte jen jednu elipsu.

- a) nikdy
- b) zřídka
- c) příležitostně
- d) opakovaně
- e) často
- f) vždy

8. Jak často je omezován tvůj pracovní/studijní výkon kvůli době, kterou trávíš na Internetu? *

Označte jen jednu elipsu.

- a) nikdy
- b) zřídka
- c) příležitostně
- d) opakovaně
- e) často
- f) vždy

9. Jak často zaujímáš obranné nebo tajnůstkářské postoje, když se tě někdo ptá, co děláš na Internetu? *

Označte jen jednu elipsu.

- a) nikdy
- b) zřídka
- c) příležitostně
- d) opakovaně
- e) často
- f) vždy

10. Jak často zakrýváš zneklidňující myšlenky týkající se tvého života uklidňujícími myšlenkami na Internet? *

Označte jen jednu elipsu.

- a) nikdy
- b) zřídka
- c) příležitostně
- d) opakovaně
- e) často
- f) vždy

11. Jak často se přistihneš, že se těšíš, až zase budeš online? *

Označte jen jednu elipsu.

- a) nikdy
- b) zřídka
- c) příležitostně
- d) opakovaně
- e) často
- f) vždy

12. Jak často máš strach, že život bez Internetu by byl nudný, prázdný a smutný? *

Označte jen jednu elipsu.

- a) nikdy
- b) zřídka
- c) příležitostně
- d) opakovaně
- e) často
- f) vždy

13. Jak často ztrácíš nervy, křičíš nebo jsi otrávený/á, když tě někdo obtěžuje, zatímco jsi online? *

Označte jen jednu elipsu.

- a) nikdy
- b) zřídka
- c) příležitostně
- d) opakovaně
- e) často
- f) vždy

14. Jak často chodíš spát pozdě, protože jsi dlouho do noci na Internetu? *

Označte jen jednu elipsu.

- a) nikdy
- b) zřídka
- c) příležitostně
- d) opakovaně
- e) často
- f) vždy

15. Jak často přemýšlíš o Internetu, když nejsi online, nebo sníš o tom, že jsi online? *

Označte jen jednu elipsu.

- a) nikdy
- b) zřídka
- c) příležitostně
- d) opakovaně
- e) často
- f) vždy

16. Jak často se přistihneš, že říkáš „ještě pár minut“, když jsi online? *

Označte jen jednu elipsu.

- a) nikdy
- b) zřídka
- c) příležitostně
- d) opakovaně
- e) často
- f) vždy

17. Jak často se neúspěšně snažíš zkrátit dobu, kterou trávíš online? *

Označte jen jednu elipsu.

- a) nikdy
- b) zřídka
- c) příležitostně
- d) opakovaně
- e) často
- f) vždy

18. Jak často se snažíš skrýt, kolik času jsi online? *

Označte jen jednu elipsu.

- a) nikdy
- b) zřídka
- c) příležitostně
- d) opakovaně
- e) často
- f) vždy

19. Jak často si vybereš možnost být déle online než jít ven s přáteli? *

Označte jen jednu elipsu.

- a) nikdy
- b) zřídka
- c) příležitostně
- d) opakovaně
- e) často
- f) vždy

20. Jak často se cítíš v depresi, jsi náladový/á nebo nervózní, když jsi off-line, a tyto pocity zmizí ve chvíli, jakmile se zase přihlášíš online? *

Označte jen jednu elipsu.

- a) nikdy
- b) zřídka
- c) příležitostně
- d) opakovaně
- e) často
- f) vždy

Část 2: Sociální sítě

Tato část se věnuje tomu, jaké sociální sítě využíváš a také jakým způsobem. Přečti si prosím vždy důkladně otázku a poté vyber pravdivou odpověď.

1. Které z těchto sociálních sítí používáš? (můžeš vybrat více možností, nebo také žádnou)

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- YouTube
- Instagram
- Messenger
- Snapchat
- TikTok
- Facebook
- Twitter
- WhatsApp
- Twitch
- Pinterest
- Reddit
- Badoo
- WeChat
- Lidé.cz
- Libímseti.cz
- Rajče.net

2. Na kterých sociálních sítích máš založený profil? (můžeš vybrat více možností, nebo také žádnou)

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- YouTube
- Instagram
- Messenger
- Snapchat
- TikTok
- Facebook
- Twitter
- WhatsApp
- Twitch
- Pinterest
- Reddit
- Badoo
- WeChat
- Lidé.cz
- Líbímseti.cz
- Rajče.net

Trávení času na sociálních sítích

Pro odpověď na následující otázky je potřeba vědět, jaký je rozdíl mezi aktivním a pasivním trávením času na sociálních sítích.

Aktivní:

Sociální síti věnuji plnou pozornost - čtu nové příspěvky, prohlížím si fotky a videa, komentuji, chatuji s přáteli, a podobně.

Pasivní:

Jsem připojen k sociální síti (jsem online), ale dělám u toho jiné věci. Reaguji pouze na upozornění.

3. Kolik času denně celkově trávíš na sociálních sítích? *

Označte jen jednu elipsu.

- a) Žádný
- b) Méně než hodinu
- c) 1 – 2 hodiny
- d) 2 – 3 hodiny
- e) 3 – 4 hodiny
- f) 4 - 5 hodin
- g) Více než 5 hodin

4. Kolik času denně trávíš na sociálních sítích aktivně? (napiš počet hodin a minut - například 1:10:00 znamená jedna hodina a deset minut) *

_____

5. Kolik času denně trávíš na sociálních sítích pasivně? (napiš počet hodin a minut) *

_____

6. Od kolika let používáš pravidelně sociální sítě? (napiš číslo, nebo "nepoužívám") *

_____

7. Kolik času za den obvykle trávíš na těchto sítích? (napiš počet hodin a minut)

Pokud na některé ze sociálních sítí netrávíš žádný čas, nechej původní hodnotu 00:00:00.

YouTube *

_____

Instagram *

Messenger *

Snapchat *

TikTok *

Facebook *

Twitter *

WhatsApp *

Twitch *

Pinterest *

Reddit *

Badoo *

WeChat *

Lidé.cz *

Libimseti.cz *

Rajče.cz *

---

8. K jakým činnostem používáš sociální sítě? (můžeš zvolit více možností) *

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- Odreagování
- Komunikace
- Zábava
- Vzdělávání se
- Nepoužívám žádné sociální sítě

Jiné: _____

9. Preferuješ komunikaci s kamarády prostřednictvím sociálních sítí před osobním setkáním s nimi? *

Označte jen jednu elipsu.

- a) Ano
- b) Ne

10. Které zařízení nejčastěji používáš pro připojení k sociálním sítím? *

Označte jen jednu elipsu.

- a) Mobilní telefon
- b) Tablet
- c) Počítač
- d) Chytré hodinky

11. Označ všechna zařízení, která vlastníš. *

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- Mobilní telefon
- Tablet
- Počítač
- Chytré hodinky

12. Jaký typ internetového připojení nejčastěji používáš pro přístup k sociálním sítím? *

Označte jen jednu elipsu.

- a) Připojení pomocí kabelu
- b) Bezdrátové připojení (Wi-Fi)
- c) Mobilní data

13. Jak nejčastěji trávíš čas na počítači? *

Označte jen jednu elipsu.

- a) Na sociálních sítích
- b) Sledováním filmů
- c) Posloucháním hudby
- d) Vyhledáváním informací
- e) Vzděláváním se
- Jiné: _____

14. Jak nejčastěji trávíš svůj volný čas? *

Označte jen jednu elipsu.

- a) Na sociálních sítích
- b) Volnočasovými aktivitami (kroužky)
- c) S přáteli
- d) S rodinou
- e) Sportem
- f) Vzděláváním se
- Jiné: _____

Část 3: Základní údaje

Tato krátká závěrečná část se věnuje sběru základních údajů o tobě. Opět s nimi bude nakládáno výhradně anonymně.

1. Pohlaví: *

Označte jen jednu elipsu.

- a) dívka
- b) chlapec

2. Ročník ZŠ: *

Označte jen jednu elipsu.

- a) 6. ročník
- b) 9. ročník

3. Věk: *

Označte jen jednu elipsu.

- a) 10 let
- b) 11 let
- c) 12 let
- d) 13 let
- e) 14 let
- f) 15 let
- g) 16 let
- h) 17 let
- ch) 18 let

4. Napiš přibližný počet obyvatel města, městyse, nebo vesnice, kde žiješ (číslo). *

_____

5. Vyber, z jaké jsi školy. *

Označte jen jednu elipsu.

- a) ZŠ Odry Komenského
- b) ZŠ Odry Pohořská
- c) ZŠ a MŠ Běloutín

6. Pokud máš zájem, zde můžeš vyjádřit svůj názor (sdělení, připomínka). *

Příloha 2: Revidovaný dotazník

Revidovaný dotazníku, vyexportovaný z prostředí Formuláře Google. Revize návrhu dotazníku se netýkala první části dotazníku, proto ji zde neuvádíme.

Část 2: Sociální sítě

Tato část se věnuje tomu, jaké sociální sítě využíváš a také jakým způsobem. Přečti si prosím vždy důkladně otázku a poté vyber pravdivou odpověď.

1. Které z těchto sociálních sítí používáš? (můžeš vybrat více možností, nebo také žádnou)

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- YouTube
- Instagram
- Messenger
- Snapchat
- TikTok
- Facebook
- Twitter
- WhatsApp
- Twitch
- Pinterest
- Reddit
- Badoo
- WeChat
- Lidé.cz
- Libímseti.cz
- Rajče.net

2. Na kterých sociálních sítích máš založený profil? (můžeš vybrat více možností, nebo také žádnou)

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- YouTube
- Instagram
- Messenger
- Snapchat
- TikTok
- Facebook
- Twitter
- WhatsApp
- Twitch
- Pinterest
- Reddit
- Badoo
- WeChat
- Lidé.cz
- Libímseti.cz
- Rajče.net

Trávení času na sociálních sítích

Pro odpověď na následující otázky je potřeba vědět, jaký je rozdíl mezi aktivním a pasivním trávením času na sociálních sítích.

Aktivní:

Sociální sítě věnuji plnou pozornost - čtu nové příspěvky, prohlížím si fotky a videa, komentuji, chatuji s přáteli, hraji hry (poskytované v rámci sociální sítě), a podobně.

Pasivní:

Jsem připojen k sociální sítí (jsem online), ale dělám u toho jiné věci. Reaguji pouze na upozornění.

3. Kolik času denně celkově trávíš na sociálních sítích? *

Označte jen jednu elipsu.

- a) Žádný
- b) Méně než hodinu
- c) 1 – 2 hodiny
- d) 2 – 3 hodiny
- e) 3 – 4 hodiny
- f) 4 - 5 hodin
- g) Více než 5 hodin

4. Kolik času denně trávíš na sociálních sítích aktivně? (napiš počet hodin a minut - například 1:10:00 znamená jedna hodina a deset minut) *

---

5. Kolik času denně trávíš na sociálních sítích pasivně? (napiš počet hodin a minut) *

---

6. Od kolika let používáš pravidelně sociální sítě? *

Označte jen jednu elipsu.

- a) Dříve než od pěti let
- b) Od pěti let
- c) Od šesti let
- d) Od sedmi let
- e) Od osmi let
- f) Od devíti let
- g) Od deseti let
- h) Od jedenácti let
- ch) Od dvanácti let
- i) Od třinácti let
- j) Od čtrnácti let
- k) Od patnácti let
- l) Od šestnácti let
- m) Od sedmnácti let
- n) Od osmnácti let
- o) Sociální sítě nepoužívám

7. Kolik času za den obvykle trávíš na těchto sítích? (napiš počet hodin a minut)

Pokud na některé ze sociálních sítí netrávíš žádný čas, nechej původní hodnotu 00:00:00.

YouTube *

Instagram *

Messenger *

Snapchat *

TikTok *

Facebook *

Twitter *

WhatsApp *

Twitch *

Pinterest *

Reddit *

Badoo *

WeChat *

Lidé.cz *

Libimseti.cz *

Rajče.cz *

---

8. K jakým činnostem používáš sociální sítě? (můžeš zvolit více možností) *

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- Odreagování
- Komunikace
- Zábava
- Vzdělávání se
- Nepoužívám žádné sociální sítě

Jiné: _____

9. Preferuješ komunikaci s kamarády prostřednictvím sociálních sítí před osobním setkáním s nimi? *

Označte jen jednu elipsu.

a) Ano

b) Ne

10. Které zařízení nejčastěji používáš pro připojení k sociálním sítím? *

Označte jen jednu elipsu.

- a) Mobilní telefon
- b) Tablet
- c) Počítač
- d) Chytré hodinky
- e) Jiné zařízení (herní konzole, chytrá televize, chytrá lednice, apod.)

11. Označ všechna zařízení, která vlastníš. *

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- Mobilní telefon
- Tablet
- Počítač
- Chytré hodinky
- Jiné zařízení, umožňující přístup k sociálním sítím (herní konzole, chytrá televize, apod.)

12. Jaký typ internetového připojení nejčastěji používáš pro přístup k sociálním sítím? *

Označte jen jednu elipsu.

- a) Připojení pomocí kabelu
- b) Bezdrátové připojení (Wi-Fi)
- c) Mobilní data

13. Jak nejčastěji trávíš čas na počítači? (uved' pouze jednu odpověď) *

Označte jen jednu elipsu.

- a) Na sociálních sítích
- b) Sledováním filmů (včetně seriálů)
- c) Posloucháním hudby
- d) Vyhledáváním informací
- e) Vzděláváním se
- f) Hraním počítačových her
- Jiné: _____

14. Jak nejčastěji trávíš svůj volný čas? (uved' pouze jednu odpověď) *

Označte jen jednu elipsu.

- a) Na sociálních sítích
- b) Volnočasovými aktivitami (kroužky)
- c) S přáteli
- d) S rodinou
- e) Sportem
- f) Vzděláváním se
- Jiné: _____

Část 3: Základní údaje

Tato krátká závěrečná část se věnuje sběru základních údajů o tobě. Opět s nimi bude nakládáno výhradně anonymně.

1. Pohlaví: *

Označte jen jednu elipsu.

- a) dívka
 b) chlapec

2. Ročník ZŠ: *

Označte jen jednu elipsu.

- a) 6. ročník
 b) 9. ročník

3. Věk: *

Označte jen jednu elipsu.

- a) 10 let
 b) 11 let
 c) 12 let
 d) 13 let
 e) 14 let
 f) 15 let
 g) 16 let
 h) 17 let
 ch) 18 let

4. Napiš přibližný počet obyvatel města, městyse, nebo vesnice, kde žiješ (číslo). *

---

5. Vyber, z jaké jsi školy. *

Označte jen jednu elipsu.

- a) ZŠ Odry Komenského
 b) ZŠ Odry Pohořská
 c) ZŠ a MŠ Běloutín
 d) ZŠ a MŠ Spálov
 e) ZŠ Generála Píky Ostrava
 f) ZŠ a MŠ Olomouc Nedvědova

6. Pokud máš zájem, zde můžeš vyjádřit svůj názor (sdělení, připomínka).

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Bc. Tomáš Kubíček
Katedra:	Ústav pedagogiky a sociálních studií
Vedoucí práce:	doc. PhDr. Miroslav Chráska, Ph.D.
Rok obhajoby:	2021

Název práce:	Závislost na Internetu u žáků druhého stupně základní školy
Název v angličtině:	Internet addiction among lower-secondary school students
Anotace práce:	<p>Diplomová práce se zabývá závislostí na Internetu u žáků druhého stupně základní školy v roce 2020, tedy v období epidemie Covid-19. V rámci teoretické části jsou popisovány důležité teoretické poznatky, týkající se zvolené problematiky. Praktická část je věnována popisu a výsledkům výzkumnému šetření. Jako výzkumná metoda byl použit standardizovaný dotazník IAT a vlastní dotazník, přičemž byla ověřena i dostatečná reliabilita výzkumného nástroje. V rámci výzkumného šetření byla zjišťována závislost žáků druhého stupně základní školy na Internetu dle různých úrovní závislosti a tyto hodnoty byly porovnány s výsledky jiného výzkumného šetření, realizovaného v období před epidemií Covid-19. Byl zjištěn celkový nárůst žáků, závislých na Internetu, o 17,93 %. Dále byly ověřovány vlivy obecně uznávaných faktorů na míru závislosti na Internetu u žáků v roce 2020, tedy po zavedení protiepidemických opatření a rovněž vlivy některých specifíků využívání sociálních sítí. Vliv rozsahu online aktivit žáků na závislost na Internetu byl potvrzen, vliv pohlaví a věku žáka potvrzen nebyl. Vliv velikosti obydlení žáků na závislost na Internetu byl opačný, než se předpokládalo. Bylo zjištěno, že žáci z velkých měst (25 000 a více obyvatel) jsou méně závislí na Internetu, než žáci, žijící v menších obydlení.</p>
Klíčová slova:	Závislost na Internetu, sociální sítě, žák druhého stupně základní školy, Internet

Anotace v angličtině:	<p>The diploma thesis deals with Internet addiction among lower-secondary school students during the Covid-19 epidemic in 2020. The theoretical part includes a description of important terms and findings, connected to the topic of the thesis. The practical part describes our research and its results. As a research method was used a combination of a standardised questionnaire IAT and our own questionnaire. We also verified the reliability of the IAT questionnaire, and it was found sufficient. The research was focused on measuring the Internet addiction among a research sample of lower-secondary school students. We categorized the respondents into categories according to their levels of Internet addiction. Then we compared our results with the results of another research that was realized before the Covid-19 epidemic. The comparison showed the overall 17,93 % increase of the students addicted to Internet. The research also focused on factors that are believed to have an influence on the level of Internet addiction. It aimed to verify, whether their influences still exist in 2020, after an introduction of anti-epidemic measures. The influence of the students' extend of online activities was verified, while the influence of their gender and age was not. In case of the size of the settlement where students live, the influence was the opposite than we had expected. The research showed that the students from large cities (25 000 inhabitants or more) are less addicted to Internet than the students living in smaller settlements. The research also examined influences of certain specifics of social network use on the level of the addiction mentioned.</p>
Klíčová slova v angličtině:	Internet addiction, social networks, lower-secondary school student, Internet
Přílohy vázané v práci:	Příloha 1 – Návrh dotazníku Příloha 2 – Revidovaný dotazník
Rozsah práce:	81 stran, 15 stran příloh
Jazyk práce:	CZ